

Toveren of Spiegelen

Een casestudy naar de representatie van het Nederlandse platteland en boerenleven in *Boer Zoekt Vrouw*.

Student: Sophie Vijgen

Studentnummer: 408418

Begeleider: dr. Femke van Hest

Tweede lezer: dr. Tonny Krijnen

Erasmus School of History, Culture and Communication

Erasmus University Rotterdam

Master-thesis Media en Cultuur

19 Juni 2016

TOVEREN OF SPIEGELEN: EEN CASESTUDY NAAR HET NEDERLANDSE PLATTELAND EN
BOERENLEVEN IN *BOER ZOEKT VROUW*.

ABSTRACT

In de masterthesis 'Toveren of Spiegelen' wordt gepoogd om door middel van een casestudy naar het realityprogramma Boer Zoekt Vrouw inzicht te verschaffen in de werkelijkheidsclaim van het televisiegenre reality-tv. Voorgaand wetenschappelijk onderzoek naar reality-tv heeft zich voornamelijk gericht op de (al dan niet waarheidsgetrouwe) representatie van specifieke bevolkingsgroepen en op de culturele of geografische representatie van verschillende landen. In deze studie worden de bovengenoemde aspecten echter gecombineerd. De representatie van een specifieke bevolkingsgroep (de boerenbevolking) gecombineerd met de representatie van een nationale identiteit (de Hollandse cultuur) maakt Boer Zoekt Vrouw tot een interessante case om de complexiteit van de representatie van 'de werkelijkheid' in reality-tv te bestuderen. Om inzicht te verschaffen in de manier waarop de 'werkelijkheid' van het Nederlandse platteland en boerenleven in Boer Zoekt Vrouw in beeld wordt gebracht, wordt de visuele laag van het programma middels een inhoudsanalyse geanalyseerd. De onderzoeksvraag die hierbij centraal staat luidt: Hoe wordt het Nederlandse platteland en het boerenleven in de visuele laag van het reality-tv programma Boer Zoekt Vrouw gerepresenteerd? Allereerst wordt het wetenschappelijke debat over de werkelijkheidsclaim van reality-tv in kaart gebracht aan de hand van de concepten representatie, televisie en reality-tv. Vervolgens wordt de representatie van het boerenleven en platteland in Boer Zoekt Vrouw door middel van een semiotische analyse onderzocht. Op basis van deze bevindingen kan worden geconcludeerd dat dit gebeurt door middel van uitvergroting, omdraaiing, ontkenning en reflectie van de werkelijkheid. De eerste drie vormen van representatie geven aanleiding tot een meer constructivistische definitie van reality-tv: de werkelijkheid wordt in dit genre niet waarheidsgetrouw gerepresenteerd maar vervormd en gemanipuleerd. De laatste vorm van representatie duidt echter op een meer reflectieve definitie van reality-tv: de werkelijkheid wordt niet getoverd maar gespiegeld. In Boer Zoekt Vrouw overheersen de uitvergroting, omdraaiing en ontkenning van de werkelijkheid. Het Nederlandse platteland en boerenleven worden gerepresenteerd als rurale idylle, terwijl de werkelijkheid vaak veel minder romantisch is. Toch is het echter ook zo dat Boer Zoekt Vrouw bepaalde aspecten van het platteland en boerenleven op een realistische manier representeert. Geconcludeerd kan worden dat er in Boer Zoekt Vrouw sprake is van zowel 'toveren' als 'spiegelen' (wetende dat het toveren de overhand heeft), waardoor reality-tv moet worden opgevat als een tv-genre dat bestaat uit reflectie én manipulatie van de werkelijkheid. Bovendien laat deze studie zien dat de Nederlandse Publieke Omroep haar maatschappelijke missie in het geval van Boer Zoekt Vrouw niet bewaarheidt en juist bijdraagt aan de handhaving van bestaande vooroordelen over het platteland en boerenleven. Het programma construeert een overwegend onrealistisch beeld van het 21^e eeuwse boerenleven en platteland.

KEYWORDS: *Representatie, Televisie, Reality-tv, Rurale idylle, Platteland, Boerenleven, Semiotiek*

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
2. Theoretisch kader.....	9
2.1 Representatie.....	9
2.2 Televisie.....	12
2.3 Reality-tv.....	16
2.4 Representatie van het Nederlandse platteland en boerenleven.....	20
3. Methode.....	24
3.1 Kwalitatief onderzoek.....	24
3.2 Data-verzameling.....	26
3.3 Data-analyse.....	27
3.3.1 Denotaties.....	29
3.3.2 Connotaties.....	30
3.3.3 Paradigmatische en syntagmatische analyse.....	31
3.3.4 Intertekstualiteit.....	32
3.3.5 Metaforen.....	33
4. Bevindingen.....	35
4.1 Dicht bij de natuur.....	35
4.2 Traditioneel.....	38
4.3 Sociaal.....	43
4.4 Rust en Regelmaat.....	46
5. Conclusie.....	50
5.1 De representatie van het platteland en boerenleven in <i>Boer Zoekt Vrouw</i> als rurale idylle: uitvergroting, omdraaiing, ontkenning en reflectie van de werkelijkheid.....	50
5.2 Reality-tv: spiegelen of toveren?.....	54
5.3 In hoeverre maakt de NPO met <i>Boer Zoekt Vrouw</i> haar missie waar?.....	55
5.4 Beperkingen van deze studie en aanzetten tot vervolgonderzoek.....	55
Literatuurlijst.....	58
Appendix A.....	63
Appendix B.....	64
Appendix C.....	98
Appendix D.....	101

1. Inleiding

Op 2 oktober 1951 was het zover; de start van de eerste officiële Nederlandse televisie-uitzending. Het betrof een programmering van de Nederlandse Televisie Stichting (NTS) en werd op zo'n 500 televisietoestellen in Nederland ontvangen (Koolhaas, 2011).

Staatssecretaris Jo Cals en theoloog professor Joannes Kors prezen voorafgaand aan de programmering de technologische vooruitgang, maar waarschuwden de kijkers tegelijkertijd voor de "persoonlijke passiviteit en grauwe vervlakking" dat het nieuwe communicatiemiddel teweeg kon brengen (Koolhaas, 2011). *De toverspiegel* was vervolgens het eerste televisiespel dat op de Nederlandse televisie werd uitgezonden. Het thema van dit spel was het nieuwe medium televisie. Hierin werden kritische vragen gesteld als: "Wie zal de waarde peilen van dit, Uw instrument dat over duizend mijlen de wereld tot u brengt?" (Koolhaas, 2011, par.1) Toveraar 'Video' liep uiteindelijk samen met een kind door de deuren van de televisiestudio waarop er in beeld verscheen: 'Heden Geopend'. In de eerste Nederlandse televisie-uitzending werd zodoende meteen kritisch gereflecteerd op het nieuwe medium zelf. Is televisie een neutraal venster dat waardevolle kennis van over de hele wereld onze huiskamer instraalt en zo toegankelijk maakt (met als democratische belofte het kritisch en bewust maken van de televisiekijker)? Of is televisie toch meer een magisch instrument dat onze blik op de wereld vervormt en manipuleert en ons zodoende een rad voor ogen draait en doet geloven in luchtkastelen?

Waar de eerste televisie-uitzending in 1951 nog op slechts 500 toestellen werd ontvangen, is 97% van de Nederlandse huishoudens tegenwoordig in het bezit van één of meerdere televisietoestellen (Stichting KijkOnderzoek, 2016a). In 2015 kijkt de Nederlander gemiddeld dan ook zo'n 190 minuten per dag televisie (Stichting KijkOnderzoek, 2016b). De publieke omroep heeft hierbij met NPO1 het hoogste marktaandeel, zowel overdag (21,7%), als in de avond (24,2%) (Stichting KijkOnderzoek, 2016b). De snelle verspreiding van het medium televisie is volgens wetenschappers als Fiske (2002) en Mc Luhan (1964) één van de belangrijkste gebeurtenissen uit de 20e eeuw geweest. Volgens hen heeft het medium televisie een fundamentele verandering teweeg gebracht in hoe we als gezin functioneren, in hoe we politiek beleven en bedrijven, in hoe burgers bij sociaal beleid betrokken worden en in hoe we omgaan *met* en ons verhouden *tot* de Ander. O'Guinn & Shrum (1997) stellen dat televisie vanwege het grote bereik zelfs als een machtig socialisatiemiddel kan worden gezien. Dit betekent dat mensen die veel televisie kijken over het algemeen opvattingen over de sociale

werkelijkheid hebben die overeenstemmen met de sociale voorstellingen die worden uitgezonden op televisie (O'Guinn & Shrum, 1997).

Daarnaast wordt het medium televisie door diverse onderzoekers beschouwd als een medium dat in staat is om de werkelijkheid realistisch te representeren. Een filmcamera is volgens Bazin en Gray (1960) in staat om een objectieve spiegeling van de werkelijkheid te maken die de uitwerking van een 'natuur'-verschijnsel heeft. Hiermee wordt bedoeld dat fotografie en film de realiteit niet interpreteren, maar deze natuurgetrouw reflecteren. Uit verschillende wetenschappelijke studies blijkt echter dat de tv-representatie van de sociale werkelijkheid vaak niet overeen komt met de 'objectieve' realiteit (o.a. Butch, 2003; Gerbner, Gross, Signorielli & Morgan, 1980; Koenen, Peeters & d'Haenens, 2007; Lichter, Lichter, & Rothman, 1994). Cottle (2000) wijst in dit verband dan ook op het gevaar voor onrealistische en onevenwichtige mediarepresentaties van bepaalde bevolkings- of leeftijdsgroepen. Volgens Fiske (2002) is een televisierepresentatie dan ook niet *de* werkelijkheid, maar slechts een specifieke *versie* en interpretatie van de realiteit.

Dit debat over de mate van realiteit in tv-representaties wordt de laatste jaren ook in toenemende mate gevoerd in de context van het genre reality-tv. Reality-tv zet in op een nog hogere werkelijkheidsclaim dan televisie als medium: het genre belooft 'realistische' televisie te maken waarin wat je ziet ook echt gebeurd is en de werkelijkheid dus niet gemanipuleerd wordt. Een belangrijk selling-point van reality-tv is dan ook de geclaimde authenticiteit (Murray & Ouellette, 2004). Reality-tv staat er om bekend de kijkers een niet-gemedieerd en voyeuristisch kijkje te geven in de werkelijkheid (Murray & Ouellette, 2004). Daarom wordt er door sommigen zelfs beweerd dat reality-tv een educatieve of bemiddelende rol kan spelen in een samenleving (Hoggart, 1970). Maar niet iedereen is te spreken over het genre. Critici zien reality-tv als voyeuristisch, goedkoop en sensationeel, en vrezen voor een gevaarlijke vertroebeling van de grens tussen feit en fictie (Hill, 2005). Zo is er in reality-tv volgens Bignell (2005) geen sprake van een authentieke en niet-gemedieerde representatie van de werkelijkheid. Het maken van reality-tv houdt volgens hem in dat er sowieso manipulatie van de realiteit plaatsvindt. Uit studies van Cooke-Jackson & Hansen (2008) en Bell-Jordan (2008) blijkt dan ook dat specifieke bevolkingsgroepen in reality-tv op een zeer onrealistische manier worden gerepresenteerd. Binnen het genre reality-tv moet men zich ondanks de term 'reality' dus afvragen in hoeverre de representatie van 'de werkelijkheid' realistisch is en in welke mate er wordt 'getoverd' of 'gespiegeld', in hoeverre de werkelijkheid neutraal en onbemiddeld wordt weergegeven of juist geconstrueerd en vervormd wordt.

Voorgaand wetenschappelijk onderzoek naar reality-tv heeft zich voornamelijk gericht op de (al dan niet waarheidsgetrouwe) representatie van specifieke bevolkingsgroepen (o.a. Bell-Jordan, 2008; Cooke-Jackson & Hansen, 2008) en op de culturele of geografische representatie van verschillende landen (o.a. Ashuri, 2005; Aslama & Pantti, 2007; Huisman, Joye & Maesele, 2012; Van Keulen & Krijnen 2013). In deze thesis ‘Toveren of spiegelen’ wordt een casestudy gedaan waarin deze aspecten echter worden gecombineerd. Het betreft een casestudy naar de Nederlandse versie van het reality-programma *Boer Zoekt Vrouw*. In dit reality-programma waarin boeren de kans krijgen om met verschillende vrouwen te daten, wordt er niet alleen een specifieke bevolkingsgroep in beeld gebracht (de boerenbevolking), maar wordt er ook een portret van de Nederlandse cultuur en geografie gemaakt. Gedurende het seizoen maakt de kijker kennis met de boer, zijn vrouwen, het agrarische bedrijf en het leven op het platteland, maar spelen ook de Nederlandse traditie, de Nederlandse normen en waarden, en de Nederlandse natuur een grote rol. De boeren worden in *Boer Zoekt Vrouw* dus niet geportretteerd als een bevolkingsgroep die botst met de Nederlandse cultuur, maar worden juist ingezet om de Nederlandse identiteit te benadrukken en in de schijnwerpers te zetten. De representatie van een specifieke bevolkingsgroep gecombineerd met de representatie van een nationale identiteit maakt *Boer Zoekt Vrouw* tot een uniek reality-programma. Hierdoor is het een interessante case om de complexiteit van de representatie van ‘de werkelijkheid’ in reality-tv te bestuderen.

Om inzicht te verschaffen in de manier waarop de ‘werkelijkheid’ van het Nederlandse platteland en boerenleven in *Boer Zoekt Vrouw* in beeld wordt gebracht, wordt in deze studie de visuele laag van het programma middels een discoursanalyse geanalyseerd. Heins en Van Dam (2003) stellen dat veel mensen hun beeld van het platteland met name baseren op visuele kenmerken. In deze visuele analyse zal gebruik worden gemaakt van de semiotiek, een methode die zich richt op de constructie van betekenis, zoals die door verschillende tekens aan de hand van opposities in een tekst of beeld tot stand wordt gebracht (Berger, 2013). De onderzoeksvraag die in deze casestudy centraal staat luidt: *Hoe wordt het Nederlandse platteland en het boerenleven in de visuele laag van het reality-tv programma Boer Zoekt vrouw gerepresenteerd?* Om een uitspraak te doen over de werkelijkheidsclaim van de televisie-representatie uit *Boer Zoekt Vrouw*, zullen de bevindingen die uit de discoursanalyse naar voren komen, naast bestaande wetenschappelijke literatuur over het Nederlandse platteland en boerenleven worden gelegd. Dit geeft vervolgens inzicht in de werking van reality-tv en de mate waarin er op televisie met de werkelijkheid wordt getoverd of gespiegeld. De casestudy naar het Nederlandse platteland en boerenleven in het reality-

programma *Boer Zoekt Vrouw* draagt deze studie bij aan een complexer en meer gelaagd begrip van de manier waarop de werkelijkheid in reality-tv wordt gerepresenteerd.

Omdat *Boer Zoekt Vrouw* wordt geproduceerd en uitgezonden door de Nederlandse Publieke Omroep (NPO) is deze studie ook maatschappelijk van belang. Zo kopte nieuws- en opiniewebsite *ThePostOnline* op 22 november 2012: “Boer Bert (van Henrieke) baalt van KRO-manipulatie” (Weghs, 2012, par. 1). Deelnemer en veearts Bert Lansink was namelijk niet blij met het feit dat hij in het tv-programma *Boer Zoekt Vrouw* als ‘stille Willie’ werd neergezet, terwijl hij dat in het echt helemaal niet is (Weghs, 2012). Bert werd door boerin Henrieke uitgekozen, maar zag een relatie uiteindelijk niet zitten. Deze relationele mismatch werd (in ieder geval volgens Bert) door het programma dramatisch uitgebuit (Weghs, 2012). De bekende scène waarin Bert en Henrieke stilzwijgend voor zich uit zitten te kijken in de draaiende theekopjes-attractie in Disneyland Parijs, leverde een ongemakkelijk maar daardoor lachwekkend en dramatisch tv-moment op dat inspeelt op het leedvermaak van de kijker. Achteraf vertelde Bert Lansink aan RTV Oost dat hij zelf helemaal niet in de attractie plaats wilde nemen (Weghs, 2012). Volgens Bert hebben de makers van *Boer Zoekt Vrouw* hem ten gunste van de kijkcijfers afgeschilderd als een lompe a-romantische veearts (Weghs, 2012).

In tegenstelling tot de uitspraak van boer Bert, zou het bij de NPO echter niet enkel om hoge kijkcijfers moeten draaien. Ook zou de NPO recht moeten doen aan de gevoelens van de mensen die in hun programma’s worden gerepresenteerd en verre moeten blijven van stereotypering. De NPO heeft namelijk een duidelijk maatschappelijk doel voor ogen en stelt in haar concessiebeleidsplan 2016-2020:

“In een samenleving waarin maatschappelijke tegenstellingen zich verscherpen, rekenen we het bij uitstek tot onze taak om de bestaande tegenstellingen inzichtelijk te maken, maar zeker ook om bij te dragen aan het overbruggen van die tegenstellingen. Dat doen we door diversiteit zichtbaar te maken, groepen kennis van elkaar te laten nemen en zo vooroordelen af te breken en nieuwe vormen van verbondenheid te stimuleren” (Nederlandse Publieke Omroep, 2015, p. 42).

Daarnaast is het de missie van de NPO om een eigentijdse en onbevooroordeelde visie op de Nederlandse samenleving te geven (Nederlandse Publieke Omroep, 2016). Zij willen het Nederlandse publiek verbinden en verrijken met programma’s die informeren, inspireren en

amuseren (Nederlandse Publieke Omroep, 2016). Met de amusementswaarde van *Boer Zoekt vrouw* zit het waarschijnlijk wel goed. Op 15 maart 2015 stond *Boer Zoekt Vrouw* namelijk met 4.634.000 kijkers op de eerste plaats van de top-25 van meest bekeken programma's in Nederland (Stichting KijkOnderzoek, 2016) en inmiddels heeft het programma een bordspel, kookboek, wandelgids, magazine en scheurkalender op de markt gebracht. De vraag is echter of hun succesvolle reality-programma ook een eigentijdse en onbevooroordeelde visie op het Nederlandse platteland en boerenleven geeft en de kijkers hierbij juist informeert over de realiteit van het 21^e eeuwse platteland en boerenbestaan. De kritische vragen over de waarde van televisie die in 1951 al in *De toverspiegel* werden gesteld, blijken vandaag de dag niet minder relevant te zijn en vormen het uitgangspunt van deze studie.

Allereerst zal er in het theoretisch kader van deze studie inzicht worden gegeven in het wetenschappelijke debat rondom de thema's representatie, televisie, reality-tv en de representatie van het platteland en boerenleven. Daarna wordt in het methode-hoofdstuk de methodologie van de casestudy besproken. De keuze voor een kwalitatieve casestudy, de dataverzameling en de data-analyse zullen hierin uitgebreid worden besproken en verantwoord. Vervolgens worden in het daaropvolgende hoofdstuk de bevindingen van de discoursanalyse besproken en aan de hand van scènes uit *Boer Zoekt Vrouw* toegelicht. Ook worden de bevindingen vergeleken met bestaande wetenschappelijke literatuur om in te schatten hoe realistisch de representatie van *Boer Zoekt Vrouw* is. In de conclusie zal er antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag wat betreft de representatie van het Nederlandse platteland en boerenleven in *Boer Zoekt Vrouw*. Hierdoor kan er tenslotte een uitspraak worden gedaan over de werkelijkheidsclaim in reality-tv aan de hand van het programma *Boer Zoekt Vrouw*. Ook worden de conclusies over de werkelijkheidsclaim van *Boer Zoekt Vrouw* besproken in het licht van de missie en de doelstelling van de NPO. Daarnaast zullen de beperkingen van het onderzoek worden belicht en worden mogelijke vormen van vervolgonderzoek aangedragen.

2. Theoretisch kader

Binnen dit onderzoek is gebruik gemaakt van het cultural studies perspectief. Dit is een perspectief dat uitgaat van het onderzoek naar wat men als ‘alledaags’ beschouwt, om op die manier cultuur beter te kunnen begrijpen (Griswold, 2000). Volgens Griswold (2000) is het de interesse in culturele geschiedenis, het alledaagse leven, visuele representatie, tekst en discours, die cultural studies voor wetenschappers een aantrekkelijk veld maken om te bestuderen hoe specifieke narratieven en representaties bijdragen aan de handhaving van bestaande machtsrelaties in de samenleving. Binnen het cultural studies perspectief probeert men te begrijpen hoe betekenis wordt gevormd, verspreid en betwist. Een ogenschijnlijk onbenullig programma als *Boer Zoekt Vrouw* biedt daarom de mogelijkheid te onderzoeken hoe het Nederlandse platteland en het boerenleven in beeld worden gebracht en hoe het programma door middel van visuele beeldaspecten bijdraagt aan een specifieke representatie van het platteland. Om deze studie te kunnen positioneren in een wetenschappelijk veld, zal er in de volgende paragrafen relevante wetenschappelijke literatuur worden besproken waarin het debat over representatie wordt gevoerd, en de rol die televisie en reality-televisie in het bijzonder hierin spelen. Om te beginnen geeft de eerste paragraaf een korte definitie van het concept ‘representatie’. Dit concept zal vervolgens in de tweede en derde paragraaf worden gekoppeld aan het medium televisie en het televisiegenre reality-tv. Tenslotte zal de vierde paragraaf focussen op het onderwerp van de casestudy en ingaan op de representatie van het Nederlandse platteland en boerenleven.

2.1 Representatie

Billboards, bioscoopdoeken, televisies, computerschermen en mobiele telefoons; men wordt in de moderne audiovisuele cultuur dagelijks omringd door beelden in allerlei soorten en maten. De vraag is hoe deze beelden datgene waar ze naar verwijzen representeren en hoe in dit proces betekenis tot stand komt. Het concept ‘representatie’ is hierbij cruciaal, maar kent drie verschillende benaderingen; de reflectieve, de intentionele en de constructivistische benadering (Hall, 1997).

In het geval van de reflectieve benadering wordt een representatie gezien als een reflectie van een bestaande betekenis (Hall, 1997). Betekenis ligt volgens deze benadering in het object, de persoon, het idee of de gebeurtenis in de echte wereld verscholen, waardoor een

representatie slechts als een spiegel dient om de bestaande betekenis te reflecteren. De reflectieve benadering is echter een perspectief dat vandaag de dag niet veel meer wordt aangehangen, maar dat vooral halverwege de vorige eeuw domineerde. Zo stellen Bazin en Gray (1960) dat de media fotografie en film, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de schilderkunst, wezenlijk objectief en waarheidsgetrouw zijn. Volgens hen is het dan ook geen toeval dat het lenzensysteem waaruit het fotografische oog bestaat, en dat in de camera als het ware het menselijk oog vervangt, ‘objectief’ heet. De introductie van de fotografie en de film was volgens Bazin en Gray (1960) een belangrijk moment in de geschiedenis van de representatie. Vanaf dit moment was het volgens Bazin en Gray (1960) pas mogelijk om een voorwerp zonder creatieve tussenkomst van de mens te representeren. Tot die tijd werd de schilderkunst als de meest realistische weergave van de werkelijkheid gezien maar door de komst van de fotografie en de film was het mogelijk om een werkelijk objectief beeld van de waarneembare wereld te maken. De representatie door fotografie en film heeft volgens Bazin en Gray (1960) namelijk een uitwerking als ‘natuur’-verschijnsel. Hiermee bedoelen ze dat fotografie en film de realiteit voor de camera niet interpreteren (zoals in de schilderkunst) maar deze natuurgetrouw reflecteren, als een waarachtige spiegel. Voor Bazin en Gray (1960) is de camera een technisch oog dat in staat is om de eigenschappen van de werkelijkheid onbevooroordeeld te vangen op een fotografische plaat. Het licht dat op het object voor de camera schijnt wordt letterlijk op het negatief van de filmrol gespiegeld. Zij stellen bovendien dat de kijker verplicht is het bestaan van het gerepresenteerde object, dat volgens hen werkelijk wordt ge-re-presenteerd (dus een plaats in de tijd en de ruimte krijgt toegewezen), te geloven. Terwijl de eeuwigheid door de kunst wordt geschapen, wordt hij door de fotografie en de film juist gebalsemd om hem te behoeden voor het eigen verval. Bazin en Gray (1960) zijn dus van mening dat fotografische en filmische representaties een pure spiegeling zijn van de externe werkelijkheid.

Later beweren steeds meer onderzoekers dat fotografen en filmmakers wel degelijk creatief kunnen zijn in het bedienen van de camera, en dat de fotografische en filmische representatie dientengevolge niet zo objectief is als door Bazin en Gray in de jaren '60 van de vorige eeuw werd gedacht. De klassieke opvatting van Bazin en Gray (1960) om beelden te zien als representaties en afspiegelingen van de werkelijkheid geeft volgens bijvoorbeeld Pisters (2006) onvoldoende houvast om de complexe verhoudingen tussen beeldcultuur en werkelijkheid in de huidige tijd mee in kaart te brengen en te analyseren. Zij stelt dat door de toename van het aantal beelden en de variëteit aan beeld dragers de status van het beeld lijkt te

zijn veranderd. Hedendaagse onderzoekers benadrukken niet de reflecterende maar juist de construerende en vervormende kwaliteit en kracht van beide media.

Bij de intentionele benadering wordt een representatie juist gezien als een uiting van wat een spreker, schrijver of beeldmaker wil zeggen (Hall, 1997). Deze benadering staat recht tegenover de reflectieve benadering van Bazin en Gray (1960), en stelt dat het de auteur is die zijn of haar unieke betekenis oplegt middels een representatie. Dit idee komt overeen met de ‘Magic Bullet’ of ‘Hyperdermic Needle Theory’ uit de jaren ’30 van de vorige eeuw waarin men er vanuit ging dat de media in staat zijn om een specifiek bericht direct door het publiek te laten ontvangen en accepteren. Men gaat in deze theorie uit van een passief en direct beïnvloedbaar publiek waarbij het mogelijk is om een bericht als het ware in het bloed van de ontvanger te injecteren. Hierbij wordt echter voorbijgegaan aan het feit dat de ontvanger een bericht vaak actief interpreteert om er op die manier een meer persoonlijke betekenis aan toe te kennen (Hall, 1999). De maker van een beeld heeft een intentie, maar mag en kan er niet vanuit gaan dat deze precies zo door de ontvanger wordt begrepen. Een ontvanger interpreteert het beeld namelijk altijd vanuit zijn persoonlijke referentiekader. Wat nu duidelijk wordt is dat de maker van een betekenis (of deze nu in woord of beeld wordt vormgegeven) afhankelijk is van de ontvanger of deze ook daadwerkelijk aankomt. Als de intentie van de maker niet past in het referentiekader van de ontvanger ontstaat er miscommunicatie. Een simpel voorbeeld kan dit verduidelijken. Wanneer een individu besluit om een ‘kat’ vanaf een zeker moment een ‘koe’ te noemen en een ‘koe’ juist een ‘kat’, dan is de representatie een persoonlijke uiting van deze persoon, maar zal de ontvanger de representatie hoogstwaarschijnlijk niet begrijpen en dus niet interpreteren zoals de maker bedoeld had. Er zit dus een grens aan de intentionele kracht van representaties.

De constructivistische benadering erkent in tegenstelling tot de reflectieve en intentionele benaderingen van het begrip representatie, het publieke en sociale karakter van taal en stelt dat betekenis wordt geconstrueerd in en door een taalsysteem (Hall, 1999). Taal moet hierbij niet alleen worden opgevat als schrift en spraak, maar kan ook bestaan uit visueel materiaal dat bedoeld is om betekenis uit te drukken. Vanuit deze constructivistische benadering formuleerde Hall (1999) het beroemde ‘encoding/decoding model’. In dit model wordt de nadruk gelegd op het belang van actief interpretatiewerk (decoding) door het publiek bij de ontvangst van een bericht. Met dit model verwerpt Hall (1999) het zogenaamde ‘tekstuele determinisme’ waarbij men uitgaat van het gegeven dat de zender een specifieke betekenis vastlegt (encodeert) in een bericht, die één op één wordt overgebracht naar het publiek. Volgens Hall (1999) is de betekenis van de maker niet altijd dezelfde betekenis als de

betekenis die het publiek uit een bericht haalt. In het encoding/decoding model van Hall (1999) waarin dit gegeven wordt geïllustreerd, wordt bovendien nadruk gelegd op het feit dat de context waarin media in het dagelijks leven worden gebruikt een grote rol speelt bij de interpretatie van het medium en de inhoud van het bericht. De context blijkt van groot belang te zijn bij de waardering van het medium en de inhoud van een specifieke mediaboodschap (Hall, 1999). Omdat televisiekijken bijvoorbeeld vaak in een huiselijke kring plaatsvindt, draagt deze context in veel gevallen bij aan de betekenis die aan een specifieke televisierepresentatie wordt gegeven. Zo wordt er aan een gewelddadig televisieprogramma door een gezin met jonge kinderen hoogstwaarschijnlijk een andere betekenis gegeven dan door een groep volwassen mannen.

In de constructivistische benadering van het concept ‘representatie’ komt de complexiteit van het begrip (en de daarmee verbonden dynamiek) het beste tot haar recht en wordt er in tegenstelling tot de reflectieve en intentionele benaderingen rekening gehouden met zowel de maker (encoder), het bericht zelf en de ontvanger (decoder). Deze constructivistische benadering heeft bovendien oog voor de sociale context van betekenisgeving, ziet een representatie niet als een ‘natuurlijke’ spiegeling van de werkelijkheid of als persoonlijke uiting van de zender, maar als een complexe dynamiek tussen zender, bericht en ontvanger, en past daardoor goed in het cultural studies perspectief van deze studie. Cultural studies gaat uit van het feit dat betekenis niet vastligt maar voortdurend verschuift, juist omdat de betekenis van de maker niet dezelfde hoeft te zijn als die de ontvanger decodeert. De constructivistische definitie van Hall (1997) waarin representatie wordt gedefinieerd als ‘de productie van betekenis door taal’, zal in deze studie dan ook als uitgangspunt dienen.

2.2 Televisie

“Blijf niet langer achter! Zie ook Televisie! Een nieuwe wereld gaat voor U open, een wereld waarin U aanwezig bent bij tal van interessante gebeurtenissen. Prachtige programma’s uit binnen- en buitenland kunt u zien en horen in Uw eigen huiskamer, omringd door alle comfort!” (Philips, 1956, par 1). Zo luidde in 1956 de lyrische aanprijzing van het televisietoestel in een advertentie van Philips. In de jaren daarna volgden verschillende innovaties van het toestel, die samen gingen met inhoudelijke vernieuwingen en een aanpassing van het kijkersgedrag (Van Dijck, 2002). Zo werd in 1967 de kleurentelevisie in Nederland geïntroduceerd. Acht jaar na de introductie hiervan was een groot deel van de

Nederlandse bevolking in het bezit van een kleurentelevisie. Deze innovatie liet door de toevoeging van kleur het beeld en de werkelijkheid nog dichter bij elkaar komen en maakte de representatie nog meer ‘natuurgetrouw’ in de beleving van de kijker (Van Dijck, 2002). Maar ook gebeurtenissen die zich op grote afstand van de huiskamer afspeelden kon men vanaf nu ‘live’ volgen. Zo werd de maanlanding van de Apollo in de nacht van 20 op 21 juli 1969 rechtstreeks en ononderbroken op televisie uitgezonden.

Deze ‘nowness’, oftewel het feit dat televisie wordt gezien als een ‘live’ registratie van de werkelijkheid, is volgens Feuer (1983) een belangrijke reden voor de immense populariteit van het medium. Terwijl het medium film zich presenteert als een opname van iets dat *is* gebeurd, presenteert televisie zich volgens Feuer (1983) juist als een verslag van wat er *nu* plaatsvindt. Zelfs in het technische proces van televisie is dit ‘live-gevoel’ aanwezig (Feuer, 1983). Goedkoop geproduceerde drama’s zoals soaps en sitcoms worden normaalgesproken opgenomen door meerdere camera’s en hebben vaak een beperkte nabewerkingstijd. Het ontbreken van een duidelijk aanwezige redactionele interventie draagt bij aan een realistisch gevoel, waardoor men het idee heeft dat de camera slechts filmt wat er op dat moment gebeurt (Feuer, 1983). De televisie wordt in deze benadering en analyse dus gezien als een medium dat in staat is om de werkelijkheid waarheidsgetrouw te reflecteren. Onder Feuer’s analyse gaat een reflectieve opvatting van representatie schuil.

Dit idee wordt echter onderuit gehaald door Fiske (2002), die stelt dat de metaforen van ‘transparantie’ of ‘reflectie’ onterecht worden gebruikt om de werking van het medium televisie mee uit te leggen en te verduidelijken. Televisie wordt in deze metaforen gezien als een transparant ‘raam’ waardoor men naar de wereld kijkt, of als een spiegel die de werkelijkheid reflecteert (Fiske, 2002). In beide metaforen wordt het glas volgens Fiske (2002) gezien als een onpersoonlijk, niet-cultureel bepaald reproductiemedium (en dus niet als iets dat door makers met een bepaalde intentie is vormgegeven). Dit resulteert volgens hem in het feit dat een tv-representatie als natuurlijk en onbemiddeld wordt gezien en ervaren terwijl het in werkelijkheid om een construct gaat. Ondanks dat er misschien best een objectieve werkelijkheid bestaat, is het onmogelijk om deze op een objectieve, universele manier te representeren. Als de ‘werkelijkheid’ op televisie wordt uitgezonden, worden er tenslotte altijd technische- en representatie-codes gebruikt om er een overdraagbaar en cultureel geschikt beeld van te maken (een beeld dat door het publiek gedecodeerd kan worden). Wat normaalgesproken dus wordt gezien als ‘de werkelijkheid’ is altijd het product van specifieke culturele codes. Televisie representeert geen werkelijkheid maar codeert deze, en wel op zo’n manier dat de ‘werkelijkheid’ voor een bepaald publiek begrijpelijk wordt

(maar voor een ander publiek wellicht niet). Codes definieert Fiske (2002) in dit verband als een verbinding tussen producent, tekst en publiek. Een drie-eenheid die vergelijkbaar is met het encoding/decoding model van zijn cultural studies-collega Hall (1999). Kortom, Fiske (2002) ziet televisie dus niet als een medium dat de realiteit reflecteert, maar als een medium dat de werkelijkheid op uiteenlopende niveaus decodeert. In tegenstelling tot Feuer (1983) hanteert Fiske (2002) niet een reflectieve opvatting van representatie bij zijn analyse van het medium televisie maar een constructivistische.

Voortbordurend op dit constructivistische gedachtegoed is het niet vreemd dat tv-representaties van de sociale werkelijkheid in veel gevallen niet overeenkomen met de ‘objectieve’ werkelijkheid. Verschillende studies hebben uitgewezen dat er een groot verschil bestaat tussen de ‘tv-wereld’ en de ‘echte wereld’. Volgens Gerbner et al. (1980) komt er op televisie bijvoorbeeld tien keer zo veel geweld voor als in de echte wereld en is slechts één op de drie televisiekarakters een vrouw. Lichter et al. (1994) voegden hier aan toe dat het met name doctoren, advocaten en rijke zakenmannen zijn die het televisiebeeld domineren, en dat de arbeidersklasse significant wordt ondergerepresenteerd.

Dit patroon wordt ook door Butsch (2003) bevestigd. Uit verschillende studies die hij deed naar Amerikaanse familieseries in de periode van 1946 tot 1990 blijkt dat de arbeidersklasse significant minder in beeld wordt gebracht dan andere, en vooral hogere, sociale klassen. In slechts elf (4%) van de 262 series die Butsch (2003) voor deze studie heeft geanalyseerd figureerde een fabrieksarbeiders-familie, terwijl dit percentage in de Amerikaanse samenleving zelf indertijd op 45% lag. Het tv-beeld in de Amerikaanse familieseries werd voornamelijk gedomineerd door personages met prestigieuze beroepen zoals dokters, advocaten en universitaire professors; volgens Butsch (2003) een onrealistische weergave van de werkelijkheid. Daarnaast stelt hij dat er in televisieseries vaak op families uit de arbeidersklasse wordt neergekeken door hen als dysfunctioneel weg te zetten en problemen als alcoholisme, echtelijk misbruik en kindermishandeling te benadrukken. Butsch (2003) stelt dat dergelijke onrealistische representaties het meest voorkomen bij tv-series die een vast contract hebben met een tv-netwerk. Volgens hem moet er bij deze tv-series zoveel mogelijk worden geproduceerd en is er geen tijd voor de ontwikkeling van nieuwe (realistischere) karakters.

Uit onderzoek van Koeman, Peeters en d’Haenens (2007) blijkt dat een onevenwichtige representatie van bevolkings- en leeftijdsgroepen op televisie niet alleen in de Verenigde Staten, maar ook in Nederland een probleem is. In de *diversiteitsmonitor 2005* werd door hen bestudeerd in welke mate de Nederlandse publieke en commerciële

televisiezenders in staat zijn hun maatschappelijke verantwoordelijkheid als ‘spiegel van de samenleving’ om te zetten in evenwichtige beeldvorming van verschillende bevolkingsgroepen. Zij concludeerden dat zowel de publieke als commerciële televisie in Nederland er niet in slagen om in hun programma’s een realistische afspiegeling te tonen van de Nederlandse samenleving. Zo zijn vrouwen, kinderen, senioren en allochtonen over het algemeen ondervertegenwoordigd. Wat betreft diversiteit stellen Koeman et al. (2007) dat met name in programma’s van de publieke omroep een lage diversiteit tot uitdrukking komt en dat commerciële zenders er gek genoeg beter in slagen om het publiek via hun televisieprogramma’s in aanraking te laten komen met verschillende groepen uit de Nederlandse samenleving.

Ondanks deze discrepantie tussen de wereld die de televisie representeert en de echte wereld, stellen Krugman (1965) en Ray, Sawyer, Rothschild, Heeler, Strong en Reed (1973) dat veel kijkers de televisie-werkelijkheid herkennen en deze in veel gevallen zelfs als natuurlijke representatie ervaren en als een gegeven werkelijkheid. Als men passief televisie kijkt is het volgens Krugman (1965) en Ray et al. (1973) zeer onwaarschijnlijk dat kijkers een eigen inhoudsanalyse uitvoeren en de televisie-representatie verwerpen vanwege chronische over- of onderrepresentaties van bepaalde bevolkingsgroepen. Uiteraard is de televisiekijker sinds de jaren ’50 van de vorige eeuw heel wat minder naïef geworden ten aanzien van de relatie tussen de werkelijkheid en de representatie daarvan op televisie en wordt dat wat op televisie te zien is niet door iedereen klakkeloos overgenomen. Toch zijn de studies van Krugman (1965) en Ray et al. (1973) vandaag de dag niet minder relevant. Volgens Van Dijck (2002) wordt televisie namelijk nog steeds beschouwd als ‘een venster op de wereld’ dat de werkelijkheid objectief en waarheidsgetrouw in beeld brengt. Ondanks het feit dat men zich bewust is van manipulatietechnieken waarmee de werkelijkheid kan worden verdraaid, lijkt het oordeel van het publiek over de waarde en waarheid van een tv-representatie nog steeds te zijn gebaseerd op het vertrouwen in de status van analoge tv-beelden als visueel bewijsmateriaal (Van Dijck, 2002). De hedendaagse televisiekijker is een beetje schizofreen: hij weet dat het televisiebeeld een gemanipuleerde werkelijkheid laat zien maar gelooft tegelijkertijd in de waarheidsgetrouwheid ervan.

Gek genoeg werd deze dualiteit wat betreft de werkelijkheid van het medium televisie in de titel van het spelprogramma ‘de toverspiegel’ in 1951 al op een meta-niveau geïllustreerd. Het woord ‘toveren’ refereert tenslotte aan tovenarij, manipulatie van de werkelijkheid en de aanwezigheid van menselijk handelen. Het woord ‘spiegel’ staat daarentegen voor een pure reflectie van de werkelijkheid zonder menselijk ingrijpen. De titel

‘toverspiegel’ bevatte dus een combinatie van zowel een constructivistische als reflectieve benadering van het concept representatie.

2.3 Reality-tv

Terwijl het medium televisie in onze samenleving lange tijd werd gezien als een transparant stuk glas dat de werkelijkheid spiegelt, gaat reality-tv nog een stapje verder. Zoals de naam al zegt heeft men hier tenslotte te maken met televisie die expliciet claimt ‘realistisch’ te zijn (en dus ook meer waarheidsgetrouw en authentiek dan andere vormen van televisie). Binnen het wetenschappelijke veld is het concept reality-tv de laatste jaren op verschillende manieren bediscussieerd en is er nog geen eensgezindheid over een sluitende definitie. Zo gebruikt Baker (2003) de definitie: “non-fictional programming in which the portrayal is presumed to present current or historical events or circumstances” (p. 57). Smith en Wood (2003) stellen juist: “as a genre, reality television involves placing ‘ordinary’ people before the camera and deriving some entertainment value from the perception of their activities being unscripted” (p. 2). Godard (2003) gaat uit van een specifiekere definitie en formuleert reality-tv als: “the edited footage of unscripted interactions, broadcast as a television series about participants’ naturally occurring social life” (p. 73). Terwijl de bovenstaande definities spreken van ‘non-fictional’, ‘ordinary people’, en ‘unscripted interactions’, wordt reality-tv door Schroeder (2006) juist in verband gebracht met manipulatie en verdraaiing van de werkelijkheid. Hij definieert reality-tv als “the manipulated portrayal of unscripted actions to create a politically and ideologically scripted viewer response” (p. 181). Omdat de werkelijkheidsclaim van reality-tv in deze studie centraal staat en de mate van manipulatie en reflectie hierin wordt onderzocht, is er voorafgaand aan het onderzoek niet gekozen voor één van de bovenstaande definities maar wordt er naar aanleiding van de bevindingen van deze studie in de conclusie een eigen definitie geformuleerd.

Ondanks dat reality-tv met name de laatste decennia is uitgegroeid tot een wereldwijd fenomeen en inmiddels niet meer weg te denken is uit het huidige televisieaanbod, is het idee van reality-tv niet geheel nieuw. Binnen de context van de massamedia, waren de eerste manifestaties van het filmmedium al opnames van het dagelijkse leven (Andrejevic, 2004). Zo lieten Louis en Auguste Lumière in 1895 al beelden zien van op het eerste gezicht doodnormale zaken uit het dagelijks leven; arbeiders die de fabriek verlaten of een trein die een station binnenrijdt. Deze beelden uit de vroege cinema zijn in feite niet anders dan de beelden van een reality-programma als *Big Brother* waarin men de tuin aanharkt, de afwas

doet of zonder iets te zeggen aan tafel zit (Andrejevic, 2004).

Het waren de jaren '90 van de twintigste eeuw die nieuwe mogelijkheden boden om het gewone leven op een gemakkelijkere manier in beeld te brengen (Bignell, 2005). Lichtgewicht digitale camera's en kwalitatief hoge montageprogramma's die gebruik maakten van gebruiksvriendelijke computersoftware kwamen beschikbaar. Volgens Bignell (2005) waren televisieproducenten hierdoor in staat om gemakkelijk te monteren en verkregen zij een grotere flexibiliteit in de manipulatie van beeld- en geluidslagen. De opname van 'het alledaagse leven' werd door het gebruik van natuurlijk licht en het opnemen van gesynchroniseerd geluid veel goedkoper, en resulteerde in materiaal dat makkelijk kon worden bewerkt. Zo konden relatief eenvoudig complete tv-programma's worden gemaakt (Bignell, 2005).

Een belangrijk 'selling-point' van reality-tv is de geclaimde authenticiteit (Murray & Ouellette, 2004). Het genre beweert de kijkers namelijk een niet-gemedieerd en voyeuristisch kijkje te geven in de werkelijkheid (Murray & Ouellette, 2004). Door de observatie van andermans gedrag kan reality-tv volgens Hoggart (1970) zelfs een educatieve of bemiddelende rol spelen. Een goed voorbeeld hiervan is het reality-programma *Puberruil*. In dit programma wisselen twee pubers uit verschillende sociale milieus voor een aantal dagen van gezin en komt de kijker erachter dat bestaande vooroordelen over specifieke sociale groepen vaak niet kloppen, dat men veel van elkaar kan leren en dat de verschillen tussen mensen vaak overbrugbaar zijn. Hartley (1999) voegt hier aan toe dat reality-tv vanwege het tonen van sociaal wenselijk en onwenselijk gedrag, in staat is te laten zien hoe individuen en culturen overeenstemmen of juist van elkaar verschillen.

Het genre is echter ook vaak onderhevig aan heftige kritiek. Volgens tegenstanders is reality-tv voyeuristisch, goedkoop en sensationeel, waardoor de grens tussen feit en fictie steeds meer verdwijnt (Hill, 2005). Zo is het volgens Bignell (2005) misleidend te stellen dat reality-tv op een authentieke en niet-gemedieerde manier de werkelijkheid representeert. Het maken van een documentaire of reality-tv houdt volgens hem in dat er sowieso manipulatie van de werkelijkheid plaatsvindt. Beck et al. (2012) gaan mee in de constructivistische benadering van Bignell (2005) en benadrukken dat de 'echte' mensen en 'echte' momenten in reality-tv vanwege dramaturgische redenen wel degelijk worden gemanipuleerd. Dit gebeurt volgens hen door middel van een zorgvuldige selectie van deelnemers en omgeving, en soms zelfs door gescipte elementen. Volgens Bignell (2005) wordt er zelfs een situatie gecreëerd die normaalgesproken niet zou hebben bestaan. Reality-tv spiegelt volgens hem geen werkelijkheid maar provoceert deze op een dramatische manier. Bovendien zijn de

producenten genoodzaakt de opgenomen uren aan materiaal terug te brengen tot de lengte van een tv-uitzending; een montageklus die enkel door manipulatie kan worden geklaard (Beck, Hellmueller & Aeschbacher, 2012). Al met al stelt Ganz-Blättler (2005, in Beck et al., 2012) dus dat er in reality-tv zeer weinig aan het toeval wordt overgelaten.

Van Keulen en Krijnen (2013) nuanceren dit beeld door te stellen dat een groot deel van de inhoud van een reality-tvprogramma niet zo zeer tot stand komt door bewuste manipulatie, maar voornamelijk wordt gevormd door andere factoren. In het geval van *Boer Zoekt Vrouw*, dat in deze studie werd gebruikt als case-study, bestaan deze factoren uit de geografische locatie, de culturele achtergrond van een land, en de aard van de omroep die het programma uitzendt. Zij stellen dat de producent nu eenmaal niet bewust diepgewortelde, latente en culturele elementen van een cultuur kan veranderen, omdat hij of zij tenslotte deel uitmaakt van diezelfde cultuur. Omdat er in Australië nu eenmaal geen Hollandse molens te vinden zijn, is het volgens hen logisch dat deze wel zijn terug te zien in de Nederlandse versie van *Boer Zoekt Vrouw*, en niet in de Australische versie van het format. De verschillen die zij vinden tussen de Nederlandse en de Australische versie van *Boer Zoekt Vrouw* wijten zij dus niet zo zeer aan bewuste beeldmanipulatie, maar eerder aan bestaande verschillen in het landschap en de cultuur van de twee landen. Van Keulen en Krijnen (2013) stellen in hun studie dus dat er in het reality-programma *Boer Zoekt Vrouw* sprake is van een vrij realistische weergave van zowel de Nederlandse als de Australische cultuur.

Een studie van Cooke-Jackson & Hansen (2008) laat echter zien dat reality-tv soms ook een zeer onrealistisch beeld van een cultuur kan creëren. Het Amerikaanse televisie netwerk CBS was in 2003 van plan een reality-serie te maken waarin er een botsing werd bewerkstelligd tussen een arme en onopgeleide familie uit het berggebied de Appalachen en de contrasterende popcultuur van Hollywood. Op die manier verwachtten de producenten getuige te kunnen zijn van een grote cultuurclash tussen de Appalachen en de ‘normale’ mensen. Het beeld van arme, boerse, onopgeleide mensen die hun eigen gebied nooit uit zijn geweest is echter vrij eenzijdig en komt niet overeen met de werkelijkheid. Veel mensen vonden dat CBS te ver ging in de representatie van de Appalachen als ridicule en anti-kosmopolitische bevolkingsgroep. Om de productie van *The Real Beverly Hillbillies* tegen te houden werd door The Center of Rural Strategies een nationale campagne gestart. Na maanden van heftige demonstraties, en grootschalige campagnes waarbij zelfs gebruik werd gemaakt van advertenties in landelijke kranten heeft CBS uiteindelijk besloten om de serie niet te produceren.

Ondanks dat de productie van *The Real Beverly Hillbillies* is tegengehouden, worden er toch nog steeds veel reality-programma's uitgezonden met een onrealistische weergave van de werkelijkheid. Zo heeft Bell-Jordan (2008) onderzoek gedaan naar de manier waarop verschillende rassen worden gerepresenteerd in de reality-tvshows *The Real World: Denver*, *Survivor: Cook Islands*, en *Black.White*. Hij stelt dat deze shows rassenverschil promoten door conflict en verdeeldheid tussen deelnemers van verschillende rassen te benadrukken (en subtiel te provoceren). Hij beargumenteert dat de makers van reality-tv bij de representatie van de 'werkelijkheid' door middel van montage en kadrering veel macht hebben over de beeldvorming over mensen, plaatsen en sociaal-culturele elementen die in deze shows worden gepresenteerd. Het gevolg is volgens Bell- Jordan (2008) dat ras in reality-tv vaak op een onrealistische en bevooroordeelde manier wordt gepresenteerd.

Toch is er in reality-tv niet altijd sprake van een eenzijdige of onrealistische representatie van de werkelijkheid. Zo stellen Huisman, Joye & Maesele (2012) naar aanleiding van hun studie naar de representatie van Japan in het reality-programma *Wie is de Mol?* dat het land juist op een evenwichtige en genuanceerde manier wordt gerepresenteerd. Uit hun analyse van *Wie is de Mol?* 2010 kwam naar voren dat Japan aan de ene kant wordt voorgesteld als een oud, mysterieus land vol met tempels, priesters en rituelen uit vroegere tijden, maar aan de andere kant als een modern, hedendaags land dat gelijk is aan het Westen wat betreft welvaart, technologie en architectuur (Huisman, Joye & Maesele, 2012)

Al met al wordt reality-tv niet voor niets aangeduid met 'popular factual television', een term die erop duidt dat het genre zich op het grensvlak van informatie, entertainment, documentaire en drama bevindt (Hill, 2005). In tegenstelling tot Krugman (1965) en Ray et al. (1973) die in de vorige paragraaf stelden dat veel tv-kijkers de televisiewerkelijkheid voor 'waar' aannemen vanwege hun passieve kijkgedrag, is het huidige reality-tv publiek volgens Hill (2005) juist kritisch. Zij stelt dat één van de manieren waarop het publiek een reality-programma evalueert en waardeert, juist het bevragen van het realiteitsgehalte van de representatie is. Hill beweert dat hedendaagse kijkers van reality-tv zich afvragen of dat wat zij krijgen voorgeschoteld, een realistische afspiegeling van de werkelijkheid is (Hill, 2005). Ook Ellis (2002) stelt in dit kader dat er sprake is van een zogenaamd 'gemeenschapsbegrip' van feitelijke genres. Dit betekent dat kijkers zowel bij zichzelf als bij anderen nagaan of het de werkelijkheid is die ze op tv zien. De beweging tussen waarheid en fictie is volgens Hill (2005) onderdeel van de kijkerservaring, en wordt door kijkers vaak uitgebreid besproken en bediscussieerd. Terwijl McLeod, Atkin en Chaffee (1972) pessimistisch zijn en stellen dat de

televisiekijker de capaciteit verloren heeft om dat wat hij op televisie ziet kritisch te vergelijken met de werkelijkheid, is Hill (2005) een stuk optimistischer.

Volgens haar debatteren reality-tv kijkers wel degelijk over de authenticiteit van het beeld dat door reality-tvprogramma's wordt gecommuniceerd, en zijn zij juist kritisch op de werkelijkheidsclaim van reality-tv. Het feit dat kijkers van reality-tv debatteren over de waarheidsgetrouwheid van een representatie, wil echter niet automatisch zeggen dat ze in deze discussie ook van positie en oordeel, en dus van beeldvorming veranderen. Nader onderzoek op dit gebied moet uitwijzen of kijkers hun beeldvorming aanpassen of dat ze hier stug aan blijven vasthouden.

2.4 Representatie van het Nederlandse platteland en boerenleven

In het reality-programma *Boer Zoekt Vrouw* worden vijf boeren uitgebreid gevolgd en wordt er een inkijkje gegeven in het boerenleven op het Nederlandse platteland. Deze paragraaf gaat in op de casestudy die in deze scriptie centraal staat en bespreekt dientengevolge relevante wetenschappelijke literatuur wat betreft de representatie van het Nederlandse platteland en boerenleven.

Het beeld dat mensen van het platteland hebben, kan ook wel een 'rurale representatie' worden genoemd (Steenbekkers, Simon, Vermeij & Spreeuwiers, 2008). Rurale representaties laten zien hoe het platteland door verschillende sociale groepen wordt gedefinieerd en geïnterpreteerd (Steenbekkers et al., 2008). Met name sinds de jaren '90 wordt er wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de beeldvorming van individuen ten aanzien van het platteland (Heins & Van Dam, 2003). Vooral in Groot-Brittannië is hierover inmiddels vrij veel kennis vergaard, maar ook in Nederland is er steeds meer belangstelling voor welke beelden uiteenlopende bevolkingsgroepen hebben bij het platteland.

Uit een onderzoek van Elbersen (2001) blijkt dat het platteland in Groot-Brittannië sterk wordt geassocieerd met 'landschap' en 'buiten wonen'. Het positieve beeld van het platteland wordt door hem beschreven als een 'rurale idylle'. De rurale idylle staat hierbij voor een gezond, gelukkig en probleemloos leven in een veilige en hechte gemeenschap, gesitueerd in een aantrekkelijke natuurlijke omgeving (Cloke & Milbourne, 1992). Ook wordt in de rurale idylle het belang van familiebanden en de centrale en specifieke (traditionele) rol van de vrouw benadrukt (Bell & Valentine, 1995).

Deze idyllische perceptie van het platteland heerst echter ook in Nederland. Vergelijkbaar met Groot-Brittannië, heeft een grote meerderheid van de Nederlandse

bevolking een positief beeld van het platteland (Steenbekkers et al., 2008). Dit beeld is sterk geromantiseerd, waarbij men in veel gevallen denkt aan “een gebied met rust en ruimte waar men gezond kan leven en prettig kan wonen in een gemeenschap met aardige, sociale en gemoedelijke bewoners” (Steenbekkers et al., 2008, p. 89). Deze perceptie past volgens Steenbekkers et al. (2008) bij het beeld van het platteland uit het begin van de vorige eeuw, zoals onder andere gerepresenteerd in de beroemde schoolplaten van Cornelis Jetses (zie appendix A, figuur 1). Hele generaties zijn opgegroeid met nostalgische schoolplaten waarin het Nederlandse platteland wordt verheerlijkt en waar alles wat niet past in het plaatje van de rurale idylle (bijvoorbeeld landschapsvervuiling en industrialisering) zorgvuldig buiten beeld wordt gehouden (Steenbekkers et al., 2008).

Tegenwoordig zijn het niet meer de schoolplaten van Cornelis Jetses, maar zijn het voornamelijk de massamedia die een grote bijdrage leveren aan de totstandkoming en handhaving van het platteland als rurale idylle. Bunce (1994) stelt dat de massamedia de beeldvorming van het platteland als rurale idylle hebben gevoed en versterkt door een mythologie van nostalgie te creëren. Het platteland is in de moderne consumentencultuur een cultureel product geworden dat wordt ingezet voor de verkoop van goederen en diensten (Bunce, 1994). Vooral de vermeende authenticiteit van het platteland wordt in onze consumptiemaatschappij gebruikt om menig product aan de man te brengen. Denk bijvoorbeeld aan supermarktproducten als boerenkaas, boerenworst, boerencake, boerenbrood of boerenbeschuit die in veel gevallen niet op een boerderij maar in een fabriek worden geproduceerd. Van Leeuwen (2014) sluit aan bij Bunce's these over de vermarkting van het platteland en wijst in dit kader op het bestaan van vele glossy agrarische tijdschriften zoals *Driek, Boer & Liefde – Romantiek op het platteland, De Boerin* en *Landleven* (zie appendix A, figuur 2). In deze tijdschriften wordt het platteland met teksten als ‘het ware leven is buiten’ en beelden van koeien, gelukkige boerenechtparen en oudhollandse huizen geïdealiseerd.

Volgens Gierstberg (in Andela, 2004) is het idyllische platteland ook vaak te zien in reclamespotjes voor Italiaanse olijfolie, Franse kaas of Brabants bier. Zodra er echter een crisis optreedt in de vorm van bijvoorbeeld MKZ, dan verandert het rurale landschap volgens hem in een scène uit Dante's hel. Gierstberg benadrukt dat de beeldvorming omtrent het platteland uit uitersten bestaat: óf Hof van Eden óf Apocalyps.

Het idee van de rurale idylle waarin het platteland wordt verheerlijkt heerst in veel gevallen niet onder de boerenbevolking maar is een perceptie die volgens Steenbekkers et al. (2008) voornamelijk in stedelijke gebieden domineert. Het vreedzame en onbedorven beeld

van het platteland is in veel gevallen namelijk een mythe, een door beeldvorming gekleurde projectie van de stedeling op de rurale werkelijkheid (Steenbekkers et al., 2008). De rurale idylle die de essentie vormt van deze projectie verwijst niet naar de werkelijkheid maar naar nostalgische beelden, waarin de ellende van het verleden altijd buiten beschouwing blijft (Post, 1999, in Heins & Van Dam, 2003). De verheerlijking van het platteland heeft volgens Van der Ziel (2003) zelfs betrekking op een platteland dat hoogstwaarschijnlijk nooit echt heeft bestaan.

Volgens Steenbekkers et al. (2008) is de rurale idylle geen realistische beeldvorming van het Nederlandse platteland en boerenleven. Het verdwijnen van veel buurtsupermarkten en dorpsscholen en het toegenomen aantal windmolens, hoogspanningsmasten, industriegebieden en autowegen, maken geen deel uit van de idylle terwijl deze ontwikkelingen wel degelijk gaande zijn op het platteland. Steenbekkers et al. (2008) beweren bovendien dat deze werkelijkheid het heersende idyllische beeld van het platteland vrijwel niet verstoort onder stedelingen. Ook nieuwe, moderne functies en kwaliteiten van het platteland komen vrijwel niet voor in de beeldvorming van het merendeel van de Nederlandse bevolking (Steenbekkers et al., 2008). Volgens Steenbekkers et al. wordt het Nederlandse platteland, ondanks de verstedelijkingstendensen en vernieuwingen, nauwelijks geassocieerd met functies zoals recreatie en industrie, en heerst onder veel Nederlanders nog steeds het beeld van de rurale idylle.

De onrealistische weergave van het Nederlandse platteland en boerenleven als rurale idylle wordt ook door Van Leeuwen (2014) beaamd. Zo is het boerenvak volgens haar sterk vereenzaamd vanwege de vervanging van knechten door machines. Waar het samen hooien en oogsten vroeger nog een sociaal verband gaf, maakt een akkerbouwer tegenwoordig lange dagen in z'n eentje op de trekker (Van Leeuwen, 2014). Daarnaast is de landbouwsector vanaf de jaren '80 – de tijd van milieuwetgeving, epidemieën en ruiming – in zwaar weer terecht gekomen (Van Leeuwen, 2014).

Bovendien blijkt uit onderzoek van de Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland dat boeren in tegenstelling tot wat de rurale idylle claimt, steeds vaker worden geconfronteerd met inbraken, diefstal en ander ongewenst bezoek op hun bedrijf (Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland, 2015). Veel bedrijven dreigen daarnaast over de kop te gaan vanwege boeren die zich vaak voor miljoenen in de schulden moeten steken (Van Leeuwen, 2014). De laatste jaren is er dan ook sprake van een flinke daling van het aantal land- en tuinbouwbedrijven in Nederland (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2012). Tegenover 70.390 boerenbedrijven in april 2011, telde Nederland in april 2016 nog slechts 68.500

boerenbedrijven. Dit betekent dat er per dag dus zo'n vijf boerenbedrijven verdwijnen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2012).

Door de huidige ontwikkelingen in de agrarische sector verwacht Van Leeuwen (2014) dat het einde van het boerenbestaan zoals men dat sinds mensenheugenis kent – het kleine of middelgrote gemengde bedrijf – nabij is. Goed opgeleide boerenzonen hebben volgens haar geen zin in de grote schuldenlast en het sociale isolement waar het boerenleven in toenemende mate mee te maken heeft. Ook veel traditionele potentiële partners van boerenzonen voelen zich niet meer aangetrokken tot een onzeker agrarisch bestaan op het ontvolkende platteland. Kiezen voor een toekomst als boer betekent volgens Van Leeuwen (2014) dus mogelijk kiezen voor een ongewilde toekomst als vrijgezel.

Ondanks de moeilijke financiële en sociale situatie waar veel Nederlandse boeren vandaag de dag mee te maken hebben, blijft volgens Steenbekkers et al. (2008) het nostalgische beeld van het platteland en het boerenleven onder grote delen van de bevolking domineren. In hoeverre het reality-programma *Boer Zoekt Vrouw* bijdraagt aan een onrealistisch beeld van het platteland wordt in deze casestudy onderzocht. Hoe dit onderzoeksproces precies is verlopen wordt in het volgende hoofdstuk uitgebreid besproken.

3. Methode

In dit hoofdstuk zal worden besproken hoe door middel van een casestudy naar *Boer Zoekt Vrouw* antwoord zal worden gegeven op de vraag hoe het Nederlandse platteland en boerenleven in de visuele laag van *Boer Zoekt Vrouw* wordt gerepresenteerd. De methodologie van deze studie wordt uiteengezet aan de hand van drie paragrafen. In de eerste paragraaf wordt besproken waarom er is gekozen voor een kwalitatieve studie. De tweede paragraaf geeft inzicht in hoe de data-verzameling tot stand is gekomen en de derde paragraaf bespreekt stapsgewijs de data-analyse van de casestudy.

3.1 Kwalitatief onderzoek

De onderzoeksvraag die in deze studie centraal staat luidt: *Hoe wordt het Nederlandse platteland en het boerenleven in de visuele laag van het reality-tv programma Boer Zoekt Vrouw gerepresenteerd?* Vanwege deze explorerende onderzoeksvraag, sluit de uitleggende functie van een kwalitatief onderzoek hier volgens Boeije (2010) goed op aan. Terwijl kwantitatief onderzoek meer gericht is op de objectieve waarneming van numerieke gegevens zoals bijvoorbeeld het aantal molens, boerderijen of koeien dat in *Boer Zoekt Vrouw* te zien is, is er in kwalitatief onderzoek juist ruimte voor onderzoek naar de betekenis van een specifieke representatie. De betekenis van een representatie wordt tenslotte niet alleen gevormd door manifeste beeldelementen zoals een boer, een boerderij of een koe, maar ook middels latente concepten zoals eenzaamheid, liefde of gezelligheid. Pleijter (2006) stelt dan ook: “Kwalitatief onderzoek is gebaseerd op de veronderstelling dat de werkelijkheid niet bestaat uit objectief waarneembare verschijnselen, maar uit voorstellingen die mensen maken van de wereld” (p.12). Boeije (2010) voegt hier nog aan toe dat kwalitatief onderzoek gericht is op de beschrijving van een sociaal fenomeen met als resultaat rijke en gedetailleerde informatie. Een kwalitatieve methode maakt het in deze studie dus mogelijk om de representatie van het Nederlandse platteland en het boerenleven in *Boer Zoekt Vrouw* op betekenis-niveau te ontleden en te analyseren door welke visuele aspecten deze betekenisgeving tot stand komt.

Deze analyse is uitgevoerd aan de hand van een discoursanalyse. Omdat de studie zich niet richt op publieksonderzoek maar op de inhoud van *Boer Zoekt Vrouw*, vielen andere veel gebruikte kwalitatieve methodes zoals focusgroepen en interviews af en lag een discoursanalyse voor de hand. Volgens Smith en Bell (2007) biedt een discoursanalyse inzicht

in hoe groepen en hun (veronderstelde) identiteiten worden gerepresenteerd. Een discours kan hierbij worden gezien als: een (sociaal gedeelde) verzameling van ideeën, beelden en praktijken (Machin & Jaworski, 2006). Een voorbeeld hiervan is de perceptie van het Nederlandse platteland en boerenleven als rurale idylle. Door een discoursanalyse is het mogelijk om te onderzoeken hoe beelden een specifieke kijk op de wereld construeren en uitdrukken (Rose, 2012).

De discoursanalyse heeft zich in deze studie gericht op de visuele laag van *Boer Zoekt Vrouw*. Heins en Van Dam (2003) stellen dat veel mensen hun beeld van het platteland met name baseren op visuele kenmerken. Daarnaast is visuele sociologie gebaseerd op het idee dat waardevol wetenschappelijk inzicht in de maatschappij kan worden verkregen door het observeren, analyseren en theoretiseren van visuele manifestaties (Pauwels, 2010). Een grondige visuele discoursanalyse van *Boer Zoekt Vrouw* maakt het daarom mogelijk inzicht te krijgen in de manier waarop het programma het platteland en het boerenleven visueel representeert.

Omdat deze studie door middel van een visuele analyse van *Boer Zoekt Vrouw* een uitspraak poogt te doen over de werkelijkheidsclaim van reality-tv, moet de studie worden opgevat als een casestudy. Casestudies kunnen volgens Thomas (2011) worden gezien als:

“ . . . analyses of persons, events, decisions, periods, projects, policies, institutions, or other systems that are studied holistically by one or more methods. The case that is the *subject* of the inquiry will be an instance of a class of phenomena that provides an analytical frame - an *object* - within which the study is conducted and which the case illuminates and explicates.” (p. 513)

Vanuit deze definitie van Thomas (2011) kan ‘de visuele laag van het programma *Boer Zoekt Vrouw*’ dus worden gezien als het subject, en ‘de werkelijkheidsclaim van reality-tv’ als het object. De visuele laag van *Boer Zoekt Vrouw* wordt tenslotte geanalyseerd om uiteindelijk inzicht te verschaffen in de manier waarop in reality-tv de werkelijkheid wordt gerepresenteerd.

3.2 Dataverzameling

De dataverzameling is tot stand gekomen door middel van een gerichte steekproef. Dit houdt in dat een onderzoeker op zijn of haar eigen oordeel af kan gaan om een specifieke case te selecteren waarmee een onderzoeksvraag het beste kan worden beantwoord en de doelstelling van een studie kan worden gerealiseerd (Saunders, Lewis, Thornhill, Booij & Verckens 2011). Een doelgerichte steekproef wordt volgens Neuman (2000) dan ook vaak gebruikt bij onderzoeken die met heel kleine steekproeven moeten werken, zoals het geval is bij een casestudy.

In deze studie betekent dit dat er bewust gekozen is voor de Nederlandse versie van het reality-programma *Boer Zoekt Vrouw*. Dit programma brengt het Nederlandse platteland en het boerenleven in beeld door elk seizoen vijf verschillende boeren te volgen in hun zoektocht naar een geschikte partner. Nadat er drie mogelijke partners worden uitgekozen, speelt het programma zich voornamelijk af in en om de boerderij. De keuze voor *Boer Zoekt Vrouw* is gebaseerd op het feit dat het programma niet enkel een specifieke bevolkingsgroep (de Nederlandse boerenbevolking) representeert, maar dat deze bevolkingsgroep ook wordt ingezet om de Nederlandse cultuur en identiteit te representeren. De deelnemers worden namelijk niet naar een exotisch oord gebracht om spelletjes te spelen zoals in reality-programma's als *Expeditie Robinson*, *Temptation Island* en *Wie is de Mol?*, of in een afgesloten gebied geplaatst zoals in *Utopia*, *Big Brother* en *De gouden kooi*. In *Boer Zoekt vrouw* wordt juist het dagelijkse leven van de boeren op de boerderij gefilmd en wordt hun specifieke manier van leven gebruikt om de vermeende authentieke wortels van de Nederlandse cultuur te benadrukken. Door dit laatste aspect onderscheidt *Boer Zoekt Vrouw* zich ook van reality-programma's zoals *Rondkomen in de Schilderswijk*, *Roy Donders; stylist van het Zuiden*, en *de Veerkampjes*, waarin deelnemers uit een specifiek deel van Nederland juist als 'afwijkend' van de Nederlandse cultuur worden neergezet. Ook het feit dat *Boer Zoekt Vrouw* wordt geproduceerd en uitgezonden door de NPO, die als doel stelt om diversiteit op de Nederlandse televisie te laten zien, uiteenlopende sociale en culturele groepen kennis van elkaar te laten nemen en zo vooroordelen af te breken en nieuwe vormen van verbondenheid te stimuleren (NPO, 2015), droeg bij aan de keuze voor *Boer Zoekt Vrouw* als onderzoeksobject van deze casestudy. Onderdeel van het onderzoek is het toetsen van deze sociaal-relevante doelstelling van de NPO aan een specifiek programma dat de omroep produceert. In hoeverre maakt de NPO haar hierboven genoemde missie waar in en met het reality-programma *Boer Zoekt Vrouw*?

Binnen het meest recente seizoen (2014-2015) van *Boer Zoekt Vrouw* heeft wederom een gerichte steekproef plaatsgevonden. Dit betrof alle afleveringen die zich in en om de boerderij afspelen en resulteerde in negen afleveringen: 1. De Boeren stellen zich voor, 2. Brieven brengen, 3. Uit logeren, 4. Leven op de boerderij, 5. Eerste keuzemomenten, 6. Geert en Bertie kiezen, 7. Steeds meer kriebels, 8. Tom en Jan kiezen, 9. Geert en Bertie kiezen. De vier afleveringen die zich niet op de boerderij of op het platteland afspelen (de speeddates, de dagdates, de citytrips en de reünie) zijn in deze analyse bewust buiten beschouwing gelaten. Omdat deze afleveringen geen beelden tonen van het boerenleven en het platteland, zouden ze geen waardevolle bijdrage aan de analyse hebben geleverd en kon er in plaats daarvan diepgaander op de overige afleveringen in worden gegaan. De afleveringen hebben elk een duur van ongeveer 50 minuten, wat in totaal 7,5 uur aan onderzoeksmateriaal opleverde. Door het geluid uit te zetten was er geen afleiding in de vorm van gesproken woord of muziek en kon er een diepgaande visuele data-analyse plaatsvinden.

3.3 Data-analyse

De data-analyse van de visuele laag van *Boer Zoekt Vrouw* is uitgevoerd aan de hand van de semiotiek. De semiotiek is een methode die valt binnen het sociaal constructivisme en gaat er van uit dat *de* werkelijkheid niet via reflectie gerepresenteerd maar via oppositie geconstrueerd wordt. De semiotiek stelt dat de werkelijkheid niet onbemiddeld tot ons komt maar altijd in gecodeerde vorm (Chandler, 2007). Het woord ‘semiotiek’ is afgeleid van het Griekse ‘semeion’, wat ‘teken’ betekent. Semiotiek is een analysemethode van tekens in de breedste zin van het woord. Ondanks dat de semiotiek is ontstaan vanuit de linguïstiek, heeft zij zich inmiddels ontwikkeld tot een methode die kan worden toegepast in verschillende onderzoeksgebieden. Niet alleen tekst, maar ook televisieprogramma’s, reclames, speelfilms, architectuur, computerspellen en beeldende kunst worden tegenwoordig semiotisch geanalyseerd. Een semiotische analyse richt zich in al deze gevallen op de constructie van betekenis, zoals die door verschillende tekens in een tekst tot stand wordt gebracht (Berger, 2013). Chandler (2007) benadrukt hierbij dat tekens visuele elementen zijn en kunnen bestaan uit woorden, plaatjes, gebaren, objecten of lichaamstaal. Uit het feit dat de semiotiek een verzameling beelden benoemt met het begrip ‘tekst’, blijkt nog de linguïstische achtergrond van deze analysemethode.

Vervolgens is een belangrijk basisidee van de semiotiek het feit dat betekenis tot stand komt door contrast (Berger, 2013). Tekens hebben geen betekenis vanuit zichzelf, en verkrijgen deze evenmin doordat ze datgene waarnaar ze verwijzen spiegelen. Ook is het niet

zo dat tekens volgens de semiotische opvatting betekenis verkrijgen door de intentie van de gebruiker van het teken. Een teken genereert betekenis door het contrast dat wordt gevormd met andere tekens in hetzelfde taalsysteem. Een teken karakteriseert zich dus het meest door datgene te zijn wat de andere tekens juist niet zijn (Chandler, 2007). Zo krijgt ‘het platteland’ betekenis vanwege het contrast met ‘de stad’, kan er worden gesproken van ‘mannelijkheid’ omdat er ook zoiets bestaat als ‘vrouwelijkheid’, en krijgt ‘liefde’ betekenis in oppositie met ‘haat’.

De semiotiek gaat er bovendien vanuit dat betekenis tot stand komt door een combinatie van een betekenaar en een betekende (Chandler, 2007). De betekenaar staat voor de vorm die het teken aanneemt en maakt deel uit van een groter systeem (Chandler, 2007). Volgens Chandler (2007) wordt de betekenaar vaak geïnterpreteerd als de materiële vorm van een teken en is daarmee iets dat mensen kunnen zien, horen, voelen, ruiken of aanraken. Een voorbeeld hiervan is het woord of de klank ‘boer’ of het visuele plaatje van een man met klompen aan en een riek in z’n handen. Het betekende is vervolgens het mentale concept dat door de betekenaar automatisch wordt opgeroepen (Chandler, 2007). In dit geval het mentale concept ‘boer’ dat door de letters of beeldelementen ontstaat in het hoofd van degene die het woord ontvangt of het plaatje bekijkt. De combinatie van de betekenaar en het betekende wordt in de semiotiek een ‘teken’ genoemd. De betekenaar en betekende zijn afhankelijk van elkaar en komen in werkelijkheid gelijktijdig voor (als je het woord ‘boer’ leest, verschijnt het mentale concept direct in je hoofd), maar zijn voor analytische doeleinden uit elkaar gehaald (Chandler, 2007). Ook al lijken betekenaar en betekende vanwege deze gelijktijdigheid en afhankelijkheid op een natuurlijke manier met elkaar verbonden te zijn, de semiotiek beweert juist dat dit niet het geval is (Chandler, 2007). De relatie tussen betekenaar en betekende is willekeurig. Er is tenslotte geen intrinsieke of onvermijdelijke relatie tussen een betekenaar en een betekende. Dit betekent dat de relatie tussen het woord ‘boer’ (of het plaatje van een man met klompen) en het mentale concept dat meteen door deze betekenaar wordt opgeroepen, is gecodeerd en dus op afspraak berust. We hebben moeten leren dat de betekenaar ‘boer’ verwijst naar het mentale concept van een boer. Deze relatie is in feite een willekeurige afspraak omdat men er ook voor had kunnen kiezen om het woord ‘boom’ aan het mentale concept van de boer te hangen. Dit voorbeeld maakt duidelijk dat het woord ‘boer’ zijn betekenis niet spiegelt maar construeert. De vorm van het woord ‘boer’ vertoont immers geen gelijkenis met het mentale concept van een boer. De semiotiek gaat er dan ook van uit dat de werkelijkheid een systeem van tekens is waarvan de uiteenlopende betekenissen via contrast worden geconstrueerd. Betekenis is dus niet iets dat wordt overgebracht (intentie) of

gereflecteerd maar juist actief wordt gecreëerd volgens een complexe (bewuste en onbewuste) interactie van codes en conventies.

Een semiotische analyse vereist een ontcijfering van alle codes die binnen de beeldtekst van *Boer Zoekt Vrouw* worden gebruikt, om op die manier zowel de letterlijke als de onderliggende symbolische betekenissen te identificeren. Door een semiotische analyse van de tekens uit *Boer Zoekt Vrouw* is het mogelijk te onderzoeken hoe de betekenis van het platteland en boerenleven worden geconstrueerd. Ondanks dat de beelden in deze studie zo open en objectief mogelijk zijn benaderd, is het de onderzoeker die in deze studie betekenis heeft toegekend aan de verschillende tekens van *Boer Zoekt Vrouw*. Om de betrouwbaarheid te waarborgen is de analyse transparant gemaakt door aan de hand van een stappenplan te werken en de daadwerkelijke analyse nauwkeurig te beschrijven (Gilbert, 2008). Het stappenplan voor een semiotische analyse van Berger (2013) heeft hierbij als uitgangspunt gediend en telt zes analyse-fases; (1) denotaties, (2) connotaties, (3) paradigmatische analyse, (4) syntagmatische analyse, (5) intertekstualiteit en (6) metaforen. Hoe de stappen in deze studie zijn ingezet wordt in volgende paragrafen uitgebreid besproken.

3.3.1 Denotaties

Allereerst is er per aflevering een lijst opgesteld met denotaties, dat wil zeggen de letterlijke betekenis van wat er in het programma te zien is (Berger, 2013). Hierbij zijn de negen afleveringen zonder geluid bekeken en is er tijdens het kijken constant genoteerd wat er in beeld getoond werd. Omdat *Boer Zoekt Vrouw* redelijk traag is gemonteerd, was het mogelijk om tijdens het bekijken van de afleveringen alle belangrijke beeldaspecten te noteren. Een voorbeeld van de analyse van *Boer Zoekt Vrouw* op denotatief niveau vind je hieronder:

“Een grote boot, Yvon rijdt met jeep van boot af, tractor in weiland, Yvon rijdt in auto, schapen in weiland, een klein kerkje op het platteland, Yvon arriveert op erf van Jan, lammetjes in het hooi, Yvon loopt stal in, boer Jan is bezig met hooi en hooivork, hij werkt samen met een andere man, Yvon en boer Jan staan in de stal tussen de lammetjes, boer Jan en man hebben hooivork vast, ze praten met Yvon.” (Denotaties aflevering 2, 00:05:27)

“Boerderij van boer Geert, het is donker, een vrouw maakt bloemkool schoon, een andere vrouw schilt aardappelen, de vrouwen werken in de keuken, groentesoep op het vuur, verse worst wordt gesneden, boer Geert staat tussen de vrouwen bij het aanrecht, vrouw dekt de tafel.” (Denotaties aflevering 5, 00:43:00)

“Het is donker, volle maan, het huis van boer Theo, Yvon praat met vrouwen van boer Theo, ze zitten op bed, bloemetjesgordijnen op achtergrond” (Denotaties aflevering 7, 00:05:00)

“Golven in de zee, strand, boerin Bertie loopt met vrouwen op het strand, het regent een beetje, de hond van boerin Bertie loopt mee, boerin Bertie loopt langs de zee met een vrouw, vrouwen gaan een strandtent in, ze drinken chocolademelk, de zee, ze lopen verder over het strand.” (Denotaties aflevering 8, 00:24:50)

“Boer Tom belt, hij zit in de loods, hij zit op een picknickbank, hij heeft houten klompen aan, het is donker, binnen brandt licht in de containers, boer Tom eet met vrouwen aan de keukentafel, ze eten boerenkool met worst, 1 lamp brandt boven de tafel, kaarsen branden, ze eten een omgedraaide pudding, het is donker buiten.” (Denotaties aflevering 9, 00:18:56)

Tijdens het noteren van de denotaties bleek al snel dat bepaalde beeldelementen regelmatig terugkeerden. Zo werd al gauw duidelijk dat een groot deel van de beelden zich afspeelt aan de keukentafel, in de stal of in een weiland. Ook wanneer er in de montage naar een andere boer wordt geschakeld, wordt dit altijd ingeleid met dezelfde beelden. In het geval van boer Jan die op Texel woont, worden altijd de duinen, een rode vuurtoren, de zee en lammetjes in beeld gebracht, alvorens er naar boer Jan en zijn vrouwen wordt geschakeld.

In deze eerste beschrijving van de visuele laag van *Boer Zoekt Vrouw* is enkel genoteerd wat er te zien was en is er bewust nog geen connotatieve betekenis gegeven aan de beeldaspecten. De totale lijst bestond uit ongeveer 1500 denotaties (zie appendix B, denotaties) en diende als uitgangspunt voor de volgende fase; de connotaties.

3.3.2 Connotaties

Vanuit de lijst met 1500 denotaties zijn vervolgens connotaties geformuleerd. In deze verdiepende stap moet er volgens Berger (2013) namelijk worden gezocht naar de culturele betekenissen van de beeldaspecten. In de lijst van denotaties werd zodoende achter elke beeld-beschrijving een connotatieve betekenis gezet. Al snel werd duidelijk dat niet elke denotatie refereerde aan een unieke betekenis, maar dat er door de 1500 denotaties naar een beperkt aantal connotaties werd verwezen. Zo werd de connotatie ‘ouderwets’ achter de denotatie ‘tegeltjes aan de wand’ genoteerd, maar ook achter de denotaties ‘handgeschreven brieven met postzegels’, ‘voor de deur staan klompen en een melkbus’, ‘bruine jaren ’70 keuken’, ‘kalfjes krijgen melk uit melkbus’, en ‘bloemetjesgordijnen’. Ook de connotatie ‘gezellig’ werd achter meerdere denotaties gezet. Niet alleen achter ‘ze hebben een appeltaart

gebakken’, maar ook achter ‘de vrouwen drinken wijn’, de kaarsen branden’, ‘ze drinken thee bij kaarslicht’, ‘het licht brandt in de boerderij van Theo’ en ‘vrouwen doen de kaarsjes aan’.

Al in de eerste aflevering begonnen connotaties zich te herhalen en ontstond er een moment van verzadiging. Toch zijn alle 1500 denotaties van een connotatie voorzien omdat een eventuele ontwikkeling in de beeldvorming of narratieve wending in latere afleveringen niet kon worden uitgesloten. Vanwege het feit dat veel denotaties naar eenzelfde connotatie verwijzen zijn er in deze fase uiteindelijk 39 verschillende connotaties geformuleerd. Dit betrof: mannelijk, vrouwelijk, ouderwets, modern, gezond, Hollands, romantisch, platteland, leven met dieren, dicht bij de oorsprong, in contact met weerselementen, vies, handwerk, Hollandse pot, ruimte, buitenleven, traditie, familie, kleinschaligheid, boeren, stedeling, oude spullen, liefde, rust, drukte, dorps, rolpatroon bevestigend, sociaal, vertrouwen, vleeseters, uiterlijk is niet belangrijk, gezellig, vrije tijd, ontspanning, vroeg opstaan en sober.

3.3.3 Paradigmatische en syntagmatische analyse

Omdat betekenis in een semiotische analyse tot stand komt door contrast (Berger, 2013), is in de paradigmatische analyse vervolgens gezocht naar de tegenstelling van iedere connotatie. Van enkele connotaties kwam ook de tegengestelde connotatie in *Boer Zoekt Vrouw* voorbij. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de connotaties mannelijk vs vrouwelijk, boer vs stedeling, rustig vs. druk en traditioneel vs. modern. De tegengestelde connotaties van de overige connotaties kwamen weliswaar niet in beeld, maar spelen toch een belangrijke rol in de betekenisgeving van *Boer Zoekt Vrouw*. In het hoofd van de kijker wordt vaak onbewust een contrasterende connotatie gebruikt om aan een connotatie uit *Boer Zoekt Vrouw* betekenis te geven. Om in deze semiotische analyse betekenis te kunnen geven aan alle 39 connotaties die in de vorige paragraaf zijn geformuleerd, is er bij elke connotatie dus gezocht naar een oppositie (zie appendix C, paradigmatische analyse).

Deze tegenstellingen vormden de basis voor de daaropvolgende syntagmatische analyse (zie appendix D, syntagmatische analyse). Bij de syntagmatische analyse stelt Berger (2013) dat er moet worden bestudeerd hoe de verschillende beeldelementen samen als het ware ‘een verhaal’ vertellen. Waar men in de paradigmatische analyse slechts de betekenis analyseert van de afzonderlijke tekens uit de tekst, wordt in de syntagmatische analyse gezocht naar het betekenisverband tussen de tekens. Voor de analyse van *Boer Zoekt Vrouw* betekent dit dat in de syntagmatische fase onderzocht wordt hoe de 39 connotaties (bestaande uit opposities) met elkaar verbonden zijn en via deze syntagmatische verbondenheid betekenis

genereren. De syntagmatische analyse is echter nog geen onderzoeksbevinding maar een analyse-stap die essentieel is binnen de semiotische analyse van deze studie. De kern van de analyse is het verschil tussen het platteland en de stad. De analyse is naar aanleiding van de contrasterende connotaties uit de paradigmatische analyse geconstrueerd en is dus niet waarheidsgetrouw maar drukt daarentegen de ideologie uit van *Boer Zoekt Vrouw*. Door het gebruik van tegengestelde connotaties is het verhaal erg zwart/wit, maar hierdoor wordt extra duidelijk hoe *Boer Zoekt Vrouw* het platteland via contrast ideologisch laadt. Uit de syntagmatische analyse is gebleken dat het platteland in *Boer Zoekt Vrouw* kan worden geassocieerd met positieve connotaties zoals vertrouwen, ruimte, rust en buitenleven, terwijl de stad juist gekarakteriseerd wordt door negatieve connotaties zoals wantrouwen, ruimtegebrek, drukte en stress.

3.3.4 Intertekstualiteit

Na de paradigmatische analyse is er gekeken naar de intertekstualiteit, een term die refereert aan voorgaande teksten en beelden die door de kijker bewust of onbewust kunnen worden gebruikt bij de betekenisgeving van een beeld (Berger, 2013). Zo zou de kennis van de bekende presentatrice Yvon Jaspers, wellicht sturend kunnen zijn in het betekenisproces van *Boer Zoekt Vrouw*. Yvon Jaspers is een bekende Nederlandse presentatrice. Ze is 43 jaar oud en heeft alle afleveringen van *Boer Zoekt Vrouw* tot nu toe gepresenteerd. Ze is vanaf 1994 bekend geworden met het kinderprogramma *Het Klokhuis* en heeft daarna geacteerd in de kleuterserie *Knofje* (waarin ze de moeder van het meisje Knofje speelt) en de presentatie gedaan van de kinderprogramma's *ZigZag* en *Liedmiëp*. Nadat ze een aantal seizoenen van *Boer Zoekt Vrouw* had gepresenteerd bracht Yvon Jaspers in 2011 haar eigen servies 'kakelebont' op de markt, dat sindsdien verkrijgbaar is bij Blokker. Daarnaast heeft de blonde presentatrice een licht Brabants accent en staat ze bekend om haar praktische kledingstijl en nuchtere, Hollandse karakter. Ook heeft ze een gezin met twee jonge kinderen waarover ze in verschillende tijdschriften regelmatig vertelt. Het is dus mogelijk dat presentatrice Yvon Jaspers door de kijkers wordt geassocieerd met kinderprogramma's en dat haar moederlijke benadering van de boeren ook een rol speelt bij de betekenisgeving van *Boer Zoekt Vrouw*.

Naast het beeld van presentatrice Yvon Jaspers, zou ook het beeld dat men over het algemeen van 'de boer' heeft, sturend kunnen zijn in de betekenisgeving van *Boer Zoekt Vrouw*. Het woord 'boer' wordt in het woordenboek tenslotte omschreven als: "iemand die een agrarisch bedrijf leidt; agrariër", maar ook als: "(*minachtend*) iemand zonder manieren;

lomperd, kinkel” (*boer*). De boerenbevolking heeft dus wellicht te maken met een negatief imago waardoor zij worden gezien als een onbeschoft en lomp slag mensen.

Inmiddels zijn er al acht seizoenen van *Boer Zoekt vrouw* op de Nederlandse televisie uitgezonden en zijn er door het satirische *Lucky-tv* al meerdere filmpjes gemaakt waarin de boeren uit *Boer Zoekt Vrouw* op de hak worden genomen. In deze populaire filmpjes wordt de kracht van manipulatie door montage getoond en worden de boeren vaak als asociaal, zenuwachtig, lomp, seksistisch en vrouwonvriendelijk afgeschilderd. In deze satire van *Lucky-tv* zijn niet alleen de boeren doelwit van spot maar wordt ook de draak gestoken met de bevooroordeelde manier waarop het programma *Boer Zoekt Vrouw* de boeren afschildert. Ook hier kan dus sprake zijn van intertekstualiteit. Het is mogelijk dat de betekenisgeving van het platteland en boerenleven in *Boer Zoekt Vrouw* door de satirische filmpjes van *Lucky-tv* worden beïnvloed.

Tenslotte zouden ook de eerder besproken schoolplaten van Cornelis Jetses (zie appendix A, figuur 1) van invloed kunnen zijn op de betekenisgeving van *Boer Zoekt Vrouw*. Vooral de oudere *Boer Zoekt Vrouw*-kijkers zijn hoogstwaarschijnlijk opgegroeid met zijn bekende tekeningen van het idyllische Hollandse platteland. Maar ook de zeventiende-eeuwse schilder Jacob van Ruisdael is van grote invloed geweest op de beeldvorming van het Nederlandse platteland. Van Ruisdael wordt beschouwd als één van de belangrijkste landschapsschilders aller tijden en is vooral bekend om zijn nostalgische landschappen waar het laagland, het water en de lucht van het Hollandse platteland in samenkomen (zie appendix A, figuur 3).

3.3.5 Metaforen

In de laatste fase van de analyse is genoteerd welke metaforen er in de representatie zijn gebruikt om betekenis te genereren (Berger, 2013). Hierbij is gekeken in hoeverre de 39 connotaties uit de tweede analyse-stap overlap hadden en samengevoegd konden worden. De connotaties ‘Platteland/Natuur’, ‘Leven met dieren’, ‘Dicht bij de oorsprong’, ‘In contact met weerselementen’, ‘Vies worden’, ‘Handwerk’, ‘Veel ruimte’, ‘Buitenleven’, ‘Dorps’ en ‘Ruimte om te spelen’ zijn samengebracht onder de metafoor van het platteland en boerenleven als dicht bij de natuur. Al deze connotaties hebben tenslotte betrekking op het leven in een ruime, natuurlijke omgeving die wordt omringd door dieren. De connotaties ‘Hollandse pot’, ‘Ouderwets’, ‘Traditie’, ‘Sober’, ‘Oude spullen’, ‘Rolpatroon bevestigend’, ‘Vleeseters’ en ‘kleinschaligheid’ zijn vervolgens samengebracht tot de metafoor van het

platteland en boerenleven als traditioneel. Elke connotatie gaat hier namelijk over het in stand houden van de Hollandse traditie uit de vorige eeuw(en). De connotaties ‘Familie’, ‘Liefde’, ‘Sociaal’, ‘Vertrouwen’, en ‘Gezellig’ zijn ondergebracht bij de metafoor van het platteland en boerenleven als sociaal. Deze vijf connotaties hebben namelijk allemaal betrekking op sociale aspecten van het leven van de boer. Tenslotte vormden de connotaties ‘Rustig’, ‘Vrije tijd’, ‘Ontspanning’ en ‘Vroeg opstaan’ samen de metafoor van het platteland en boerenleven als rust en regelmaat. Hier werd namelijk door elke connotatie gerefereerd aan het rustige patroon en de ontspannen manier van leven van de boerenbevolking.

Kortom, de metaforen die in de visuele laag van *Boer Zoekt Vrouw* worden gebruikt zijn: (1) traditioneel, (2) dicht bij de natuur, (3) sociaal, en (4) rust en regelmaat. Op basis van deze vier metaforen zullen de bevindingen van deze casestudy in het volgende hoofdstuk worden besproken. Hier worden ze naast bestaande wetenschappelijke literatuur over het platteland en boerenleven gelegd zodat er uiteindelijk een uitspraak kan worden gedaan over de representatie van het Nederlandse platteland en boerenleven in *Boer Zoekt Vrouw* en de mate waarin de metaforen uit *Boer Zoekt Vrouw* een realistische afspiegeling zijn van het huidige moderne Nederlandse platteland en boerenleven. Op deze manier kan de semiotische analyse ook verhelderen in welke mate *Boer Zoekt Vrouw* als reality-programma zijn realismeclaim bewaarheidt.

4. Bevindingen

De kijker maakt in *Boer Zoekt Vrouw* 2014-2015 aan de hand van vier boeren en één boerin kennis met het Nederlandse boerenleven en platteland. Ondanks dat de vijf deelnemende boeren allen een boerenbestaan en een agrarisch bedrijf leiden, verschillen ze qua persoonlijkheden sterk van elkaar. Zo is er Boer Geert, een vrolijke groente- en fruitkweker uit Groningen van 67 jaar oud die dol is op vrouwen maar vasthoudt aan een zeer traditioneel rolpatroon. Daar tegenover staat boer Tom, een knappe tulpen-teler uit Noord-Holland van 33 jaar oud. Boer Tom is in tegenstelling tot boer Geert erg modern en houdt niet vast aan een traditioneel rolpatroon tussen man en vrouw. Boer Jan van 29 jaar zit hier tussenin en leidt op zijn schapenmelkerij op Texel een vrij traditioneel leven. Ook de verlegen boer Theo van 51 jaar oud leidt een weinig modern leven en heeft een melkveebedrijf en kaasmakerij in Noord-Holland. Tegenover alle boeren staat tenslotte de lesbische boerin Bertie van 42 jaar die een akkerbouwbedrijf in Zeeland heeft. Ondanks het feit dat boerin Bertie een vreemde eend in de bijt is, gedraagt ze zich net als de andere boeren zeer mannelijk (ze is stoer gekleed, doet fysiek zwaar werk, besteedt weinig aandacht aan haar uiterlijk en praat niet veel). Als enige vrouwelijke deelnemer aan *Boer Zoekt Vrouw* zou men verwachten dat boerin Bertie een tegenwicht zou bieden aan het mannelijke imago van de boer, maar in plaats daarvan benadrukt zij juist de mannelijkheid van het boerenvak.

Uit de data-analyse is naar voren gekomen dat de representatie van het Nederlandse platteland en boerenleven in de visuele laag van *Boer Zoekt Vrouw* wordt gevormd door vier hoofd-discoursen. Deze betreffen het platteland en boerenleven als (1) dicht bij de natuur, (2) traditioneel, (3) sociaal, en (4) rust en regelmaat. In dit hoofdstuk zullen deze vier discoursen uitgebreid worden besproken en blijkt dat ze in veel gevallen bijdragen aan het beeld van het Nederlandse platteland en boerenleven als rurale idylle; een perceptie die volgens veel sociale wetenschappers niet overeenkomt met de werkelijkheid van het moderne boerenbestaan.

4.1 Dicht bij de natuur

De zon schijnt op het Hollandse platteland en de weilanden reiken tot aan de horizon. De graspluimen bewegen rustig mee met de wind. Ondertussen grazen koeien in de wei, lopen de schapen langs de sloot en scharrelen kippetjes tussen het hooi. In de verte staat de oude kerktoren van het verderop gelegen dorp. De boer is met zijn dates aan het werk op het land. Terwijl de Nederlandse wolkenluchten voorbijtrekken snijden boer Geert en zijn vrouwen de

rodekolen van hun stronk. Het is zo maar een willekeurig beeld uit *Boer Zoekt Vrouw* waarin het leven in en dichtbij de natuur op een prachtige manier in beeld wordt gebracht.

Uit de semiotische analyse van *Boer Zoekt Vrouw* is op de eerste plaats naar voren gekomen dat de schoonheid van de natuur in het programma een heel grote rol speelt. Na een kort shot aan het begin van het seizoen van presentatrice Yvon Jaspers in een drukke en onaantrekkelijke straat in hartje Amsterdam, reist de kijker al gauw met haar mee langs boerderijen verspreid door het land. Via charmante landweggetjes worden er verschillende boeren bezocht in de provincies Noord-Brabant, Noord-Holland, Gelderland, Zeeland en Groningen. De afstand tussen de boerderij van Bertie in de provincie Zeeland en de boerderij van boer Geert in de provincie Groningen is echter zo'n 350 kilometer en is hoogstwaarschijnlijk niet overbrugd via de rustieke weggetjes die in het programma te zien zijn. Toch is de snelweg op geen enkel moment in het seizoen in beeld gebracht en wordt er gesuggereerd dat Yvon Jaspers de boeren via een landelijke route bereikt. De omgeving van de geselecteerde boerderijen in *Boer Zoekt Vrouw* is overal even mooi en bestaat uit weilanden, akkers, bloemenvelden, duinen of bossen (zie figuur 1). Nergens wordt dit beeld verstoord door minder romantische elementen uit het Nederlandse landschap zoals bijvoorbeeld megastallen, fabrieken, snelwegen of autosloop-bedrijven.

Figuur 1. Landschap

De cameravoering van *Boer Zoekt Vrouw* draagt flink bij aan de weergave van de romantiek en schoonheid van het Hollandse platteland. Breed gekaderde shots benadrukken de weidsheid van het platteland en worden gecombineerd met close-ups waarin de gedetailleerde schoonheid van planten of gewassen wordt getoond. Wanneer de boer met zijn vrouwen boerenkool aan het oogsten is wordt de plant bijna als een kunstobject in beeld gebracht. De kleurcorrectie tijdens de nabewerking heeft er bovendien voor gezorgd dat het landschap contrastrijk en zacht van kleur is. Hierdoor is er niets meer terug te zien van het soms saaie, eentonige en kleurloze Nederlandse landschap, en is elk shot een lust voor het oog.

In *Boer Zoekt Vrouw* leeft de boer niet alleen in een mooie natuurlijke omgeving, hij heeft er ook dagelijks mee te maken tijdens zijn werkzaamheden. Deze werkzaamheden in de

natuur worden in tegenstelling tot het landschap een stuk realistischer in beeld gebracht. Zo moet boer Tom op een gegeven moment vuil water in een sloot lozen, een activiteit die behoorlijk wat voeten in de aarde heeft en niet bepaald voldoet aan het romantische beeld dat men heeft van het werk in de natuur. Bij een romantische perceptie van het platteland denkt men tenslotte meer aan activiteiten zoals melken, zaaien en oogsten dan aan zaken als afvalverwerking. Vanwege het werk in de buitenlucht is de boer onderhevig aan de verschillende weersomstandigheden van het Hollandse klimaat. In het seizoen van *Boer Zoekt Vrouw* komen alle weertypes voorbij. In de eerste afleveringen schijnt de zon nog volop en zijn de boeren te zien in zonovergoten weilanden, maar later ziet men ook onophoudelijke regenbuien, onweersbuien en windstormen rondom de boerderij voorbij trekken. Zo ziet men boerin Bertie regelmatig met een paraplu of met een onflatteuze maar waterdichte wegwerkersjas door de regen over haar erf lopen. De dikke regendruppels vallen ondertussen in de grote plassen om haar huis en de paarden staan te schuilen onder een boom in het modderige weiland. Terwijl de stadse vrouwen op zo'n moment vaak geen zin hebben om naar buiten te gaan en liever warmpjes in de boerderij zitten, ziet men dat de boeren stug doorwerken en zich niet laten afschrikken door de soms barre weersomstandigheden van het Nederlandse klimaat. Dit toont dat de boeren in tegenstelling tot de stadse vrouwen niet vervreemd zijn van de natuur. De boeren vormen met de natuur een eenheid: ze leven met de natuur en kennen haar op hun duimpje. Ze leven dichtbij de kern van de natuur en daarmee blijven ze dichtbij zichzelf. In tegenstelling tot stedelingen worden de boeren in *Boer Zoekt Vrouw* neergezet als authentieke mensen die niet vervreemd zijn van hun natuurlijke omgeving en hun authentieke zelf.

Het leven met de natuur komt ook naar voren vanwege het feit dat de boeren dagelijks omringd zijn door verschillende dieren in en om de boerderij. In het seizoen spelen koeien, schapen, varkens en paarden, maar ook honden en katten een grote rol in de visuele laag van *Boer Zoekt Vrouw* (zie figuur 2). Wanneer de vrouwen binnen aan de keukentafel zitten te kletsen, wordt de hond of de kat die ondertussen heerlijk ligt te slapen altijd even in beeld gebracht. Wat opvalt is dat de dieren stuk voor stuk een prachtig leven hebben op de boerderij. In *Boer Zoekt Vrouw* dus geen legbatterij-plofkippen, krijsende biggetjes of te dikke koeien in te kleine stallen, maar gezonde kippen die lekker in het rond scharrelen, biggetjes die in alle rust bij hun moeder liggen te drinken en koeien die van puur geluk door de wei springen. De dieren zijn bovendien allemaal gezond en worden met veel liefde en aandacht verzorgd. Het feit dat er in elk veeteeltbedrijf ook regelmatig dieren ziek zijn of doodgaan en vervolgens onder een plastic kap langs de weg liggen om opgehaald te worden,

past blijkbaar niet in het beeld van de natuur dat *Boer Zoekt Vrouw* wil presenteren. Een bijzonder moment als de geboorte van een lammetje bij boer Jan wordt daarentegen uitgebreid gefilmd. Maar ook hier wordt het pijnlijke moment waarop de schattige lammetjes worden opgehaald voor de slacht juist niet in beeld gebracht. Pas wanneer de lammetjes in de vorm van gehakt terugkeren en boer Jan er met veel plezier lamsworstjes van maakt, is de camera er weer bij. Het feit dat dieren op de boerderij soms geslacht of geruimd moeten worden is dus geen onderdeel van het romantische beeld in *Boer Zoekt Vrouw*, wat zorgt voor een zeer eenzijdig beeld van het dierenleven op de boerderij en van de verhouding tussen de boer en zijn dieren.

Figuur 2. Dieren op de boerderij

De representatie van *Boer Zoekt Vrouw* waarin de boer en zijn mogelijke vrouwelijke partners in een aantrekkelijke natuurlijke omgeving worden geportretteerd, sluit aan bij hoe veel Nederlanders volgens Steenbekkers et al. (2008) het platteland als rurale idylle ervaren. Steenbekkers et al. stellen namelijk dat in een rurale idylle snelwegen, windmolens, hoogspanningsmasten en industriegebieden zorgvuldig buiten beeld worden gehouden. Ondanks dat de werkzaamheden in de natuur niet mooier worden gemaakt dan ze zijn, gebeurt dit wel bij de omgeving van de boerderij en de kwaliteit van het dierenleven op het platteland. Al met al wordt het leven in en met de natuur voornamelijk op een positieve en esthetische manier in beeld gebracht, waarmee *Boer Zoekt Vrouw* een onrealistisch beeld van het boerenleven construeert en de werkelijkheid mooier en romantischer maakt dan die is.

4.2 Traditioneel

Kijkend naar *Boer Zoekt Vrouw* gaat men al gauw zo'n vijftig jaar terug in de tijd. Met een houten koekoeksklok aan de wand, delfsblauwe vazen in de kast en een kanten gordijntje voor de ramen wordt er door de vrouw van de boer een kopje filterkoffie ingeschonken en een plakje cake geserveerd. Ondanks dat er de laatste decennia veel ontwikkelingen hebben plaatsgevonden op het gebied van voeding, interieur en vrouwenemancipatie, houden de

boeren in *Boer Zoekt Vrouw* over het algemeen vast aan bestaande tradities die al generaties lang mee gaan. Ze hechten waarde aan oude Hollandse tradities en houden deze anno 2016 maar al te graag in stand.

Zo valt op dat de boeren in *Boer Zoekt Vrouw* allemaal een traditioneel agrarisch bedrijf leiden. Terwijl er de laatste jaren bijvoorbeeld steeds meer sprake is van biologische akkerbouw en veeteelt, gaan de boeren uit *Boer Zoekt Vrouw* niet mee in deze trend. Ook bieden zij weerstand aan de opkomst van megastallen (ook wel bekend als zogenaamde veefabrieken en varkensflats) en proberen zij hun kleine of middelgrote bedrijf in deze tijd van schaalvergroting, toenemende supermarktmacht en Europese regelgeving toch overeind te houden. Ondanks dat er door deze ontwikkelingen in Nederland steeds meer grote agrarische landbouwbedrijven ontstaan (Van Leeuwen, 2014) zijn de eigenaren van deze miljoenenondernemingen geen deelnemer aan *Boer Zoekt Vrouw*. De kleine en middelgrote boerenbedrijven die in *Boer Zoekt Vrouw* worden gepresenteerd zijn weliswaar charmant om te zien, maar zijn volgens Van Leeuwen (2014) een uitstervend fenomeen.

Figuur 3. De Hollandse pot

Het in stand houden van de traditie wordt in *Boer Zoekt Vrouw* ook benadrukt door wat de boer zoal eet en drinkt. Zo schuiven de boeren 's ochtends aan voor een kop koffie met daarbij een Hollandse stroopwafel of een beschuitje met aardbeien en suiker. 's Middags eten ze boterhammen met kaas en hagelslag en 's avonds staat er steevast een Hollandse maaltijd op tafel met aardappelen, groenten en vlees (zie figuur 3). Op het moment dat de boeren met hun mogelijke vrouwelijke partners aan tafel zitten te eten wordt de Hollandse maaltijd die op het bord ligt altijd meerdere keren in beeld gebracht. Vaak staan de pannen op tafel zodat iedereen er zelf uit kan opscheppen. Als de boeren aan het einde van de serie bij hun gekozen partner in de stad gaan eten, worden zij geconfronteerd met buitenlandse specialiteiten zoals pesto, tagliatelle en crème brûlée. *Boer Zoekt Vrouw* suggereert dus dat de boeren werkelijk niets anders eten dan de Hollandse pot en dat zij tot het moment dat zij bij hun vrouw in de stad gaan dineren nog nooit ingrediënten zoals pasta, rijst of couscous hebben gegeten.

Terwijl er in de jaren '50 van de vorige eeuw nog weinig buitenlandse ingrediënten verkrijgbaar waren, ligt ook de supermarkt van de boer vandaag de dag vol met voedsel dat van over de hele wereld naar Nederland wordt gebracht. Ondanks dat de boeren wellicht een voorkeur hebben voor de Hollandse pot, is het zeer onwaarschijnlijk dat zij, zoals in *Boer Zoekt Vrouw* wordt gesuggereerd, nog steeds hetzelfde eten als 65 jaar geleden en nieuwe ontwikkelingen op het gebied van voedsel compleet aan zich voorbij laten gaan. Het beeld dat in *Boer Zoekt Vrouw* wordt geschetst van boeren die alleen de Hollandse pot eten en niets anders, komt hoogstwaarschijnlijk in veel gevallen niet overeen met de werkelijkheid. Voorzichtig kan geconcludeerd worden dat de boeren in *Boer Zoekt Vrouw* zorgvuldig gecast worden. Een belangrijk (bewust of onbewust) criterium bij deze casting is de mate waarin de boeren een traditioneel leven leiden. Hoe meer traditie, des te groter de kans dat een boer voor het programma wordt uitgekozen.

Deze casting blijkt ook uit het feit dat er in *Boer Zoekt Vrouw* hoofdzakelijk boeren figureren die in huizen wonen die weinig modern en modieus zijn ingericht (zie figuur 4). Met name in het begin van de serie, wanneer de kijker kennis maakt met alle boeren, wordt het interieur uitgebreid in beeld gebracht.

Figuur 4. Interieur van de boerderij

Terwijl de boeren een ouderwets kopje filterkoffie zetten loopt de modieus geklede Yvon Jaspers door de boerderij en bekijkt ze de tegeltjes en bordjes aan de wand, de ouderwetse houten meubels, de bloemetjesgordijnen, de geruite tafelkleden en het traditionele servies. De boerderijen zijn vaak door vorige generaties ingericht en sindsdien niet meer veranderd. De boeren lijken zich echter niet druk te maken over de nieuwste woontrends en zijn tevreden met een gedateerde, maar praktische inrichting van hun huis. De vrouwen wonen daarentegen vaak in moderne appartementen in de stad of een groter dorp. Wanneer boer Geert voor het eerst het huis van zijn kersverse vrouw gaat bezoeken kan hij z'n ogen bijna niet geloven bij het zien van haar modern ingerichte penthouse. Een uitzondering hierop wordt echter gevormd door Boer Tom, die in tegenstelling tot alle andere boeren een decoratieve en moderne inrichting heeft, in een huis dat is gebouwd van opgestapelde containers. Zelfs de

vrouwen staan verbaasd te kijken bij het zien van zijn trendy ingerichte huis. Door dit verschil tussen modern en oubollig wordt het contrast tussen de huizen benadrukt en komt de inrichting van de overige boerderijen extra traditioneel over. Door deze combinatie wordt er wel een tamelijk realistisch beeld van het interieur van de Nederlandse boer gegeven. Door de uitzondering op de regel wordt het clichématige beeld van boeren met oubollige huisinterieurs enigszins ondermijnd en kritisch bevraagd.

Als we het seizoen 2014/2015 van *Boer Zoekt Vrouw* bekijken, krijgen we een sterk vermoeden dat boeren er nogal traditionele denkbeelden op nahouden wat betreft de rolverdeling tussen mannen en vrouwen. Zodra de vrouwen op de boerderij komen logeren blijkt al snel dat de meeste vrouwen de huishoudelijke taken op zich nemen. De boeren (inclusief de lesbische boerin) doen het zware, mannelijke werk zoals het besturen van een tractor of het werken met een kettingzaag. Hun vrouwen hangen ondertussen de was op of staan in de keuken om aardappels te schillen, een appeltaart te bakken, of een kopje koffie in te schenken (zie figuur 5).

Figuur 5. Huishoudelijke taken

De uitzondering wordt ook hier gevormd door boer Tom. Wanneer hij ziet dat één van de vrouwen in de keuken aardappels aan het schillen is, pakt hij uit zichzelf ook een paar aardappels en begint hij de vrouw te helpen. Ook hier geldt dat door het ontbreken van een traditionele rolverdeling bij boer Tom, de traditionele rolverdeling bij de overige boeren extra opvalt. Bij hen bevinden de vrouwen zich het grootste deel van de tijd in de keuken om voor een degelijke maaltijd te zorgen. Voordat de vrouwen op de boerderij waren, aten de meeste boeren een magnetronmaaltijd of lieten ze anderen voor hen koken. Aan het begin van de serie verbaast presentatrice Yvon Jaspers zich over het feit dat er regelmatig een kant en klare Hollandse 3-vaks maaltijd in de magnetron wordt opgewarmd. Nu de vrouwen hun intrede hebben gedaan in de keuken van de boerderij, laten de meeste boeren met veel plezier Hollandse kost voor zich koken. Ook wanneer er familie en vrienden op bezoek komen en er in de woonkamer een typisch Hollands ‘kringfeestje’ plaatsvindt, zijn het de vrouwen die traditioneel bij de gasten rondgaan met blokjes kaas en rolletjes ham met augurk. In *Boer*

Zoekt Vrouw wordt voornamelijk de instandhouding van het traditionele rolpatroon tussen man en vrouw benadrukt, maar wordt ook enig tegenwicht geboden door boer Tom die dit rolpatroon af en toe doorbreekt. Door op enkele momenten dit rolpatroon-doorbrekende gedrag van boer Tom te laten zien, laat *Boer Zoekt Vrouw* de klassieke beeldvorming over de boer als een traditionele man die vindt dat een vrouw vooral achter het aanrecht thuis hoort, enigszins kantelen. Het programma geeft de kijker in ieder geval de mogelijkheid om zijn beeldvorming bij te stellen. Aan de andere kant kan ook beargumenteerd worden dat het programma de rolpatroon-bevestigende beeldvorming alleen maar versterkt, juist omdat boer Tom en zijn geëmancipeerde gedrag als *uitzondering* worden gepresenteerd. De kijker wordt verteld dat de andere boeren de *norm* zijn, zij leven de man-vrouw verhoudingen zoals deze horen te zijn op de boerderij.

Een ander aspect dat rolpatroon-bevestigend werkt in *Boer Zoekt Vrouw*, is het simpele feit dat het visuele format van het programma is opgebouwd rondom de tegenstelling van een enkele boer die met meerdere vrouwen datet. Het feit dat de dates samen met de boer voor langere tijd op de boerderij leven, brengt weinig feministische connotaties met zich mee als polygamie en onderworpenheid. Het beeld dat wordt neergezet in *Boer Zoekt Vrouw* is een beeld van een boer met zijn harem bestaande uit rivaliserende vrouwen. De vrouwen in kwestie hebben weinig tot geen inspraak in de hele dating-procedure. Het is de boer die kiest. Dit bevestigt het clichématige beeld van een actieve man en een volgzame vrouw die zich schikt naar de wensen van haar partner. Dit beeld komt niet overeen met de geëmancipeerde Nederlandse samenleving waarin vrouwen onafhankelijk zijn en het recht opeisen zelf te bepalen met wie ze een relatie aangaan.

Het beeld van het boerenleven als een traditioneel bestaan wordt in *Boer Zoekt Vrouw* ook enigszins verstoord als het gaat over de werkzaamheden van de boer. De koeien en schapen worden niet op traditionele wijze met de hand gemolken, maar worden aangesloten op efficiënte melkmachines. Alle boeren zijn namelijk voorzien van de modernste apparatuur om het werk te verlichten en op redelijk grote schaal dieren te houden of land te bewerken (zie figuur 6). Ook bij het kaas maken, bloemen snijden, oogsten en zaaien, worden voor veel onderdelen machines ingezet die het zware werk uit handen nemen. Het machinale werk wordt in *Boer Zoekt Vrouw* op een realistische manier in beeld gebracht. Wat echter op geen enkel moment tijdens het seizoen wordt getoond, is het contact met de afnemers en de administratieve werkzaamheden die in toenemende mate bij de huidige agrarische schaalvergroting komen kijken. De boeren zijn geen van allen te zien in een kantoor, aan een bureau, of achter een computer en houden zich in *Boer Zoekt Vrouw* uitsluitend bezig met het

fysieke boerenwerk. Door het buiten beeld laten van dergelijke belangrijke aspecten van het moderne boerenleven wordt er in *Boer Zoekt Vrouw* een eenzijdig beeld van het boerenbestaan gegeven.

Figuur 6. Machines

De nadruk op het traditionele en nostalgische bestaan van de boer in *Boer Zoekt Vrouw* sluit aan bij Steenbekkers et al. (2008) die stellen dat ondanks de moeilijke financiële en sociale situatie van veel Nederlandse boeren, het nostalgische beeld van het platteland en het boerenleven onder grote delen van de bevolking blijft domineren. Men ziet de boer nu eenmaal liever in de wei dan achter de laptop. Volgens *Boer Zoekt Vrouw* leeft de boer al generaties lang hetzelfde leven en vinden er nauwelijks tot geen moderne ontwikkelingen plaats. Kortom, doordat belangrijke aspecten die het traditionele beeld van de boer verstoren zo veel mogelijk buiten beeld worden gehouden, geeft *Boer Zoekt Vrouw* een onrealistische representatie van het boerenleven.

4.3 Sociaal

Het is avond. De gezellige boerderij van boerin Bertie wordt verlicht door kaarsen en in de open haard brand een vuurtje. Bertie en haar vriendinnen zitten aan een volle keukentafel te kaasfonduen en hebben de grootste lol wanneer er een stukje bleekselderij in de gesmolten kaas valt. De vrouwen van boerin Bertie lijken het erg naar hun zin te hebben en kunnen het goed vinden met haar vriendinnen. Maar ook bij boer Tom is het een gezellige boel. In zijn keuken hebben zich veel vrienden verzameld en worden ondertussen blikjes knakworst geopend. Met een biertje in de hand staan de vrienden in een kring geamuseerd met elkaar te praten. Kortom, er wordt gelachen, gedronken, gegeten en gepraat; de boeren zijn omringd door hun vrienden en helemaal in hun element.

Figuur 7. Gezelligheid op de boerderij

Zoals de bovenstaande alinea illustreert wordt er in *Boer Zoekt Vrouw* een zeer sociaal beeld van het boerenleven geschetst. Zo is er in de week waarin de vrouwen komen logeren op de boerderij bij elke boer wel een borrel, etentje of feestje georganiseerd waarbij veel mensen zijn uitgenodigd (zie figuur 7). Wanneer de woonkamer van boer Geert vol zit met vrienden en de twee overgebleven vrouwen zich aan hen presenteren staat boer Geert te glunderen van geluk. Boer Geert geniet zichtbaar van de aanwezigheid en gezelligheid van zijn vrienden en is blij dat zijn vrouwen zonder moeite door hen worden opgenomen. Het feit dat de boeren in *Boer Zoekt Vrouw* veel vrienden hebben die regelmatig bij hen op de stoep staan, komt echter niet overeen met de studie van Van Leeuwen (2014), waarin het sociale isolement van de boer wordt benadrukt vanwege de ontvolking van het Nederlandse platteland. Hoogstwaarschijnlijk worden de boeren in werkelijkheid dus iets minder vaak door hun vrienden bezocht dan in *Boer Zoekt Vrouw* wordt gesuggereerd.

Naast het bezoek van vrienden, wordt de boer in *Boer Zoekt vrouw* ook regelmatig door familieleden bezocht. Bell & Valentine, (1995) benadrukken in hun studie dat hechte en warme familiebanden een belangrijk onderdeel zijn van de meer sociale dimensie van het platteland als rurale idylle. Al bij de eerste kennismaking met de boer, leert de kijker in veel gevallen ook meteen diens familie kennen. Bij het lezen van de brieven worden de boeren vaak bijgestaan door een broer of een zus die de brieven nauwkeurig lezen, en beoordelen welke vrouw het beste in hun familie zou passen. De boeren hebben in *Boer Zoekt Vrouw* stuk voor stuk een goede band met hun familie en werken er in het geval van Boer Theo zelfs dagelijks mee samen. Wanneer er nog twee vrouwen over zijn, krijgt boer Tom bezoek van zijn moeder. Na een kort gesprekje tussen de twee vrouwen en de moeder van Tom, zonderen Tom en zijn moeder zich even af in de loods om te bespreken welke vrouw het makkelijkst door de familie zou kunnen worden geaccepteerd. Omdat boerenbedrijven in veel gevallen binnen de familie worden overgenomen en de ouders van de boer daardoor vaak in de omgeving wonen, is het niet vreemd dat familieleden in *Boer Zoekt Vrouw* een grote rol

spelen. Dit sociale aspect van het boerenleven wordt hoogstwaarschijnlijk dus op een realistische manier weergegeven.

Naast de feestjes, etentjes en borrels die de boer voor zijn familie en vrienden organiseert, wordt het sociale aspect van het boerenleven in *Boer Zoekt vrouw* ook benadrukt door de gezellige avonden met de boer en zijn dates. De keukentafel speelt hierbij een centrale rol (zie figuur 8). Terwijl het buiten donker is en er in huis een aantal kaarsen branden, spelen boer Theo en zijn date 's avonds een spelletje ganzenbord en drinken ze bier en wijn. Ook bij Boer Tom worden er 's avonds lange gesprekken gevoerd aan de keukentafel. Het warme kaarslicht dat op de gezichten van boer Tom en zijn vrouwen valt maakt het beeld tot een zeer gezellig tafereel. Vaak wordt de boerderij op zo'n moment van buiten gefilmd om het contrast aan te geven tussen de kou en de donkerte van het nachtelijke platteland en de gezelligheid en de warmte van de boerderij. De gezelligheid van het sociale leven van de boeren en hun vrouwen op de boerderij wordt vrij realistisch weergegeven, maar wordt aangedikt door het feit dat er altijd kaarsen branden en het lijkt alsof de boeren niet vroeg naar bed hoeven en daardoor tot laat in de nacht met hun dates aan de keukentafel kunnen zitten.

Figuur 8. De keukentafel

Opvallend is ook dat de boeren tijdens het gehele seizoen eigenlijk nooit alleen zijn. Na een gezellige avond moet de boer al vroeg op, maar wordt hij in veel gevallen geholpen door zijn dates. Samen lopen ze door de velden, melken ze de koeien of maken ze de stallen schoon. Tijdens het werk wordt er veel gekletst en gelachen waardoor het dagelijkse werk met veel lol en gemak wordt gedaan. Op de zeldzame momenten waarop de vrouwen er even niet zijn, heeft de boer vaak een collega waar hij tijdens het werk zijn ervaringen en gevoelens mee kan delen. Dit beeld komt echter niet overeen met de studie van Van Leeuwen (2014). Zij stelt dat vanwege de vervanging van knechten door machines, het boerenvak de laatste decennia sterk vereenzaamd is. Terwijl de boer vroeger nog met zijn vrouw en buurjongens het veld op ging om te oogsten, maakt de akkerbouwer tegenwoordig juist lange, eenzame dagen op de trekker (Van Leeuwen, 2014). Deze eenzaamheid van het moderne

boerenbestaan is in *Boer Zoekt Vrouw* echter op geen enkele manier terug te zien waardoor het beeld niet overeenkomt met de realiteit.

Het sociale aspect van het boerenleven wordt in *Boer Zoekt Vrouw* ook benadrukt door het grote vertrouwen dat de boer heeft in zijn sociale gemeenschap. Dit uit zich onder andere in het feit dat de keukendeur overdag bijna nooit op slot zit. Wanneer presentatrice Yvon Jaspers bij de boeren langskomt voor een kop koffie, staat de deur altijd open en kan ze zo de keuken in lopen. Het feit dat men op het platteland zonder moeite bij elkaar naar binnen kan lopen getuigt van een groot vertrouwen in de gemeenschap. Dit vertrouwen sluit aan bij het beeld van het platteland als rurale idylle. Hierin wordt volgens Cloke & Milbourne (1992) het platteland beschouwd als veilig en hecht. In tegenstelling tot stedelingen die hun huis beveiligen met sloten, rolluiken, alarmsystemen en camera's, hebben de boeren in *Boer Zoekt Vrouw* nog vertrouwen in hun omgeving en laten ze met een gerust hart hun keukendeur open staan; een plattelandstraditie die ook door presentatrice Yvon Jaspers in ere wordt gehouden. Omdat het platteland in toenemende mate te maken heeft met criminaliteit in de vorm van inbraak en diefstal (Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland, 2015), kan men zich echter afvragen hoe realistisch het beeld is van de boerderij waar de deur altijd open staat.

Het beeld dat in *Boer Zoekt Vrouw* van het boerenleven wordt gecreëerd is in alle opzichten zeer sociaal. Er is tenslotte regelmatig bezoek van familie en vrienden en het werk wordt altijd samen gedaan. Het boerenleven is volgens de perceptie van *Boer Zoekt Vrouw* altijd gezellig, en in tegenstelling tot de stad heeft men op het platteland nog het volste vertrouwen in andere mensen (zelfs in vreemdelingen). In dit beeld is echter geen aandacht voor het feit dat eenzaamheid en sociaal isolement vandaag de dag een groot probleem vormen voor veel boeren (Van Leeuwen, 2014) en dat boeren bovendien te maken hebben met toenemende criminaliteit op het platteland (Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland, 2015). Het sociale en gezellige beeld van het boerenleven in *Boer Zoekt Vrouw* komt dus overeen met de definitie van de rurale idylle van Cloke & Milbourne (1992), maar is op veel vlakken een onrealistische afspiegeling van de (juist weinig) sociale kant van het moderne boerenleven.

4.4 Rust en regelmaat

Het is middag. Boer Geert heeft zijn werk op de boerderij even gelaten voor wat het is en is een dutje gaan doen op de bank in de woonkamer. Zijn vrouwen hebben ook even rust genomen en zitten allebei op hun bed. De ene vrouw schrijft in haar dagboek en de andere lost

een kruiswoordpuzzel op. Ook bij boer Jan wordt even pauze genomen. Hij is met zijn date neergeploft op een hooiberg en kijkt samen met haar uit over zijn erf. Ze voeren een lang gesprek en voelen zich niet opgejaagd om weer aan het werk te gaan. Boerin Bertie heeft haar dates tussen het werk door meegenomen naar de dichtbijgelegen Zeeuwse kust. Ze maken een lange strandwandeling en waaien helemaal uit. Met een kop warme chocolademelk kijken ze even later vanuit een strandtent naar het ritme waarmee de golven van de zee omkrullen. Dit zijn zo maar wat rustmomenten die tijdens een normale werkdag regelmatig door de boeren worden ingelast.

Het boerenleven is volgens *Boer Zoekt Vrouw* zeer regelmatig. De boer heeft geen onregelmatige uren of onverwachte werkzaamheden, maar leeft elke dag weer volgens dezelfde vaststaande regelmaat. De boeren staan bijvoorbeeld elke dag op hetzelfde tijdstip op om hun dieren te verzorgen of om het land te bewerken. Ook de rest van de werkdag wordt ingevuld door vaststaande rituelen die nodig zijn om het boerenbedrijf draaiende te houden. Elke dag ziet er hierdoor ongeveer hetzelfde uit. Deze regelmaat zorgt er volgens *Boer Zoekt Vrouw* voor dat men op het platteland altijd precies weet waar men aan toe is.

Deze regelmaat van het boerenleven wordt versterkt door de montage van *Boer Zoekt Vrouw*. Elke aflevering is op dezelfde manier gemonteerd waardoor de opbouw zeer voorspelbaar is. Wanneer er in de montage bijvoorbeeld wordt geschakeld tussen de verschillende boeren wordt dit altijd ingeleid door enkele omgevingsbeelden van de boerderij waar men vervolgens naartoe gaat. Ook komt op zo'n moment altijd even de naam van de boer in beeld waardoor de kijker precies kan volgen bij welke boer men is. Het programma is vanwege dit vaststaande stramien zeer voorspelbaar, waardoor de kijker precies weet waar hij of zij aan toe is en zo niet voor onverwachte verrassingen komt te staan.

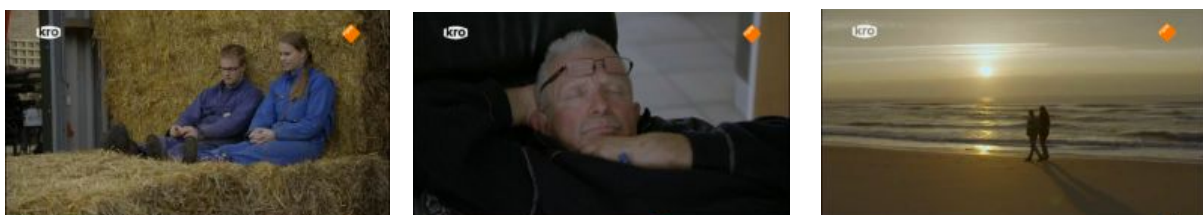
Het regelmatige en voorspelbare aspect van het boerenleven komt echter niet overeen met de werkelijkheid. Zoals in elk bedrijf gebeuren er ook in een agrarisch bedrijf veel onverwachte dingen. Zo is het mogelijk dat een boer ineens zijn land moet bewateren wanneer het lange tijd niet heeft geregend. Wanneer zijn tractor het begeeft zal deze zo snel mogelijk moeten worden gerepareerd om op tijd te kunnen oogsten en te voorkomen dat zijn gewas door de vogels wordt opgegeten. Ook het feit dat dieren onverwacht ziek kunnen worden of zelfs moeten worden geruimd vanwege epidemie-uitbraken past niet in het voorspelbare plaatje van het boerenleven dat door *Boer Zoekt Vrouw* wordt geconstrueerd.

Vanwege de voorspelbaarheid van het boerenleven is er volgens *Boer Zoekt Vrouw* regelmatig tijd voor rust en ontspanning. Ondanks het vele werk dat over het algemeen in een agrarisch bedrijf moet worden gedaan, doet *Boer Zoekt Vrouw* alsof er tijdens de werkdag

ruim de tijd kan worden genomen voor een gezellig uitje of een flinke wandeling. Niet voor niets staan de stadse vrouwen volgens *Boer Zoekt Vrouw* te popelen om de drukte van de stad te ontvluchten en te kiezen voor de rust van het Nederlandse platteland en boerenleven.

Het gevoel van rust wordt ook hier versterkt door de cameravoering en montage. Waar in veel televisieprogramma's gebruik wordt gemaakt van snelle, dynamische beelden die vaak minder dan een seconde in beeld zijn, is dit bij *Boer Zoekt Vrouw* juist niet het geval. De shots zijn vrij statisch en hebben een lange duur, waardoor het tempo van het programma erg laag ligt. Wanneer boer Jan met zijn vrouw zit te kletsen op een hooiberg kijkt men bijvoorbeeld meer dan een minuut lang naar hetzelfde beeld: een montagekeuze die nauwelijks nog voorkomt in de snelle beeldcultuur van vandaag de dag.

In tegenstelling tot het beeld dat door *Boer Zoekt Vrouw* wordt geconstrueerd, hebben veel agrarische bedrijven vandaag de dag te maken met een dreigend faillissement (Van Leeuwen, 2014). In veel gevallen zorgt zo'n donkere wolk boven het hoofd voor een verhoogde werkdruk in plaats van omstandigheden waarin de boer ruim de tijd kan nemen voor een ontspannen strandwandeling, een picknick in het weiland of een dagje uit. Juist in de huidige tijd waarin er vanwege schaalvergroting, aangescherpte wetgeving en een groter wordende supermarktmacht sprake is van een flinke daling van het aantal land- en tuinbouwbedrijven in Nederland (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2012), is het zorgeloze leventje van de boeren in *Boer Zoekt Vrouw* geen goede afspiegeling van het boerenleven in de 21^e eeuw.

Figuur 9. Ontspanning

Ook het feit dat de meeste boeren kunnen kiezen uit tientallen brieven van vrouwen die staan te popelen om in te trekken bij de boer, komt niet overeen met de werkelijke situatie van vrijgezelle boeren in Nederland. Van Leeuwen (2014) stelt dat partners van boerenzonen zich niet meer aangetrokken voelen tot een financieel onzeker bestaan op het ontvolkende platteland. Al met al is er in *Boer Zoekt Vrouw* op geen enkel moment sprake van werkdruk

en wordt het boerenleven gerepresenteerd als rustig, ontspannen en zorgeloos; een beeld dat in werkelijkheid niet overeenkomt met het leven van de meeste Nederlandse boeren.

5. Conclusie

In deze studie is onderzoek gedaan naar het reality-tvprogramma *Boer Zoekt Vrouw*. De hoofdvraag die hierbij centraal stond luidde: *Hoe wordt het Nederlandse platteland en het boerenleven in de visuele laag van het reality-tv programma Boer Zoekt Vrouw gerepresenteerd?* Allereerst zal er een korte samenvatting worden gegeven van de bevindingen om daarna antwoord te geven op de hoofdvraag. Ook zal er een uitspraak worden gedaan over hoe en in welke mate in reality-tv de werkelijkheid gereflecteerd (gespiegeld) of geconstrueerd (getoverd) wordt, gebaseerd op de casestudy naar *Boer Zoekt Vrouw*. Tenslotte zal geconcludeerd worden of en hoe de NPO met het programma *Boer Zoekt Vrouw* haar eigen missie, waarin een onbevooroordeelde manier van representeren centraal staat (het doorbreken van vooroordelen), al dan niet bewaarheidt.

5.1 De representatie van het platteland en boerenleven in *Boer Zoekt Vrouw* als rurale idylle: uitvergroting, omdraaiing, ontkenning en reflectie van de werkelijkheid

Uit de visuele analyse die in deze studie aan de hand van de semiotiek is verricht naar de representatie van het platteland en het boerenleven in *Boer Zoekt Vrouw*, zijn vier hoofd-discoursen naar voren gekomen: het platteland en boerenleven als (1) dichtbij de natuur, (2) traditioneel, (3) sociaal, en (4) rust en regelmaat. In deze discoursen wordt het boerenleven en het platteland over het algemeen zeer eenzijdig of onrealistisch belicht, waardoor ze samen een overkoepelende mythe van het platteland en boerenleven als rurale idylle vormen. De rurale idylle staat voor een gezond, gelukkig en probleemloos leven in een veilige en hechte gemeenschap, gesitueerd in een aantrekkelijke natuurlijke omgeving (Cloke & Milbourne, 1992). Deze positieve en nostalgische perceptie van het platteland past bij het beeld van het platteland uit het begin van de vorige eeuw, zoals onder andere gerepresenteerd in de beroemde schoolplaten van Cornelis Jetses (Steenbekkers et al., 2008). In dit beeld van het platteland worden negatieve aspecten zoals landschapsvervuiling, criminaliteit, stress en sociaal isolement zo veel mogelijk buiten beeld gehouden. De rurale idylle, zo treffend samengevat in de schoolplaten van Jetses, schept op uiteenlopende niveaus een duidelijke (en veelal traditionele) norm: het platteland is rustig en sociaal, de stad druk en eenzaam, vrouwen zijn volgzzaam en mannen actief, het boerenleven is nog niet vervreemd van de natuur en daarmee authentieker dan het leven in de gejaagde stad. De ideologische taak van

Cornelis Jetses om de romantische heerlijkheid van het platteland over te brengen aan het Nederlandse volk, lijkt anno 2016 te zijn overgenomen door *Boer Zoekt Vrouw*.

De bevindingen in deze scriptie benadrukken dat de rurale idylle die in *Boer Zoekt Vrouw* wordt gepresenteerd geen realistische beeldvorming van het 21^e eeuwse Nederlandse platteland en boerenleven is. Zaken als eenzaamheid en de toenemende ontvolking van het platteland waar veel Nederlandse boeren in de dagelijkse realiteit mee te maken hebben (Van Leeuwen, 2014), komen niet voor in de perceptie van de rurale idylle. Ook het feit dat veel boerenbedrijven failliet gaan vanwege milieuwetgeving en schaalvergroting past niet in dit romantische beeld. De werkelijkheid van het Nederlandse platteland en boerenleven wordt in *Boer Zoekt Vrouw* gepresenteerd als een rurale idylle, waardoor dit reality-programma in feite de werkelijkheid niet onbevooroordeeld toont maar geweld aandoet.

Aan de hand van deze bevindingen kan er een antwoord worden gegeven op de vraag hoe het Nederlandse platteland en boerenleven in de visuele laag van het reality-tv programma *Boer Zoekt Vrouw* worden gerepresenteerd. Het Nederlandse platteland en boerenleven worden op vier verschillende manieren in beeld gebracht, door (1) uitvergroting, (2) omdraaiing, (3) ontkenning en (4) reflectie van de werkelijkheid. De eerste drie vormen van representatie maken duidelijk dat reality-tv de werkelijkheid niet spiegelt maar eerder vervormd en construeert. De laatste vorm van representatie sluit meer aan bij de definitie van reality-tv waarin wordt benadrukt dat deze vorm van televisie de werkelijkheid onbemiddeld toont.

Ten eerste is er in *Boer Zoekt Vrouw* sprake van uitvergroting van de werkelijkheid. Dit komt vooral tot uiting in het feit dat het programma het platteland en boerenleven als ‘dichtbij de natuur’ en ‘traditioneel’ representeert. Zo wordt de schoonheid van de natuur enorm uitvergroot door te focussen op de mooie kant van de natuur in de vorm van weidse landschappen, indrukwekkende wolkenluchten, charmante landweggetjes, kleurige bloemen, verse rode kolen en gezonde dieren in de wei. Bovendien zorgt de kleurcorrectie ervoor dat het grauwe kleurenpallet van het Hollandse landschap verandert in een kleurig en contrastrijk geheel. De schoonheid van de Hollandse natuur wordt in *Boer Zoekt Vrouw* flink aangezet, waardoor de werkelijkheid wordt uitvergroot. Ook het feit dat boeren natuurmensen zijn (die dichtbij de oorsprong van de natuur leven en daarmee authentiek zijn) wordt in *Boer Zoekt Vrouw* vet in de verf gezet. Hun door computers en bureaucratie bemiddelde leven wordt onzichtbaar gehouden in *Boer Zoekt Vrouw*. Eenzelfde uitvergroting van de werkelijkheid vindt plaats bij de voorstelling van het platteland en boerenleven als traditioneel. In *Boer Zoekt Vrouw* wordt gesuggereerd dat boeren alleen de Hollandse pot eten en nooit in

aanraking komen met buitenlandse specialiteiten zoals pasta, pizza of rijst.

Hoogstwaarschijnlijk zal de traditie van aardappelen, groenten, vlees, appeltaart en stroopwafels op het Nederlandse platteland nog in ere worden gehouden, maar dit betekent niet dat boeren nooit iets anders eten. Door te suggereren dat de Nederlandse boer enkel de Hollandse pot eet, wordt ook hier de werkelijkheid door *Boer Zoekt Vrouw* uitvergroot en als norm gepresenteerd. Hetzelfde geldt voor de man-vrouw verhoudingen in *Boer Zoekt Vrouw*. Deze worden ook steviger in de verf gezet dan in werkelijkheid het geval is. Het programma laat ons nu geloven dat bijna alle boeren het liefst een traditionele vrouw hebben die een dienend leven leidt aan het aanrecht.

Ten tweede wordt de werkelijkheid in *Boer Zoekt Vrouw* regelmatig omgedraaid. Dit is vooral het geval binnen de discoursen ‘sociaal’ en ‘rustig en regelmatig’. Ondanks het feit dat het platteland te maken heeft met een sterke ontvolking (Van Leeuwen, 2014), wordt in het programma gesuggereerd dat de boeren juist veel vrienden hebben die regelmatig bij hen op bezoek komen. Ook werkt de boer in *Boer Zoekt Vrouw* altijd samen met anderen en lijkt zijn werk zeer sociaal, terwijl boeren vanwege de vervanging van knechten door machines in werkelijkheid juist veel te maken hebben met eenzaamheid (Van Leeuwen, 2014). Door het moderne boerenleven als zeer sociaal te representeren, wordt in *Boer Zoekt Vrouw* de werkelijkheid omgedraaid. Eenzelfde omdraaiing van de werkelijkheid vindt plaats bij het discours ‘rust en regelmaat’. Veel Nederlandse boeren hebben in tegenstelling tot het rustige en regelmatige imago dat door *Boer Zoekt Vrouw* wordt geconstrueerd, juist te maken met stress als gevolg van hun moeilijke financiële situatie. Veel Nederlandse boeren hebben kopzorgen over de toekomst van hun bedrijf en moeten heel hard werken om hun onderneming draaiende te houden (Van Leeuwen, 2014). In *Boer Zoekt Vrouw* wordt echter het idee gegeven dat boeren juist veel tijd hebben om te ontspannen en daardoor een rustig en stressloos leven leiden. Ook de regelmaat van het boerenleven die in *Boer Zoekt Vrouw* sterk wordt benadrukt, komt niet overeen met de werkelijkheid waarin de boer juist te maken heeft met veel onregelmatige factoren zoals de onvoorspelbaarheid van het weer, de gezondheid van zijn vee en andere onvoorspelbare aspecten die bij de dagelijkse praktijk van een eigen bedrijf komen kijken. De representatie van het boerenleven als rust en regelmaat is tegengesteld aan de realiteit van het moderne boerenbestaan en betekent een omdraaiing van de werkelijkheid.

Ten derde worden er in *Boer Zoekt Vrouw* belangrijke aspecten van de werkelijkheid van het boerenbestaan ontkend. Dit komt in delen van alle discoursen naar voren. In het geval van het discours ‘dichtbij de natuur’ wordt enkel de prettige kant van de natuur en het leven

met dieren in beeld gebracht. Een agrarisch bedrijf heeft daarentegen in werkelijkheid vaak te maken met dieren die ziek zijn of geslacht moeten worden. Ook het feit dat boeren grote hoeveelheden gif moeten gebruiken om ongewenste insecten op hun gewas te voorkomen wordt niet in beeld gebracht. Deze minder leuke, maar realistische kant van de natuur blijft in *Boer Zoekt Vrouw* onderbelicht. Dit gebeurt ook bij veel moderne aspecten van het boerenbestaan. Zo heeft de boer vanwege schaalvergroting en aangescherpte regelgeving waarschijnlijk steeds meer administratie te doen, wat betekent dat een aanzienlijk deel van zijn werk bestaat uit kantoorwerk. Volgens *Boer Zoekt Vrouw* heeft de boer echter niets te maken met administratief werk en bestaat het werk in de agrarische sector enkel uit fysieke arbeid op het land en in de stal. Ook het feit dat er regelmatig afnemers het erf op rijden om met grote vrachtwagens de melk of de lammetjes op te halen voor de slacht, komt in *Boer Zoekt Vrouw* niet in beeld. Maar ook op sociaal vlak wordt in *Boer Zoekt Vrouw* een belangrijk aspect ontkend. Er wordt bijvoorbeeld geen aandacht geschonken aan de eenzaamheid waar veel boeren mee te kampen hebben. Bovendien staan er volgens het programma grote hoeveelheden vrouwen te popelen om hun leven in de stad achter zich te laten om het voort te zetten op het Nederlandse platteland. Hiermee wordt echter ontkend dat boerenzonen in werkelijkheid vaak veel moeite hebben om een partner te vinden die het ziet zitten om op het platteland te gaan wonen. Ook wordt er binnen het discours ‘rust en regelmaat’ een belangrijk aspect van de werkelijkheid ontkend. De stress en hoge werkdruk die veel boeren ervaren als het om de toekomst van hun bedrijf gaat strookt namelijk niet met het ontspannen beeld van het rustige en regelmatige leven dat in *Boer Zoekt Vrouw* wordt gepresenteerd. Al met al worden er dus op verschillende vlakken van het boerenbestaan belangrijke aspecten uit de dagelijkse praktijk genegeerd.

Er worden in *Boer Zoekt Vrouw* tenslotte echter ook elementen uit de werkelijkheid gereflecteerd. Het is in dit kader van belang om de *Boer Zoekt Vrouw*-representatie van het platteland en boerenleven als rurale idylle, enigszins te nuanceren. Ondanks het feit dat *Boer Zoekt Vrouw* het beeld van het Nederlandse platteland en boerenleven in veel gevallen laat zien als mythe, is de uiteindelijke representatie die het programma biedt niet ‘100 procent rurale idylle’. Op de eerste plaats worden er namelijk ook enkele aspecten uit het boerenleven getoond die de perceptie van de rurale idylle verstoren. Tussen alle idyllische beelden van het Nederlandse platteland en boerenleven heen, laat *Boer Zoekt Vrouw* bijvoorbeeld zien dat boerin Bertie in de stromende regen over haar modderige erf loopt en dat haar zielige paarden staan te schuilen voor het slechte weer. Een dergelijk minder romantisch moment laat zien dat het platteland niet altijd heerlijk is en dat men zelfs hier af en toe moet afzien. Tegelijkertijd

kun je echter beargumenteren dat dit ‘lijden’ wel degelijk bijdraagt aan een ander aspect van de rurale idylle: het platteland als plek waar men nog dichtbij de natuur en authentiek leeft. Op het platteland weten de mensen nog wat echt is, ze weten nog hoe regen en wind aanvoelen en kunnen nog omgaan met dood en tegenslag. Ze zijn minder vervreemd van hun authentieke zelf.

Ondanks bovenstaande nuancering kan men beargumenteren dat de rurale idylle die in het overgrote deel van de scènes van *Boer Zoekt Vrouw* wordt benadrukt, in sommige gevallen juist wordt ontkracht. Op deze momenten wordt de werkelijkheid niet uitvergroot, verdraaid of ontkend, maar gereflecteerd. Dit heeft ook te maken met het feit dat het Nederlandse platteland en boerenleven in sommige aspecten nu eenmaal idyllisch is. De representatie van het platteland als rurale idylle is niet totaal uit de lucht gegrepen maar is in sommige gevallen gewoon op waarheid gebaseerd. Men kan er moeilijk omheen dat er op het platteland nu eenmaal sprake is van een ruime, natuurlijke omgeving die wordt omringd door dieren en waar de bewoners elkaar vaak gedag zeggen. Deze elementen worden in *Boer Zoekt Vrouw* misschien extra benadrukt, maar vormen in feite een reflectieve representatie van de werkelijkheid. Reflectie van de werkelijkheid komt in tegenstelling tot de voorgaande reflectie-vormen het minst vaak voor in de representatie van het Nederlandse platteland en boerenleven in *Boer Zoekt Vrouw*.

5.2 Reality-tv: spiegelen of toveren?

Om terug te komen op de verschillende definities van de term ‘reality-tv’ die in het theoretisch kader van dit onderzoek al aan de orde zijn gekomen, kan er naar aanleiding van de huidige studie naar *Boer Zoekt Vrouw* de volgende definitie worden geformuleerd:

Reality-tv is een televisiegenre waarin door middel van uitvergroting, omdraaiing, ontkenning en reflectie van de werkelijkheid een portret wordt gemaakt van gewone mensen die zijn verwickeld in natuurlijke en geprovoeerde (gescripte) activiteiten.

Uit deze studie is tenslotte gebleken dat er in het geval van het reality-programma *Boer Zoekt Vrouw* sprake is van zowel reflectie als manipulatie van de werkelijkheid. Reality-tv moet niet zoals in bestaande definities worden opgevat als reflectie *of* manipulatie, maar als een tv-genre waarin sprake is van reflectie *en* manipulatie. De bovenstaande definitie poogt naar aanleiding van de studie naar *Boer Zoekt Vrouw* een brug te slaan tussen de perceptie van

reality-tv als reflectie van de werkelijkheid zoals naar voren komt in de definities van Baker (2003), Smith en Wood (2003) en Godard (2003), en de perceptie van reality-tv als manipulatie van de werkelijkheid zoals deze wordt gehanteerd door Schroeder (2006). Kortom, reality-tv moet worden opgevat als een televisiegenre waarin zowel wordt gereflecteerd als gemanipuleerd. De balans tussen deze twee is per reality-programma echter verschillend. Terwijl er in het ene reality-programma voornamelijk wordt ‘gespiegeld’, wordt er in het andere reality-programma juist meer ‘getoverd’. Het programma *Boer Zoekt Vrouw* neigt meer naar ‘toveren’ dan ‘spiegelen’, waardoor de definitie van Schroeder (2006) waarin de manipulatieve kant van reality-tv wordt benadrukt het meest toepasselijk is.

5.3 In hoeverre maakt de NPO met *Boer Zoekt Vrouw* haar missie waar?

Beargumenteed kan worden dat de NPO door middel van het reality-programma *Boer Zoekt Vrouw* het Nederlandse platteland en boerenleven als rurale idylle probeert te naturaliseren. Dat wil zeggen dat de NPO de kijker van het programma wil doen geloven dat het Nederlandse platteland en boerenleven daadwerkelijk een rurale idylle *is*, terwijl de werkelijkheid enorm afwijkt van dit idyllische beeld. Hiermee brengt de NPO haar eigen missie niet in de praktijk: de omroep geeft in *Boer Zoekt Vrouw* geen onbevooroordeelde representatie van het Nederlandse platteland en boerenleven maar voedt het bestaande (niet correcte) idee van het platteland als een rustige plek waar mensen nog echt zichzelf zijn en dichtbij de natuur leven. Ondanks het feit dat de semiotiek stelt dat betekenissen een sociaal construct zijn en dus in staat zijn om door de tijd heen te veranderen, draagt de NPO juist bij aan het fixeren van een niet met de werkelijkheid strokende betekenis. De betekenis van het platteland en boerenleven als rurale idylle wordt door *Boer Zoekt Vrouw* weergegeven als natuurlijk en onveranderlijk. De NPO zou daarentegen een platform moeten zijn dat maatschappelijke vooroordelen ter discussie stelt. Nu draagt de omroep in het geval van *Boer Zoekt Vrouw* juist bij aan de handhaving van bestaande betekenissen *van* en vooroordelen *over* het platteland en boerenleven.

5.4 Beperkingen van deze studie en aanzetten tot vervolgonderzoek

Toch is het van belang te beseffen dat deze studie ook een aantal beperkingen heeft. In de huidige studie zijn de bevindingen enkel gebaseerd op de visuele laag van *Boer Zoekt Vrouw*, maar omdat betekenis tot stand komt door een combinatie van beeld, tekst, geluid en

narrativiteit, zou er een completer beeld ontstaan wanneer deze vier elementen integraal worden onderzocht. Op die manier zou ook inzicht ontstaan in de manier waarop de verschillende betekenis-niveaus met elkaar samenwerken bij de representatie van het Nederlandse platteland en boerenleven. Daarnaast heeft deze studie zich enkel gericht op de inhoud van *Boer Zoekt Vrouw* en is er niet gekeken naar de betekenis die er door de makers in is gelegd (encoding) en de betekenis die er door kijkers vervolgens uit is gehaald (decoding). Dat wil zeggen dat er geen onderzoek is gedaan naar de manier waarop *Boer Zoekt Vrouw* productioneel tot stand is gekomen en de betekenis die de makers hierbij voor ogen hadden. Ook is geen onderzoek gedaan naar de publieksreceptie van *Boer Zoekt Vrouw*. Een andere beperking wordt gevormd door het feit dat ‘de werkelijkheid’ van het boerenleven die in deze studie is gebruikt ter vergelijking van de representatie van de werkelijkheid door *Boer Zoekt Vrouw*, is gebaseerd op een beperkt aantal bronnen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2012; Land en Tuinbouw Organisatie Nederland, 2015; Steenbeckers et al., 2008; Van Leeuwen, 2014). Omdat de studie bestond uit een visuele discoursanalyse, en de vergelijking tussen de televisiewerkelijkheid en de ‘echte’ werkelijkheid hier slechts een onderdeel van was, was er onvoldoende tijd beschikbaar om een volwaardige vergelijkingsstudie te doen. Ook bleek achteraf dat de aflevering waarin de boeren met hun date op city-trip gaan, toch deel had moeten uitmaken van de doelgerichte steekproef tijdens de data-verzameling. Omdat de data-analyse is uitgevoerd aan de hand van de semiotiek en deze methode stelt dat betekenis wordt gevormd door contrast, hadden de city-trips vanwege het contrast tussen de stad en het platteland, wellicht een waardevolle aanvulling kunnen zijn in de analyse.

Bovenstaande beperkingen kunnen echter als uitgangspunt dienen voor vervolgonderzoek. Om de integrale benadering van het encoding/decoding-model van Hall (1999) compleet toe te passen, zou vervolgonderzoek zich kunnen richten op de manier waarop de afleveringen van *Boer Zoekt Vrouw* tot stand zijn gekomen en de intentionele betekenis die de makers hierbij voor ogen hadden. Dit zou bijvoorbeeld kunnen worden gedaan aan de hand van interviews of observatieonderzoek tijdens de opnames van een volgend seizoen van *Boer Zoekt Vrouw*. Ook zou er door middel van focusgroepen of interviews kunnen worden gekeken naar de betekenis die het publiek aan de *Boer Zoekt Vrouw*-representatie toekent en in hoeverre deze overeenkomt met die van de makers (en de betekenis van de rurale idylle). Om een volwaardige vergelijkingsstudie te doen zou de huidige literatuurstudie kunnen worden aangevuld met andere onderzoeken naar het platteland en boerenleven. Op die manier zou de vergelijking tussen ‘de werkelijkheid’ en het beeld dat

door *Boer Zoekt Vrouw* wordt gecreëerd beter kunnen worden uitgevoerd waarmee ook de werkelijkheidsclaim van reality-tv beter kan worden geduid en beoordeeld.

Het is tenslotte van groot belang om kritisch te blijven ten aanzien van de representatie van ‘de werkelijkheid’ in reality-tv. Men moet zich in het geval van *Boer Zoekt Vrouw* dan ook afvragen of het goed is dat de NPO een programma maakt dat een zeer onrealistisch en bevooroordeeld beeld van een belangrijke Nederlandse bevolkingsgroep neerzet. Het programma presenteert haar representatie als de werkelijkheid, maar geeft in feite een sterk gekleurde versie van het Nederlandse platteland en boerenleven. Omdat *Boer Zoekt Vrouw* gebruik maakt van elementen uit de werkelijkheid - de deelnemers zijn tenslotte geen acteurs en de omgeving is echt - , is de scheidslijn tussen feit en fictie moeilijk te bepalen. Vervolgonderzoek naar de balans tussen ‘toveren’ en ‘spiegelen’ is dan ook van groot belang om het realiteitsgehalte van reality-tv te beoordelen en daarmee ‘de waarde te blijven peilen van het instrument dat over duizend mijlen de wereld tot ons brengt’.

Literatuurlijst

- Andela, G. (2004). *Gemengd bedrijf: de verandering van het agrarisch landschap*. Rotterdam: NAI.
- Andrejevic, M. (2004). *Reality TV: The work of being watched*. Washinton: Rowman & Littlefield Publishers.
- Ashuri, T. (2005). The nation remembers: National identity and shared memory in television documentaries. *Nations and Nationalism*, 11(3), 423-442.
- Aslama, M., & Pantti, M. (2007). Flagging Finnishness: Reproducing national identity in reality television. *Television & New Media*, 8(1), 49-67.
<http://dx.doi.org/10.1177/1527476406296263>
- Baker, S. (2003). From Dragnet to Survivor: Historical and cultural perspectives on reality television. In M.J. Smith & A.F. Wood (Red.), *Survivor lessons: Essays on communication and reality television* (57-72). London: McFarland.
- Bazin, A., & Gray, H. (1960). The ontology of the photographic image. *Film Quarterly*, 13(4), 4-9. <http://dx.doi.org/10.2307/1210183>
- Beck, D., Hellmueller, L. C., & Aeschbacher, N. (2012). Factual entertainment and reality TV. *Communication Research Trends*, 31(2), 4-27. Retrieved from:
<http://www.biomedsearch.com>
- Bell, D. & Valentine, G. (1995). Queer country: rural lesbian and gay lives. *Journal of Rural Studies*, 11, 113-122. [http://dx.doi.org/10.1016/0743-0167\(95\)00013-D](http://dx.doi.org/10.1016/0743-0167(95)00013-D)
- Bell-Jordan, K. E. (2008). Black. white. and a survivor of the real world: constructions of race on reality TV. *Critical Studies in Media Communication*, 25(4), 353-372.
<http://dx.doi.org/10.1080/15295030802327725>
- Berger, A. A. (2013). *Media analysis techniques*. London: Sage.
- Bignell, J. (2005). *Big Brother: Reality TV in the twenty-first century*. London: Palgrave Macmillan.
- Boeije, H. R. (2010). *Analysis in qualitative research*. London: Sage.
- Boer. (n.d.). In Van Dale (15th ed.). Retrieved from: <http://www.vandale.nl>
- Bunce, M. F. (1994). *The countryside ideal: Anglo-American images of landscape*. Londen: Routledge.
- Butsch, R. (2003). Ralph, Fred, Archie and Homer: why television keeps recreating the white male working class buffoon. In G. Dines, J.M. Humez (Red.), *Gender, Race, and Class in the Media* (575-88). London: Sage.

- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2012). *Weer minder land- en tuinbouwbedrijven*. (CBS, 25 september 2012). Den Haag: CBS. Retrieved: <https://www.cbs.nl>
- Chandler, D. (2007). *Semiotics the basics*. New York: Routledge.
- Cloke, P. & Milbourne, P. (1992). Deprivation and lifestyles in rural Wales II. Rurality and the cultural dimension. *Journal of Rural Studies*, 8(4), 359-371.
[http://dx.doi.org/10.1016/0743-0167\(92\)90050-G](http://dx.doi.org/10.1016/0743-0167(92)90050-G)
- Cooke-Jackson, A., & Hansen, E. K. (2008). Appalachian culture and reality TV: The ethical dilemma of stereotyping others. *Journal of Mass Media Ethics*, 23(3), 183-200.
<http://dx.doi.org/10.1080/08900520802221946>
- Cottle, S. (2000). *Ethnic Minorities & The Media: Changing Cultural Boundaries*. London: McGraw-Hill Education.
- Elbersen, B.S. (2001). *Nature on the doorstep. The relationship between protected natural areas and residential activity in the European countryside*. Wageningen: Alterra.
- Ellis, J. (2002). A minister is about to resign: On the interpretation of television footage. In A. Jerslev (Red.), *Realism and 'Reality' in Film and Media* (193-210). Copenhagen: Museum Tusulanum Press.
- Feuer, J. (1983). The Concept of live Television: Ontology vs Ideology. In E.A. Kaplam (Red.), *Regarding Television* (12-22). Los Angeles: American Film Institute/ University Publications of America.
- Fiske, J. (2002). *Television culture*. London: Routledge.
- Gerbner, G., Gross, L., Signorielli, N., & Morgan, M. (1980). Television violence, victimization, and power. *The American Behavioral Scientist*, 23(5), 705-716.
<http://dx.doi.org/10.1177/000276428002300506>
- Gilbert, N. (2008). *Researching social life*. London: Sage.
- Godard, E. (2003). Reel life: The social geometry of reality shows. In M.J. Smith, A.F. Woods (Red.), *Survivor lessons: Essays on communication and reality television* (73-96). Jefferson: McFarland.
- Griswold, W. (2000). *Bearing Witness*. Princeton: Princeton University Press.
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. London: Sage.
- Hall, S. (1999). Encoding, Decoding. In S. During (Red.), *The Cultural Studies Reader* (507-517). London: Routledge.
- Hartley, J. (1999). *The uses of television*. Londen: Routledge.

- Heins, S., & Van Dam, F. (2003). Plattelandsbeelden en rurale woonmilieuvorkeuren van stedelingen. *Mens en Maatschappij*, 78(1), 66-85. Retrieved from: <http://nl.aup.nl>
- Hill, A. (2005). *Reality TV: Audiences and popular factual television*. London: Routledge.
- Hoggart, R. (1970). *Speaking to each other*. Londen: Penguin Books.
- Huisman, M., Joye, S., & Maesele, P. (2012). Wie is de Ander? De representatie van Japan in het Nederlandse televisieprogramma Wie is de Mol?(2010). *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 40(3), 212-230. Retrieved from: <https://www.researchgate.net>
- Koeman, J., Peeters, A. L., & d'Haenens, L. S. J. (2007). Monitor Diversiteit 2005: Diversiteit als kwaliteitsaspect van de Nederlandse televisie. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 35(2), 103-122. Retrieved from: <http://repository.ubn.ru.nl>
- Koolhaas, M (2011, September 29). 2 oktober 1951: Nederland krijgt tv. Een reconstructie in beeld en geluid. NPO geschiedenis. Retrieved from: <http://www.npogeschiedenis.nl/nieuws>
- Krugman, H. E. (1965). The impact of television advertising: Learning without involvement. *Public Opinion Quarterly*, 29(3), 349-356. <http://dx.doi.org/10.1086/267335>
- Land en Tuinbouw Organisatie Nederland. (2015). *Veel inbraken, diefstal en vandalisme op het platteland*. (LTO, 20 mei 2015). Den Haag: LTO. Retrieved from: <http://www.lto.nl>
- Lichter, R., Lichter, L., & Rothman, S. (1994). *Prime Time: How TV Portrays American Culture*. Washington: Regnery.
- Machin, D., & Jaworski, A. (2006). Archive video footage in news: creating a likeness and index of the phenomenal world. *Visual Communication*, 5(3), 345-366. <http://dx.doi.org/10.1177/1470357206068464>
- McLeod, J. M., Atkin, C. K., & Chaffee, S. H. (1972). Adolescents, parents, and television use: Self-report and other-report measures from the Wisconsin sample. *Television and social behavior*, 3, 239-313. Retrieved from: <http://files.eric.ed.gov>
- McLuhan, M. (1964). *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York: Mentor.
- Murray, S., & Ouellette, L. (2004). *Reality TV: Remaking television culture*. New York: NYU Press.
- Nederlandse Publieke Omroep (2016a) *Concessiebeleidsplan 2016 -2020* (NPO, Juni 2015). Hilversum: NPO. Retrieved from: <http://over.npo.nl>
- Nederlandse Publieke Omroep, (2016b). *Missie en visie* (NPO, n.d.). Hilversum: NPO. Retrieved from: <http://over.npo.nl>

- Neuman, W. L. (2011). *Understanding Research*. Cranbury: Pearson Education.
- O'Guinn, T. C., & Shrum, L. J. (1997). The role of television in the construction of consumer reality. *Journal of Consumer Research*, 23(4), 278-294.
<http://dx.doi.org/10.1086/209483>
- Pauwels, L. (2010). Visual sociology reframed: An analytical synthesis and discussion of visual methods in social and cultural research. *Sociological Methods & Research*, 38(4), 545-581. <http://dx.doi.org/10.1177/0049124110366233>
- Philips. (1956). Advertentie [illustratie]. Retrieved from:
<http://www.historischarchiefwestland.nl>
- Pisters, P. (2006) Het scherm en de werkelijkheid. In H. Oosterling., H. Slager., R van de Vall (Red.), *Intermediale Reflecties: Kruisbestuivingen en Dwarsverbanden in de Hedendaagse kunst* (75-84). Rotterdam: DAF Cahiers.
- Pleijter, A. R. J. (2006). *Typen en logica van kwalitatieve inhoudsanalyse in de communicatiewetenschap*. Ubbergen: Tandem Felix.
- Ray, M. L., Sawyer, A.G., Rothschild, M.L., Heeler, R.M., Strong, E.C., & Reed, J.B. (1973). Marketing Communication and the Hierarchy of Effects. In P. Clarke (Red.), *New Models for Mass Communication Research* (147-176). Beverly Hills: Sage.
- Rose, G. (2012). *Visual methodologies: An introduction to researching with visual materials*. London: Sage.
- Saunders, M., Lewis, P., Thornhill, A., Booij, M., & Verckens, J. P. (2011). *Methoden en technieken van onderzoek*. Pearson Benelux B.V: Amsterdam.
- Schroeder, E. R. (2006). 'Sexual racism' and reality television: Privileging the White male prerogative on MTV's The Real World: Philadelphia. In D.S. Ecoffery (Red.), *How real is reality TV?: Essays on representation and truth* (180-194). Jefferson: McFarland.
- Smith, P. & Bell, A. (2007). Unravelling the web of Discourse Analysis. In E. Devereux (Red.), *Understanding the Media* (78-100). Londen: Sage.
- Smith, M. J., & Wood, A. F. (2003). *Survivor lessons: Essays on communication and reality television*. Jefferson: McFarland.
- Steenbekkers, A., Simon, C., Vermeij, L., & Spreeuwens, W. J. (2008). *Het platteland van alle Nederlanders*. (SCP, oktober 2008). Den Haag: SCP. Retrieved from:
<http://www.projectsweb.nl>
- Stichting KijkOnderzoek (2016a). *Tv in Nederland*. (SKO, 2 februari 2016). Amsterdam: SKO. Retrieved from: <https://www.kijkonderzoek.nl>

- Stichting KijkOnderzoek (2016b). *Jaarpersbericht 2015* (SKO, 7 januari 2016). Amsterdam: SKO. Retrieved from: <https://www.kijkonderzoek.nl>
- Thomas, G. (2011). A typology for the case study in social science following a review of definition, discourse, and structure. *Qualitative inquiry*, 17(6), 511-521.
<http://dx.doi.org/10.1177/1077800411409884>
- Van Dijck, J. (2002). *Televisie in het tijdperk van de digitale manipuleerbaarheid*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Van Keulen, J. & Krijnen, T. (2013). The globalization debate and the limitations of the localization of TV formats: A cross-cultural comparative case study. *International Journal of Cultural Studies*, 17(3), 277-292.
<http://dx.doi.org/10.1177/1367877913496201>
- Van Leeuwen, L (2014). *De hanenbalken; zelfmoord op het platteland*. Amsterdam: Atlas Contact.
- Van der Ziel, T. (2003). *Verzet en verlangen. De reconstructie van nieuwe ruraliteiten rond de mkz-crisis en de trek naar het platteland*. Wageningen: Wageningen Universiteit.
- Weghs, J. (2012, November 22). Boer Bert (van Henrieke) baalt van KRO-manipulatie. ThePostOnline. Retrieved from: <http://nieuws.tpo.nl>

APPENDIX A

Afbeeldingen

Figuur 1. Schoolplaten. Jetses. C. (+/- 1910). V.l.n.r: *Koeien aan de vaart*, *De weide in de lente*, *Klassikale vertelselplaat*.

Figuur 2. Boerenglossy's . V.l.n.r: *Driek* (2011), *Boer en Liefde* (2011), *de Boerin* (2011) en *Landleven* (2010).

Figuur 3. Schilderijen. Van Ruisdael, J. (1650 – 1660). V.l.n.r.: *Landschap met molen bij Haarlem*, *Gezicht op Ootmarsum*, *De molen bij Wijk bij Duurstede*.

APPENDIX B

Denotaties & Connotaties

Denotatie

Connotatie

Aflevering 1: de boeren stellen zich voor

00:00:03

yvonne in auto op platteland met witte hond
rode auto (jeep uit de jaren '80)

ouderwets
ouderwets

Intro met symbolen:

Handgeschreven brieven met postzegels
Blauw geruit tafelkleed,
Glas sinaasappelsap
Koffiepot
Koffie
stuk goudse kaas
gekookt ei,
koeien,
boterham met kaas en komkommer,
tractor,
boer en boerin kussen

ouderwets
ouderwets/boers
gezond
ouderwets
gezellig
Hollands
gezond
dieren/hollands
gezond/hollands
machine
hollands/romantiek

Veld met kolen
Koeien
Blauwe lucht, zon
Machine
Noord-Holland
Yvonne komt ruimte binnen
Industriële ruimte met machines.
Ruimte is heel schoon
Boer kan geen hand geven want hand is vies
Mannen maken kaas in een machine
Machinewerk en handwerk
Mens en machine werken samen
Boer heeft zachte handen
Yvonne zet kazen in de was
Boer heeft wit petje op
Schapen
Jeep rijdt naar huis Theo
Ouderwetse boerderij
Oudhollandse keuken
Bordjes aan de wand, tegeltjes, oude meubels
Ouderwets interieurs
Boer eet roze koeken met Yvonne aan keukentafel
theekopjes met koeien erop
Benadrukken interieur

natuur
dieren/hollands
weerselementen
machine
Holland

Industriër/machines
klinisch
vies
machine
machine
machine
zacht
handwerk

dieren

ouderwets
ouderwets
traditioneel
ouderwets
traditioneel
gezellig/boers

Yvonne en boer praten aan keukentafel	sociaal
00:06:14	
Stal met koeien en ouderwetse tractor	dieren/machines
Boer heeft groot erf	ruimte
Boer heeft overal aan	vies worden
Boer aan het werk in stal	handwerk
Koeien voor het eerst naar buiten, koeien zijn heel blij	dieren/geluk
Yvonne in auto over landweggetje	natuur
De zon schijnt	weerselementen
Koeien in wei	natuur/dieren
Tafelkleed met eierdopje, oproep om te schrijven	ouderwets
Brabant	nederland
Regen in plas	weerselementen
Yvonne arriveert in de regen	weerselementen
Koeienstal	dieren
Machine met koe erin. Machine melkt	dieren/machine
Yvonne en boer in stal	
Stal is modderig	vies
Ze gaan naar een kippenstal	dieren
Enorme hal met kippen	dieren
Boer neemt kip vast	dieren
00:09:55	
Boer scheert staart van koeien	dieren
Yvonne en boer praten in de stal	dieren
Huis van de boer	
Klompen staan voor de deur en melkbus	ouderwets
Keukentafel	
Beschuit met aardbei eten met kinderen van de boer	gezond/hollands
Kinderen spelen computerspel over boerenleven	boers/binnenleven
Yvonne en boer praten aan keukentafel	sociaal
00:13:30	
Groningen	nederland
Auto yvonne op landweg	natuur
Komt aan op erf	ruimte
Zon schijnt	weerelementen
Loopt winkeltje binnen met groenten	kleinschaligheid
Veel soorten groenten in winkel	natuur/gezond
Handgeschreven bordjes erbij	handwerk/ouderwets
Aardbeien plukken	handwerk
Met de hand in doosjes doen	handwerk
Yvonne en boer staan tussen de planten in de buitenlucht	natuur
Close-up aardbeien	natuur
Praten tijdens het werk	sociaal
Bloemkool wordt geogost	natuur
Boer doet dit heel snel	handwerk
Bloemkolen gaan in kratjes	
Yvonne is nat van de regen	weerselementen
Ze staan in het bloemkolenveld	natuur
Jonge boer staat tegen tractor aan	machine
De zon schijnt	weerselementen
Yvonne en boer in keuken	
Ouderwetse keuken	ouderwets

Yvonne en boer zitten buiten met kopje thee	gezellig
Mooie groene omgeving tuin	natuur
Gras	natuur
Weiland, blauwe lucht	natuur, weerselementen
Jeep rijdt door landschap	natuur
00:19:30	
Groningen	Nederland
Veld, blauwe lucht	natuur
Yvonne met boer in veld	natuur
Aardappelveld	natuur
Het waait, de zon schijnt	weerselementen
Windmolen en hoogspanningsmast op achtergrond	industrie
Bloemen	natuur
Tarwe	natuur
Grote stapels pallets	boerenbedrijf
Yvonne rijdt snel met boer op tractor naar binnen	machine
Grote hal	ruimte
Machine met aardappelen	machine
Boerderij heeft romantische voortuin	natuur/romantiek
00:20:58	
Yvonne en boer gaan op wit bankje voor huis zitten	romantiek
Boer maakt koffie in ouderwetse kopjes in ouderwetse keuken	ouderwets
Ze eten stroopwafels	Hollands
Bloemen	natuur
Mooie tuin	natuur
Ze kijken voor zich uit	stilte
De zon schijnt	weerselementen
Ze praten op het bankje	sociaal
Ze gaan bloemen zaaien	handwerk
Ze werken samen in de voortuin	samenwerken
Handen in de aarde	natuur
Harken	handwerk
Yvonne loopt door huis	
Boer staat in keuken	
Boer geeft hond een koekje	dieren
Ouderwets huis	ouderwets
Yvonne maakt bloemkool klaar	hollands
Boer wast aardappelen	hollands
Boer is een beetje dik en heeft rode wangen	sullig
Boer kijkt verlegen	sullig
Boer heeft geruit overhemd aan	boers
Boer bakt vlees in pan	hollands
Huis vanuit buiten gezien	
Boer maakt een vuurtje buiten	buitenleven
De pan staat op tafel	hollands
Yvonne en boer eten buiten	buitenleven
Aardappelen, bloemkool, vlees	hollandse pot
Het gaat schemeren	
00:25:21	
Nieuwe dag	
Zon komt op	weerselementen
Yvonne rijdt door landschap	natuur

Zomers hemdje aan	
Zon schijnt	weerselementen
Melkmachine met koeien erop	machine/dieren
Boer is aan het werk met de machine	machine
Yvonne helpt met melkmachine	machine
Yvonne en boer fietsen door landschap	natuur
Hond rent mee	dieren
Zon schijnt, blauwe lucht	weerselementen
Ouderwetse keuken	ouderwets
Plastic tuinstoelen op het erf	praktisch, ruimte
Yvonne zit aan keukentafel	sociaal
Yvonne praat met zus van de boer	familie, sociaal
Tractor op erf	machine, ruimte
Gebakken eieren worden vanuit de pan op brood gedaan	traditie
Bekers met melk op tafel	hollands, gezond
Yvonne en boer en zus van boer praten buiten	buitenleven, familie
De zon schijnt	weerselementen
Tractor op erf	machine, ruimte
Tuinstoelen met grote kussens	praktisch
00:29:55	
Kip op een hooiberg	dieren
Boer prikt hooi op zn vork	traditioneel
Yvonne prikt hooi op vork	traditioneel, samenwerken
Hooi gaat bij de koeien	dieren
Kalfjes krijgen melk uit melkbus	traditioneel
Yvonne en boer staan in koeienstal	dieren
Kippen lopen rond	dieren
Koeien in wei	dieren
00:31:31	
Noord-Holland	nederland
Weiland	natuur
Machine is aan het oogsten	machine
Jonge boer aan het werk met tractoren	machine
Yvonne komt aanrijden op weiland	natuur
Het is grijs weer	weerselementen
Grote aanhanger met bloembollen	natuur/boerenbedrijf
Yvonne en boer staan op de aanhanger	
Ze nemen de bollen in hun handen	natuur
Ze praten op de tractor	sociaal
Tractor rijdt over laantje met hode bomen	natuur
Yvonne en boer zitten allebei in de tractor	sociaal
Tractor rijdt over platteland	machine, natuur
Ze komen aan op het erf	ruimte
Groot nieuw gebouw	nieuwbouw
Boer rijdt met vorkheftruck rond	machine
Modern bedrijf	modern
Grote houten kisten	boerenbedrijf
Nieuwe ruimte met veel machines	machines, modern
Ze praten in de hal	sociaal
De hal is schoon, geen modder	schoon
De boer is jong en knap	
Boer hangt overal op	
Modern huis, gemaakt van containers.	modern

Moderne inrichting huis	modern
Huis is heel netjes	schoon
Traditioneel maar decoratief	decoratief
00:36:00	
Yvonne en boer praten in huis	sociaal
Boer heeft een motor	mannelijk
Boer en yvonne rijden over het platteland op de motor	natuur
Tussen de weilanden	natuur
Het is grijs weer	weerselementen
Ze gaan even zitten in het gras bij de sloot met de hond	natuur, ontspanning
Weiland, achtergrond een molen	natuur, Hollands
Yvonne rijdt over platteland	natuur
Zon schijnt	weerselementen
00:38:20	
Brabant	nederland
Huis, erf	ruimte
Boer staat in donkere garage	
Yvonne en boer lopen langs stallen	dieren
Kleine biggetjes drinken bij moeder	dieren
Biggetje wordt opgepakt door boer	dieren
Yvonne geeft de biggetjes eten vanuit een emmer	handwerk, dieren
Biggetjes bij moeder	dieren
Ze praten in de stal	sociaal
Ze drinken buiten water uit een wit plastic bekertje	praktisch
Het huis vanaf de weg gezien	
Een jaren '70 huis.	ouderwets
Ouderwetse, bruine keuken	ouderwets
Boer pakt een folder van kant en klaar eten	rolpatroon bev.
Boer doet traditionele kant en klaar maaltijd in magnetron	rolpatroon bev.
Bloemkool, vlees, aardappelen op bord	hollandse pot
Glas water erbij	sober
Ze eten in de keuken de maaltijd	sociaal
Ouderwets interieur, gedateerd.	ouderwets
00:43:20	
Zeeland	Nederland
Zee, duinen, blauwe lucht	natuur, weerselementen
Yvonne rijdt door de duinen	natuur
Veld met benen van boerin	natuur
Boerin is aan het schoffelen	handwerk
Weide, zon, blauwe lucht	natuur, weerselementen
Boerin aan het werk op het veld met een schoffel	handwerk, natuur
Weids uitzicht	natuur, ruimte
Korenbloemen	natuur
Het waait.	weerselementen
Yvonne en boerin schoffelen op het land	samenwerken
Oude boerderij met oude autos op het erf	ouderwets, mannelijk
Oude schuur	oud
Vrouw houdt van auto's	mannelijk
Oude garage vol met gereedschap	mannelijk
Vrouw is lesbisch maar wel heel mannelijk in gedrag en hobby's	mannelijk

Yvonne en boerin gaan een stukje rijden in de oude auto over het platteland, natuur	dieren
Paarden in de wei	romantsich
Schattig houten huisje met gazon	
Ze komen weer terug met de auto	
Varkentjes, boerin geeft ze eten uit een emmer	dieren, ouderwets
Boerin maakt thee in keuken	
Knus huisje	gezellig
Yvonne en boerin praten in de keuken	sociaal
Traditionele keuken, wel nieuw	traditioneel
Boerin staat achter geluidsinstallatie	mannelijk
Boerin draait muziek	
Boerin en yvonne zitten buiten op de veranda	romantisch
Mooie tuin met bloemen	natuur
Het is lekker weer	weerselementen
00:49:35	
Brabant	Nederland
Boerderij	
Erf met nieuw gebouw in aanbouw	nieuwbouw
Bouwwerkers aan het werk in nieuw gebouw	handwerk
Yvonne staat met boer in nieuw gebouw	modern
Koeien lopen door de modder naar buiten	diere, vies
Ze lopen het weiland in	natuur
Yvonne en boer kijken naar de koeien en praten	natuur, sociaal
Weiland	natuur
Boer kijkt een beetje verlegen	sullig
Koeien eten gras	dieren
Yvonne en boer lopen door het weiland	natuur
Ze staan tussen de koeien	dieren
De zon schijnt af en toe	weerselementen
Het huis is jaren '70	ouderwets
Yvonne smeert witte kadettjes in de keuken van de boer	hollands
Keuken is ouderwets	ouderwets
Ze vullen een koelbox	praktisch
Yvonne en boer zitten op een bootje op een rivier	ontspanning, natuur
De boer gaat surfen achter de boot	ontspanning
De boot en de surfer gaan door het landschap	natuur
Een meeuw in de lucht	dieren
00:54:17	
Yvonne staat op een boot	
De zon schijnt	weerselementen
Texel	eiland
Mooie omgeving. Mensen fietsen, yvonne rijdt met haar auto	natuur, rust
Yvonne komt aan op het erf	ruimte
Stal met schapen	dieren
Boer pakt een lammetje en doet een label in het oor	dieren, handwerk
Lammetjes bij het schaap	dieren
Boer scant een schaap met een apparaat	machine, dieren
Boer loopt over het erf met een kar	ruimte
Samen verplaatsen ze lammetjes	dieren, samenwerken
Schapen gaan aan melkmachine	dieren, machine
Yvonne en boer werken met de machine	machine, samenwerken

Schape worden gemolken	machine
Groen stukje in de tuin	natuur
Boer en Yvonne lopen met stoel door de tuin	
Ze zitten naar de zonsondergang te kijken	romantisch, natuur
Ze hebben een weids uitzicht	ruimte, natuur
Boer en Yvonne praten	sociaal
In de verte een klein dorpje (kerktorentje)	dorps
Boer en Yvonne in de stal	dieren
Boer helpt schaap met geboorte	dieren
Lammetjes worden geboren	dieren
Lammetjes liggen in hooi	dieren

00:59:21

Zonsondergang in de zee	romantisch, natuur
Yvonne met hond op het strand	dieren, natuur

Terugblik boeren:

Boer 1: hooi op vork in stal	handwerk
Boer 2: koeien leiden	dieren
Boer 3: groenten in winkeltje leggen	kleinschaligheid, natuur
Boer 4: aardappels met de hand uit de grond trekken	natuur, handwerk
Boer 5: melkmachine schoonspuiten	machine
Boer 6: met de vorkheftruck rijden	machine
Boer 7: door de varkensstal lopen	dieren
Boer 8: schoffelen op het veld	handwerk, natuur
Boer 9: hooi door stal schuiven	handwerk
Boer 10: lammetjes verplaatsen	dieren

Yvonne loopt langs de zee met hond	natuur, dieren
Oproep om te schrijven (eierschil op tafelkleed)	gezond
Yvonne zit romantisch met hond naar de zonsondergang te kijken.	Romantisch, natuur

Einde.

Aflevering 2. Brieven brengen

Stelletjes in de stad	romantiek
Drukke straten	drukke
Yvonne staat in de drukte van de stad met een brief	chaos
Ze staat midden in Amsterdam met de hond	damrak

Intro met symbolen

Een grote boot.	reizen
Yvonne rijdt met de jeep van boot af	
Tractor op weiland	machine, weiland
Yvonne rijdt in auto	
Boeren stellen zich voor	

Schape in weiland	dieren, natuur
Een klein kerkje op het platteland	dorps
Yvonne rijdt in de auto	

Ze arriveert op het erf van jan.	ruimte
Lammetjes in het hooi	dieren
Yvonne loopt stal in	dieren
Boer is bezig met hooi en een hooivork	handwerk
Ze staan in de stal met lammetjes	dieren
Jan en zijn vriend hebben de hooivork nog vast en praten met yvonne	handwerk
Ze lopen op het erf	ruimte
De jeep zit vol met brieven en cadeaus	ouderwets
Terugblik: van jan tijdens geboorte lammetjes	dieren
Jan in gesprek met yvonne in de tuin	sociaal
Jan en yvonne zitten aan een picknicktafel in de tuin	buitenleven
Ze maken de brieven open	
De zon schijnt	weerselementen
De tafel staat vol met cadeaus en brieven	
Schrijfster: Vrouw die een schaapje haakt	handwerk, dieren
Foto's van de vrouw	uiterlijk
Vriend jan komt aan met doos vol taart van de bakker	gezellig
00:05:27	
Ze eten taart en drinken koffie	gezellig
Yvonne praat met jan aan tafel	sociaal
Peren op een lopende band. Boer leo is aan het werk.	
De peren worden in kratten gedaan	Natuur, machine
Leo tijdens het melken van de koeien	handwerk
Leo destijds met zus aan tafel	dieren
Nu: leo en zus aan keukentafel	familie
Ze drinken thee en eten taart	familie
Yvonne leest brief voor	gezellig
Foto's van vrouwen	ouderwets
Zus leest de brieven voor	uiterlijk
	familie
00:09:30	
Boer jan in brieven aan het lezen in zijn tuin	buitenleven
De picknicktafel ligt vol met brieven	
Een meeuw boven de zee	dieren
Yvonne op de boot	reizen
Yvonne schuift aan bij jan	
De zon schijnt	weerselementen
00:12:01	
de schuur van gert jan is nog in verbouwing	modern
koeien kauwen	dieren
boer gert jan terugblik gesprek met yvonne in weiland	natuur
twee vrouwen zitten te wachten	
koeien in de stal	dieren
yvonne spreekt gert-jan in de stal	sociaal, dieren
koeien	dieren
het regent op het erf	weerselementen
de jeep gaat naar binnen, in de stal	
de twee vrouwen komen uit de jeep	
ze maken een tafel klaar in de stal	rolpatroon bev.
kaarsen worden neergezet	gezellig,
het wordt donker	gezellig

yvonne loopt met de boer naar de stal de boer ontmoet de vrouwen de boer gaat dineren met de vrouwen yvonne brengt soep het wordt donker in de stal	sociaal sociaal hollands gezellig
00:16:48 dauw op het land vogels in de lucht het erf van geert de jeep arriveert geert komt uit zn winkel terugblik geert: aardbeien plukken geert staat in ouderwetse woonkamer de tafel ligt vol met brieven vriendinnen van geert helpen mee met brieven foto's van vrouwen	weerselementen dieren ruimte kleinschaligheid natuur ouderwets sociaal uiterlijk
00:20:00 mario loopt door stal jeep arriveert bij huis mario mario komt met filterkoffie aan lopen er ligt cake op een schaalpje ze zitten buiten in de tuin yvonne geeft de brieven aan mario mario bekijkt de brieven en foto's lachend de buurvrouw van mario helpt de zon is gaan schijnen weiland	dieren ruimte ouderwets ouderwetshollands buitenleven ouderwets sociaal weerselementen natuur
00:23:52 het huis van geert geert is druk bezig met de brieven	
jeep arriveert op erf tom yvonne praat met tom op erf er arriveert een bus de bus zit helemaal vol met brieven en pakketten vrienden van tom zijn komen helpen tom pakt de brieven met een vorkheftruck terugblik tom op de vorkheftruck twee pallets vol met brieven staan in de hal foto's van vrouwen tom maakt de brieven open in de hal met zn vrienden	ruimte sociaal sociaal machine machine boerenbedrijf uiterlijk sociaal
de markt in een grote stad een blonde vrouw loopt over de markt vrouw leest haar brief voor in appartement in des stad tractor over veld met vogels er omheen	stad, druk vrouwelijk kleine ruimte machine, ruimte, natuur
het huis van geert geert leest de brieven aan zijn tafel vrouw leest haar brief voor ze woont in de stad	vrouwelijk stedeling

vrouw gaat op pad	avontuurlijk
tom werkt op zn vorkheftruck iedereen leest brieven het wordt donker de jeep arriveert in het donker bij tom yvonne komt bij de vrienden in de hal yvonne praat met de vrienden van tom tom zit in een donkere kamer aan de keukentafel	machine ouderwets gezellig sociaal sociaal
00:34:00 het wordt dag. Een emmer met voer in een voederbak Theo loopt over het weiland Koeien eten Yvonne en theo staan tegen een hek Terugblik theo: interieur, praten aan keukentafel. Yvonne en theo zitten weer aan keukentafel Theo krijgt zn brieven Hij heeft roze koeken gekregen van een schrijfster Theo belt Foto's van vrouwen die boer tom heeft uitgekozen	dieren natuur dieren ontspanning Traditioneel, sociaal sociaal traditioneel uiterlijk
Theo leest met een vriend de brieven door aan de keukentafel Yvonne komt binnen Vrouw aan het woord die brief aan theo heeft geschreven De vrouw in de keuken De vrouw op de bank met een kat	sociaal vertrouwen rolpatroon bev. dieren
00:41:18 terugblik willem: aardbeien eten met kinderen yvonne zat met hem aan keukentafel jeep arriveert op erf willem kinderen spelen met skelter op erf yvonne loopt stal in waar willem aan het werk is. Willem leunt op een schep Ze zitten aan tafel buiten met brieven Willem gaat de brieven lezen Op de achtergrond een vuurtje Kinderen komen appeltaart brengen Kinderen lezen samen met willem de brieven De honden spelen met elkaar De kindern gaan spelen op hun skelter Koeien in de stal	natuur, sociaal ruimte buitenleven dieren handwerk buitenleven gezellig hollands familie dieren buitenleven dieren
00:47:03 jeep arriveert bij bertie. Houten huisje Bertie komt naar buiten Terugblik bertie; schoffelen op land, oude auto's Vriendinnen bertie komen erbij Brieven worden naar binnen gebracht De keukentafel ligt vol met brieven Foto's van vrouwen	ruimte romantisch handwerk, mannelijk sociaal uiterlijk

Weiland met tractoren	natuur, machines
Jeep rijdt erlangs	
Terugblik janko: bloemen zaaien, interieur, gesprek in keuken	natuur, traditioneel, sociaal
Jeep arriveert bij janko.	
Janko gaat mee in de jeep	
Rijden over platteland	natuur
Janko loopt een bloementuin in	natuur, romantiek
Janko en yvonne nemen plaats op een terras	ontspanning
Janko opent een brief	
De vrouwen maken koffie klaar	rolpatroon bev.
De vrouwen stellen zich voor aan janko	sociaal
Janko kijkt verlegen	sullig

00:56:04

Weilanden	natuur
Bertie lees brieven aan keukentafel met vriendinnen	sociaal
De vrouw die heeft geschreven doet yoga	rust
De vrouw leest haar brief voor	
Een vrouw in de stad	stad
Het huisje van bertie	
Het wordt avond	gezellig
Yvonne praat met bertie en bekijkt de foto's	sociaal, uiterlijk
Foto's van vrouwen	uiterlijk
Yvonne zet grote foto's van de vijf boeren neer.	
Einde	

aflevering 5: uit logeren

vuurtoren in duinen	natuur, hollands
rode kolen op veld	natuur
koeien in de wei	dieren
aardbeien plantjes	natuur
vrouw van geert gaat strijken	rolatroon bev
vrouw bertie restaureert	stad
vrouw bertie in kledingwinkel	stad, mode
vrouw tom pakt fiets om te gaan hockeyen	sport, stad
vrouw tom is kapper	uiterlijk, stad
vrouw jan heeft roofvogel op hand	dier
vrouw geert werkt in de horeca	stad
vrouw theo loopt de deur uit op woenerf	stad
intro met symbolen	
winkeltje van geert.	Kleinshaligheid, natuur
Kolen liggen opgestapeld	natuur
Yvonne komt aan met haar jeep	ruimte
De hond springt	dieren
Yvonne doet de voordeur open	vertrouwen
Yvonne loopt zelf naar binnen	vertrouwen
Geert zit binnen aan tafel	rust
Yvonne en geert lopen naar keuken	
Er ligt bevroren vlees op het aanrecht	traditioneel
De vriezer zit vol met vlees	traditioneel
Geert en yvonne praten in de keuken	sociaal

00:04:00

Boerderij bertie
Bertie loopt door het huis
Bertie maakt de bedden op

Jan in de schuur aan het vegen
Yvonne staat in de zin tegen de jeep
Vrouwen van jan op de boot
Jeep rijdt door platteland
De vrouwen zitten achterin de auto
Landschap
De jeep arriveert op het erf
De vrouwen stappen uit
Koffers en tassen uit de auto
Voortuin vol met pompoenen
Jan begroet de vrouwen
De vrouwen gaan naar binnen
Landschap met molen

handwerk

reizen
natuur

natuur
ruimte

veel kleding, uiterlijk
natuur
sociaal

natuur, hollands

Tom is bezig in de schuur
Eerste vrouw arriveert
Vrouw heeft cadeau meegenomen uit friesland

handwerk

sociaal

Vrouw werkt in kapperszaak
Vrouw is opgemaakt

uiterlijk
uiterlijk

Boer tom laat huis zien.
Huis is decoratief, niet ouderwets
Boer en vrouw staan in de schuur en praten
Tweede auto arriveert
Vrouwen eten appeltaart met boer tom aan keukentafel
Derde vrouw arriveert

modern
sociaal

hollands,

Houten huisje bertie
Bertie zit binnen te lezen
Vrouw arriveert en belt aan
Bertie doet open
Vrouw aait de hond
Vrouw is restaurateur in kerk
Vrouw aan het werk in kerk
Vrouw drinkt thee aan keukentafel en bekijkt huisje
Platteland
Boer geert
Geert maakt bloemkolen schoon
Eerste vrouw arriveert
Geert begroet de vrouw uitgebreid
Hij doet de keukendeur open
Vrouw en geert zitten aan de tafel
00:13:00
Vrouw woont in een flat
Vrouw aan het strijken
Ouderwetse inrichting huis
Vrouw schilt aardappelen

romantisch
ontspanning

dieren
stads beroep
handwerk
gezellig
natuur

natuur, handwerk

sociaal

sociaal

weinig ruimte
rolpatroon bev
ouderwets
hollandse pot, rolpatroon bev.

Vrouw kijkt op kaart van nederland en zoekt plek geert op

nederland

Boerderij jan	
Lammatjes in de stal	dieren
Vrouwen lopen met hun tassen	
Boer jan sjouwt mee met tassen naar boven	rolpatroon bev.
Vrouwen bekijken het huis	
Vrouwen geert zitten aan tafel	sociaal
Vrouw heeft beschuit en aarbei-thee meegenomen	hollands
Vrouwen drinken thee en koffie	gezellig
00:16:45	
Weerspiegeling koe in sloot	dieren, natuur
Koeien in wei	dieren
Mist	weerselementen
Huis theo	
Theo maakt het huis schoon samen met zus	rolpatroon doorbrekend, familie
Theo zit aan de keukentafel en drinkt koffie	
Platteland op achtergrond	natuur
Auto arriveert	
Vrouw heeft bloemen en pompoen meegenomen	sociaal
Tweede vrouw theo arriveert met koffer	
Vrouw woont in stad	stas
Vrouw heeft katten	dieren
Vrouw rijdt paard bij een manege	dieren
Theo geeft vrouwen koffie	rolpatroon doorbrekend.
Ze zitten aan de keukentafel	sociaal
Theo snijdt taart	gezellig
00:20:45	
Tom loopt met vrouwen door de modder	vies
Tom graaft met handen in de grond en pakt bloembollen	natuur, vies
Vrouwen gaan niet in de grond wroeten	vies
Het is grijs weer	weerselementen
De vrouwen kijken hoe tom in de grond bezig is	rolpatroon bev.
Het regent	weerselementne
Paarden in de regen	dieren
Vrouwen bertie lopen met paraplu over erf	weerselementen
Varkens eten	dieren
Vrouwen gaan aan keukentafel zitten	sociaal
Ze eten witte puntjes	hollands
Er wordt weinig gesproken	niet sociaal
De vrouwen lunchen	
Het regent buiten	weerselementen
Vrouwen gaan naar boven	
Vrouwen bekijken het huis van bertie	
Boerderij jan	
Vrouwen hebben overal aan en doen handschoenen aan	vies, uiterlijk
Schape lopen in machine	machine, dieren
Jan sluit de melkmachine aan op de schape	machine, dieren
De vrouwen helpen mee met het melken van de schape	dieren, samenwerken
Close-up machine	machine

00:30:00

Boer theo aan de keukentafel.

Het is donker

Ze eten koffie en taart

gezellig

Theo laat het huis zien

Schildrij van koe in slaapkamer

natuur

Bloemetjes gordijnen

ouderwets

Boerderij van geert vanaf buien.

gezellig

Het is donker, binnen brand licht

gezellig

Boer geert laat huis zien

Boer geert laat foto van vorige vrouw zien

De vrouwen gaan koken

rolpatroon bev.

Theo loopt in het donker in de stal met de vrouwen

samenwerken

Koeien in de stal

dieren

De stal is vies

vies

00:34:00

boer tom is buiten bezig met een vrachtwagen

rolpatroon bev, machine

de vrouwen zijn binnen

rolpatroon bev.

de vrouwen bekijken de keuken

rolpatroon bev.

de vrouwen drinken thee aan de keukentafel

gezellig

vrouw woont in de stad

stad

heeft veel katten

dieren

vrouw hockeyt

sport

bertie zit met vrouwen aan keukentafel

sociaal

bertie maakt boodschappenlijst

praktisch

het is donker

bertie loopt het huis uit

het regent

weerselementen

huis van theo.

Het is avond

De vrouwen zijn aan het werk in de keuken

rolpatroon bev.

Ze warmen bami op in een pan

praktisch

Theo bakt eieren

rolpatroon doorbrekend

Boer theo geeft iedereen kroepoek

internationaal, traditioneel

Ze zitten aan de keukentafel

sociaal

Een lamp is aan

sober

Boer tom en vrouwen zitten aan tafel te eten

sociaal

Aardappelen, schnitzel en groenten

hollandse pot

Het is donker buiten

Er staan tulpen op tafel

gezellig

Ze praten

sociaal

00:43:00

boer geert.

Het is donker

Een vrouw gaat bloemkool schoonmaken

rolpatroon bev.

Vrouw schilt aardappelen

rolpatroon bev.

De vrouwen werken in de keuken

rolpatroon bev.

Groentesoep op het vuur	traditioneel
Verse worst wordt gesneden	Hollandse pot
Boer geert geeft aanwijzingen	rolpatroon bev.
boer staat tussen de vrouwen	sociaal
vrouw dekt de tafel	rolpatroon bev
kaarsen branden bij boer tom	gezellig
ze praten aan tafel	sociaal
boer geert en vrouwen eten aan tafel	sociaal
einde	

aflevering 6: leven op de boerderij

intro met symbolen	
huis bertie in de avond. Het licht brand binnen	gezellig
bertie in de keuken	
vrouwen zitten aan tafel en drinken thee	gezellig
vrouwen gaan samen in de keuken werken	samenwerken
ze gaan samen aardappelen schillen	hollands
ze staan stil te schillen	niet sociaal
ze maken boerenkool	hollands
stamper in de pan	hollands
bertie zet pan op tafel	hollands, traditioneel
bertie maakt de rookworst klaar en legt hem op een schaal	hollands,
de vrouwen gaan eten aan tafel	gezellig
ze praten niet	niet sociaal
00:04;00	
donker.	
Het huis van geert.	
De vrouwen zijn aan het afwassen	rolpatroon bev.
Ze gaan aan tafel zitten en gaan kaarten	gezellig
De vrouwen drinken wijn, de boer drinkt bier	gezellig
Het is avond.	
De vrouwen van jan koken	rolpatroon bev.
Een vrouw zit met jan in de tractor	machine, samenwerken
Ze rijden over het erf	ruimte
De vrouwen dekken de tafel	rolpatroon bev.
Bij bertie staat de tv aan (dwdd)	ontspanning
Bertie maakt een vuurtje in de openhaart	gezellig
Ze hebben een appeltaart gebakken	hollands eten
De taart wordt aangesneden	
Ze eten appeltaart met slagroom	gezellig
Bij jan kijken ze tv	ontspanning
Het is avond	gezellig
Jan en de vrouwen praten op de bank	gezellig
Ze hebben hun schoenen uit	ontspanning
Jan zit onderuitgezakt	ontspanning

00:10:50

Bertie zit met vrouw op de bank
Ze kijken tv
Ze zijn stil

gezellig
ontspanning
niet sociaal

Avond bij geert
Vrouw poetst haar tanden in badkamer
Geert komt de trap op
Geert loopt de kamer van de vrouwen binnen
Geert geeft elke vrouw een zoen
De vrouwen liggen in bed
Geert gaat naar beneden

gezellig
regelmaat
rolpatroon bev.
romantiek

Vrouwen van tom komen naar beneden
Tom poetst zn tanden met vrouwen
De vrouwen maken zich klaar om te gaan slapen
Tom doet het licht uit

sociaal

Het is ochtend
Koeien in de mist
Theo is in de mist aan het werk op het land
Vrouwen van theo zitten aan de keukentafel
Vrouwen lezen de krant en drinken koffie

dieren, weerselementen
handwerk, natuur
sociaal
ontspanning, gezellig

Jan is bezig met het melken van de schapen
Vrouw komt jan helpen met melken van de schapen
Het is nog donker en vroeg
De andere vrouwen staan op
De andere vrouwen komen ook helpen met melken
De schapen in de machine
Close-up machine

dieren
samenwerken, dieren
regelmaat
samenwerken
dieren, machine
machine

Het is donker.
Boer geert is net wakker
De vrouwen worden wakker
Boer geert gaat naar de vrouwen
Geert en de vrouwen dekken de tafel
Tafelkleed op tafel
De vrouwen gaan aan tafel
De tafel staat vol met ontbijt
Boterhammen, kaas, ham, beschuit en een ei

regelmaat
regelmaat
traditioneel
gezond

00:21:15

Vrouwen van theo zitten aan tafel
Theo doet vier eieren in een pan
Ze gaan ontbijten
Tafel ligt vol met brood, kaas en vlees
Boterham met ei en zout
Shot van buiten

sociaal
rolpatroon doorbrekend.
gezond
gezond, hollands

Het regent
Oude auto's op een erf
Er rijdt een blauwe bus
Bertie loopt in orajne jas schuur in met vrouwen

weerselementen
mannelijk
uiterlijk is niet belangrijk

Ze staan in een donkere schuur	
Kip loopt door de regen	dieren, weerselementen
Oude autos op erf	mannelijk, ruig
Vrouwen lopen over het erf	ruimte
Ze kijken naar het gereedschap van bertie	mannelijk
Er hangt een poster van een naakte vrouw	mannelijk, rolpatroon bev.
Bertie loopt met een schep	handwerk
Ze werkt met de schep in de regen	weerselementen
Regen in de plas	weerselementen
Bertie is niet opgemaakt	uiterlijk is niet belangrijk
Ze drinken limonade in de schuur	
Het is grijs weer	weerselementen
Theo loopt met vrouwen over erf	ruimte
Ze lopen naar de schuur	
Vrouwen doen haarnetje op	schoon
Kaasmachine	
Boer theo werkt met de kaasmachine	machine
Schone ruimte	schoon
Vrouw tussen de kazen	hollands
Ze scheppen de kaas eruit	handwerk
Het is zwaar werk	mannelijk
Platteland	natuur
Gekleurde lucht	
Vrouwen hangen de was op in een schuur	rolpatroon bev.
Vrouwen praten met boer tom	sociaal
Vrouwen doen hun sieraden af	uiterlijk
Vrouwen klimmen op de tractor	machine
Tractor rijdt over een landweggetje	natuur
Tractor rijdt een weiland op	natuur
Tom staat bij een sloot met de vrouwen	natuur
Koeien aan de overkant van de sloot	dieren
Boer tom schept in de sloot	hndwerk
Boer heeft oranje overal aan	vies
Vrouwen zijn opgemaakt	uiterlijk
Landschap met koeien	dieren
Watertoren	hollands
Duinen	natuur
Schape in de stal	dieren
Boer en vrouwen aan het werk in de stal	samenwerken
Ze vegen de stallen schoon	handwerk
Boer jan rijdt op tractor	machine
Boer jan zit met vrouw op strobaal	ontspanning
Regen in de plas	weerselementen
Boer jan praat met vrouw op strobaal	sociaal
Boer en vrouw hebben overal aan	vies
Koeien in de wei	dieren
Vrouw helpt tom met machine in sloot	machine, natuur
De vrouwen willen niet vies worden	uiterlijk
De vrouwen zijn zeer modieus gekleed	uiterlijk
De vrouwen hebben allen een schep vast	handwerk
Platteland met tractor	machine
Kerktorentje op de achtergrond	dorps

Schapen in de wei	dieren
00:36:00	
Bertie loopt met vrouwen naar huis	sociaal
Het is grijs weer	weerselementen
Varkens in de tuin	dieren
Bertie loopt met vrouw naar varkens en geeft ze eten	dieren
Close-up varkens	dieren
Bertie heeft een oranje wegwerkers jas aan	uiterlijk niet belangrijk
Bertie praat met de vrouw bij de varkens	sociaal
Veld met boerenkolen	natuur
Tractor in het midden van het veld	machine, natuur
Boer geert plukt met vrouwen de boerenkolen	natuur, samenwerken
Close-up boerenkool	natuur
Het is grijs weer	weerselementen
Hond loopt er tussendoor	dieren
Tractor rijdt weg met boerenkolen	machine
De vrouwen snijden de boerenkool met de hand	handwerk
Vrouw werkt in horeca in de stad	stads werk
Vrouw aan het werk als serveerster	stads werk
Vrouw aan het werk in de keuken van het restaurant	drukte
Vrouwen snijden de boerenkool	handwerk
Vrouwen hebben regejassen aan	uiterlijk, weerselementen
Was over de kaas	Hollands
De vrouwen vetten de kazen in	handwerk
Theo geeft de vrouwen aanwijzingen	
De kazen liggen op houten planken	traditioneel
Platteland	natuur
tractoren op het land met vogels erom heen	natuur, machine
00:43:00	
Yvonne praat met vrouwen van bertie aan de keukentafel	sociaal
Yvonne praat met bertie onder afdakje in de tuin	sociaal, buitenleven
Het haar van bertie is nat	weerselementen
Het huis van bertie van buiten	
Bertie rijdt op een paard weg	dieren
De stal van boer jan	dieren
De vrouwen en jan lunchen aan een tafel	sociaal
Ze eten boterhammen en ontbijtkoek	hollands pot
De vrouwen van theo aan tafel.	sociaal
Ze eten boterhammen en drinken melk	hollands, gezond
Tegeltjes aan de wand	traditioneel
Regen in de plas	weerselementen
Yvonne zit met bertie en vrouwen aan keukentafel	sociaal
Een kaars brandt	gezellig
Einde.	

Aflevering 7: eerste keuzemomenten

Intro met symbolen	
Huis van bertie van buiten	
Het is avond	gezellig
Vrouw van bertie zit te huilen	verdriet
Andere vrouw haalt thee	
Bertie komt kijken	
Bertie en de vrouwen praten in de slaapkamer	sociaal
Vrouwen lopen naar beneden over trap	
Huis van buiten, het is donker geworden	gezellig
Vrouw zit met koptelefoon op bank	niet sociaal, ontspanning
Vrouwen omhelzen elkaar	sociaal
Volle maan	weerselementen
Het is donker	
Het huis van theo	
Yvonne praat met vrouwen theo	sociaal
Ze zitten op bed	
00:05:00	
bloemetjesgordijn op achtergrond	traditioneel
yvonne zit met boer theo buiten op een bankje	sociaal, buitenleven
yvonne praat met theo	sociaal
ze zitten aan de keukentafel	sociaal
vrouw wordt weggestuurd	vrouw onvriendelijk
yvonne gaat koffers pakken met vrouw	
boer zit met twee vrouwen aan tafel	
vrouw vertrekt in het donker.	Niet gezellig
Vrouw neemt afscheid van theo en de andere vrouwen	
Vrouw rijdt weg	
De anderen zwaaien	
Nieuwe dag	
Winkel van boer geert gaat open	kleinschaligheid
Vrouwen aan het werk in de winkel	handwerk
Ze leggen het fruit en groenten mooi neer	handwerk
Geert staat met vrouwen in winkel	samenwerken
Geert is bloemkolen aan het snijden met vrouw	natuur, samenwerken
Vrouwen hebben grote witte schorten om	vies
Ze snijden de bloemkool met de hand	handwerk
Lammetjes in stal	dieren
Boer jan huppelt met vrouwen door de stal	gezellig
Paard in de wei	dieren
Tractor rijdt een landweggetje op	machine, natuur
De zon schijnt	weerselementen
Boer jan en vrouwen werken op het land met de tractor	samenwerken, machine
De vrouwen scheppen in de grond	handwerk
Een vrouw praat met boer jan in tractor	sociaal
De anderen scheppen door in de zon	handwerk
Het waait	weerselementen
00:15:00	
Schape in wei	dieren
Slootje	natuur
Vrouwen zitten in woonkamer tom	gezellig
Vrouw gaat wandelen met tom	ontspanning

Tom en de vrouw praten buiten op het erf Vrouwen kijken naar buiten	sociaal , buitenleven natuur
Vrouw geert loopt schuurtje in Vrouwen en geert drinken koffie met peperkoek Hond springt op schoot van geert	gezellig dieren
Sloot Regen in de plas Vrouw loopt met tom Andere vrouwen zitten binnen	natuur weerselementen sociaal
Boer tom leunt tegen een trekker aan en praat met vrouw Schapen op achtergrond Boer tom heeft ouderweste klompen aan 00:22:00	ontspanning,sociaal dieren ouderwets
Jan is in de lammetjeshal De vrouwen harken hooi Lammetjes close-up Jan doet hooi in een kruiwagen en brengt het naar lammen Tractor op het erf verplaatst hooi Jan praat met vrouw in tractor	dieren handwerk, traditioneel dieren handwerk, dieren machine sociaal
Rode jeep door platteland Arriveert op erf van tom Yvonne praat met vrouwen tom aan tafel Tulpen op tafel Moderne omgeving Yvonne eet appeltaart met tom aan keukentafel Ze drinken thee en de kaarsen branden 00:28:00	natuur ruimte buitenleven gezellig modern traditioneel hollandse pot gezellig
het is donker de vrouwen zitten met tom aan een picknicktafel in de hal yvonne gaat koffers inpakken met vrouw die wordt weggestuurd yvonne praat met vrouw op bed	sociaal
het is donker het huis van bertie de vrouwen staan in de keuken en drinken thee ze praten aan de keukentafel de kat springt op tafel bertie in de snackbar de vrouwen wachten in de keuken bertie komt weer terug de vrouwen eten friet aan de keukentafel blikjes frisdrank op tafel de vrouwen praten 00:34:00	rolpatroon bev. sociaal dieren praktisch hollands sociaal
koeien eten stro het is donker het huis van theo is verlicht theo en vrouwen zitten aan keukentafel te eten de vrouwen praten theo luistert	dieren gezellig sociaal verlegen/sullig

vrouwen bertie vermaken zichzelf	ontspanning
dorpskerk	dorps
bertie en vrouw lopen door dorp en praten	ontspanning, sociaal
oud dorp met oude lantaarntjes	ouderwets
00:37:00	
trapgeveltje op achtergrond	ouderwets
boerberij van theo	
koeien in de stal	dieren
theo komt met vrouwen in stal binnen	samenwerken
theo werkt met tractor	rolpatroon bev.
vrouwen harken het hooi naar de koeien	handwerk
vrouw aait de koe	dieren
vrouw geeft koeien eten	dieren
boer theo loopt onhandig mee met de vrouw en praat	sullig
aardbeienplanten geert	natuur
voortuin geert	
keukentafel met geblokt tafelkleed	traditioneel
de vrouwen zijn in de keuken bezig	rolpatroon bev / vrouwelijk
de tafel wordt gedekt	traditioneel
ze eten brood, melk en thee	hollands/gezond
boterham met hagelslag	hollands
vuurtoren in de duinen	natuur, hollands
jeep komt aanrijden op erf jan	ruimte
schapen in de stal	dieren
schapen eten hooi	dieren
yvonne praat met vrouwen in de stal	dieren, sociaal
00:43:00	
schapen en hooi op de achtergrond	dieren
zon schijnt in de stal	weerselementen
boer jan zit op een hek in de stal en praat met yvonne	ontspanning, sociaal
schuur vanaf erf gezien	ruimte
vrouwen zitten aan tafel met thee	gezellig
yvonne pakt koffer in met vrouw	
andere vrouwen geven boer tom drie zoenen	sociaal
vrouw neemt afscheid en rijdt weg	
einde.	

Aflevering 8: geert en bertie kiezen

Intro met symbolen	
Winkeltje van geert	kleinschaligheid
Ernaast is een schuur met opslag van groenten	natuur
Detail boerenkool	natuur
Geert maakt boerenkool schoon	handwerk
Yvonne praat met vrouwen geert bij het aanrecht	vrouwelijk, rolpatroon bev.
00:03:24	
winkeltje van geert	kleinschaligheid
yvonne praat met geert in de winkel	sociaal
huis van geert vanaf buiten	
het is donker	
ze zitten aan tafel	sociaal

yvonne gaat koffers pakken met vrouw geert
ze praten op de slaapkamer
geert zit met twee vrouwen aan tafel te praten
vrouw neemt afscheid

sociaal
sociaal

het is ochtend
boerderij tom in de mist
tom rijdt met tractor op erf
vrouwen staan te kijken
ze rijden met tractor over landweggetje in de mist
de zon door de mist
machine op het land
bloembollen worden geoogst
vrouwen zitten op de machine naast tom
machine in de mist op het land

weerselementen
machine, mannelijk
vrouwelijk
natuur, machine, weerselementen
weerselementen
machine, natuur
natuur
vrouwelijk, samenwerken
natuur

huisje bertie
de vrouwen gaan aan tafel ontbijten
witte kadetjes
pony in de regen
paard in de regen
vrouw gaat met bertie veld paarden in
vrouwen zijn in de keuken
paarden in de wei
vrouw praat met bertie tussen de paarden
00:13:35
het is grijs weer

regelmaat
hollands
dieren, weerselementen
dieren, weerselementen
ontspanning, natuur
rolpatroon bev, vrouwelijk
dieren
sociaal, dieren, buitenleven

vuurtoren
duinen
huis van jan
lammetjes in de stal
ze gaan lammetjes wegen

hollands
natuur

dieren
dieren

veld in de mist
theo loopt met zn vrouwen in de wei
koeien in de wei
ze lopen over een sloot
koeien gaan rennen
ze drijven de koeien naar een ander veld
een lege stal
er wordt gestrooid in de stal door de vrouwen

natuur
samenwerken, natuur
dieren
natuur,
dieren
dieren

handwerk, samenwerken

vrouwen van jan hebben wit schort om
ze breken een ei boven vlees
jan maakt gehakt in een gehaktmolen
jan maakt worstjes van het gehakt
de vrouwen helpen met het maken van worstjes

vies
handwerk
handwerk
dieren
samenwerken

vrouwen van tom komen eten en drinken brengen
ze gaan een ei bakken in de caravan
boer tom en collega's zitten te wachten
ze eten allemaal een boterham met een gebakken ei

vrouwelijk, rolpatroon bev.
traditie
rolpatroon bev. mannelijk
gezond

golven op het strand

natuur

bertie loopt met vrouwen het strand op
het regent een beetje
de hond loopt mee
bertie loopt langs de zee met een vrouw
00:24;50

ontspanning
weerselementen
dieren
romantisch, natuur

vrouwen gaan naar strandtent
ze drinken chocolademelk
de zee
ze lopen weer verder
ze staan op het strand te praten
ze lopen naar de andere vrouwen toe
ze staan te praten bij een pier

ontspanning
traditioneel
natuur

sociaal

sociaal

tractor vertrekt vanaf erf boer geert
een veld met rode kolen
de tractor staat op het veld
de boer en de vrouwen snijden rode kolen van het veld
het is grijs weer
boer geert praat tijdens het werk met de vrouwen
detail van de kolen

machine
natuur
natuur
natuur, handwerk

sociaal
natuur

straat van bertie
vrouw neemt afscheid van de rest
huis van bertie
yvonne praat met bertie op de bank
00:34;50

sociaal

landweggetje
boer tom maakt de dakgoot schoon
vrouwen zitten aan tafel
ze drinken thee en hebben taart gegeten
boer tom werkt aan de dakgoot

natuur
mannelijk, handwerk
vrouwelijk
gezellig
mannelijk

huis van theo
voortuin
de verwarming staat aan
vrouw staat achter het gasfornuis
theo is met vrouw aan het werk in de stal
vrouw staat met theo te praten op het erf
de vrouw moet huilen
de boer blijft op afstand
boer theo is aan het werk met een schop
vrouw zit in de keuken
vrouw wordt getroost door andere vrouw

natuur
gezellig
vrouwelijk, rolpatroon bev.
samenwerken,
sociaal
verdriet
niet sociaal
handwerk
vrouwelijk
sociaal

schapen worden gemolken
boer jan praat met collega tijdens het melken
de vrouwen hebben de tafel gedekt
de vrouwen staan in de keuken
het wordt donker
jan is nog steeds aan het melken
boer jan schuift aan
de vrouwen hebben aardappelen, worstjes en boontjes gemaakt
boer jan eet als een boer, heel snel.
Hij wordt hier op aangesproken door de vrouwen
Er staat een grote fles mayonaise op tafel

dieren
samenwerken
rolpatroon bev. vrouwelijk
vrouwelijk
gezellig
dieren
mannelijk
hollandse pot
boers
stedelingen
boers

Het licht brandt bij theo	gezellig
Yvonne komt de slaapkamer binnen	
De vrouw moet huilen	verdriet
Ze gaan op bed zitten	
00:44:00	
het is donker	
de vrouw neemt afscheid van boer theo	
vrouw van boer tom staat in de keuken	rolpatroom bev. vrouwelijk
ze wast aardappelen	rolpatroom bev. vrouwelijk
de andere vrouw staat voor de spiegel	vrouwelijk, uiterlijk is belangrijk
vrouw zit aan tafel aardappelen te schillen	rolpatroom bev. vrouwelijk
boer tom gaat ook aardappelen schillen	rolpatroom doorbrekend
vrouw en boer praten aan de keukentafel	sociaal
andere vrouw komt erbij	
00:48:35	
boer tom gaat drinken pakken voor de vrouwen	sociaal
einde.	
Aflevering 9: steeds meer kriebels	
Intro met symbolen	
Weiland	natuur
Het is ochtend en nog donker	
Kippen in de stal	dieren
Tractor is bezig in stal jan	machine
In de vroege ochtend hooi bij schapen doen	handwerk
Geert zit met vrouwen te praten in tuinhuis	sociaal
Theo is bezig op het land	natuur
Het is donker	
Yvonne praat met vrouw theo in keuken	sociaal
In een pompoen brandt een kaars	gezellig
De tafel staat vol met brood en borden	gezellig
Yvonne praat met vrouw aan keukentafel	sociaal
00:03:47	
yvonne ziet een muis op het aanrecht	boers
het is donker buiten	
er brand licht bij bertie binnen	gezellig
de vrouwen proosten	sociaal
vriendinnen van bertie zitten aan tafel	sociaal
ze kaasfonduen	traditioneel
er branden kaarsen	gezellig
de vrouwen lachen	sociaal
de vrouwen geven elkaar een kus	romantisch
de vrouwen zitten aan tafel en praten	sociaal
00:06:44	
de vrouwen staan op	
koeien in de stal	dieren
het is donker	

het licht brand bij theo	gezellig
theo schuift aan aan de keukentafel	
yvonne, theo en de vrouw praten	sociaal
theo is emotioneel	verdrietig
alleen het licht boven de tafel brandt	sober
ze hebben brood met soep als avondmaal gegeten	traditioneel, sober
een hollands tafelzeiltje op tafel	ouderwets
ze praten ernstig	sociaal
00:12:30	
de vrouwen van bertie zitten in de woonkamer	ontspanning
bertie praat met vriendinnen in keuken	sociaal
boer tom belt in de loods	sociaal
hij zit op eem picknickbank	
hij heeft houten klompen aan	ouderwets
het is donker	
binnen brandt licht in de containers	gezellig
tom eet met vrouwen aan keukentafel	sociaal
ze eten boerenkool met worst	hollands pot
alleen het licht boven de tafel brandt	sober
er branden kaarsen	gezellig
ze eten samen een omgedraaide mona-pudding	hollands
het is donker buiten	
00:18:56	
bij theo brandt licht	gezellig
theo aait vrouw over rug	sociaal
ze staan in de keuken	
vrouw neemt afstand van theo	
er brandt weinig licht in de keuken	sober
theo praat met vrouw	sociaal
vrouw pakt een kopje uit de kast	
vrouw wenkt theo	
theo en vrouw omhelzen elkaar	sociaal
ze staan bij het aanrecht	
00:21:22	
een nieuwe dag	
blauwe lucht	weerselementen
witte wolkjes	weerselementen
schapen kauwen op stro	dieren
jan en vrouw werken met stro in de stal	samenwerken, handwerk
schapen	dieren
ze harken het stro in de stallen	handwerk
ze hebben een blauwe overal aan	vies
schapen close-up	dieren
ze praten tussen de schapen	sociaal, dieren
ze hebben een bodywarmer over hun overal aan	praktisch
de schapen grazen in de stal	dieren
mist op het land	
de zon probeert erdoor heen te komen	weerselementen
huis van tom	
vrouwen maken zich op voor spiegel	vrouwelijk, uiterlijk
ze zitten op bed	
verschillende soorten make-up	vrouwelijk
vrouwen zitten aan tafel en tom schuift aan	sociaal

ze ontbijten met broodjes en thee	gezond
vrienden van tom komen binnen	sociaal
ze staan in de keuken te praten	sociaal
ze schuiven aan	
tom schenkt koffie uit een thermoskan in papieren bekertjes	praktisch
ze praten met elkaar	sociaal
in een spiegel van een klok zie je dat vrouw geert binnen komt	
geert zit op de bank en wenkt vrouw bij zich	rolpatroon bev. mannelijk
geert knuffelt met vrouw	romantiek
andere vrouw komt binnen	
twee vrouwen gaan aan tafel zitten	
geert zit onderuitgezakt op de bank en kijkt naar vrouwen	ontspanning
vrouwen maken een boodschappenlijstje	praktisch, vrouwelijk, rolpatroon bev.
geert heeft zand onder handen	natuur, handwerk
vrouwen gaan naar de supermarkt	stads, grootschalig
ze pakken tomaten, wijn, worst.	Gezellige producten
Winkel van geert gaat open	kleinschaligheid
Geert snijdt boerenkool in het donker	natuur
Huis van geert vanaf buiten	
Platteland	natuur
Bloemen	natuur
Lucht	
Bertie loopt met vrouwen door weiland	natuur
Het is grijs weer	
Ze prikken vogelverschrikkers in de grond	natuur/dieren
Bertie heeft een oranje jas aan	praktisch
Het waait	weerselementen
Weilanden	natuur
De grond is nat	weerselementen
Ze maken laarzen schoon in slootje en plassen	vies
Weiland met vogelverschrikker	natuur
Donkere lucht	
Aardbeienplanten van geert	natuur
Huis van geert met voortuin	
Geert ligt op de bank	ontspanning
Geert slaapt	ontspanning
Vrouwen komen terug van boodschappen doen	
Vrouw zit op ipad	ontspanning
Vrouwen praten op slaapkamer	sociaal
Vrouw jan ligt op bank met smartphone	ontspanning
Jan zit met vrouw in auto	
Ze rijden over een landweggetje	natuur
Ze rijden het bos in	natuur
Ze lopen door het bos	natuur
Ze praten tijdens het wandelen	sociaal
Ze komen bij een uitkijktoren	
Ze kijken naar het uitzicht	rust
Uitzicht is weids natuurgebied	natuur
Utzicht op bomen	natuur
Shot vanuit de bomen	natuur
Jan en vrouw omhelzen elkaar	sociaal/romantiek

Tractor	machine
Bertie is hout aan het zagen met zaagmachine	mannelijk
Vrouwen helpen mee	samenwerken
Ze sjouwen takken op kar	handwerk
De vrouwen lopen op en neer op het landweggetje	
Bertie klimt op voertuig	machine
Vrouwen kijken naar bertie	
Vrouw van bertie klimt op tractor	
Bertie en vrouw rijden weg	
00:41:00	
Bollen op een machine	natuur
Tulpen	natuur
Vrouwen werken met tulpen aan lopende band	machine
Vrouwen tom sorteren tulpen	handwerk
Machinaal	
Kas met bloemen	
Bollen in bakken	
Vrouwen helpen mee met sorteren bloembollen	samenwerken
Tom zit in de keuken en praat tegen de camera	
Tom en vrouwen staan bij lopende band	samenwerken
Kaarsen branden	gezelligheid
Tulpen worden automatisch gesneden	machine
Vrouwen pakken bosje bloemen in	
Ze lopen door de loods	ruimte
Het is donker	donker
Geert loopt in huis	
Vrouwen zijn aan het werk in de keuken	vrouwelijk, rolpatroon bev
Geert geeft de vrouwen een kus	liefde, romantiek
Vrouwen zijn gevulde eieren aan het maken	hollands, traditioneel
Geblokt tafelkleed	ouderwets
Salamiworst met een augurk erin met een prikker	hollands, traditioneel
Geert gaat schoonmaken met een swiffer	rolpatroon doorbrekend.
Vrouwen maken hapjes	vrouwelijk
Vrouwen doen kaarsjes aan	gezellig, vrouwelijk
Vrouw helpt geert met kleding kiezen	uiterlijk, vrouwelijk
Duinen	natuur
Jan loopt met vrouw naar de zee	vrije tijd, ontspanning
Ze lopen over het strand	ontspanning
Golven	natuur
De zon gaat onder in de zee	natuur, romantiek
Jan praat met vrouw aan de kustlijn	sociaal
00:46:00	
duinen op de achtergrond	natuur
ze tekenen een hart in het zand	liefde
ze lopen langs het water	ontspanning
beelden van het strand	natuur
duinen	natuur
het wordt donker.	donker
einde	

aflevering 10: Tom en Jan kiezen

intro met symbolen	
weiland met vogelverschrikker	natuur
grijs weer	weerselementen
graspluimen in de wind	natuur
het huis van bertie	
bertie is bezig met takken	handwerk
de vrouwen helpen	samenwerken
bertie gaat in de tractor	machine
vrouw mag in tractor rijden met bertie	
ze rijden over zandpad	natuur
bertie en de vrouwen sjouwen met de takken	handwerk
vrouwen houden pauze tegen een aanhanger	rust, ontspanning
water	natuur
weiland	natuur
huis van tom	
tom in de hal.	
Tom ziet er niet uit als een boer	stads
Tom gaat naar de woonkamer	
Tom zit aan tafel met vrouwen	sociaal
Moeder van Tom komt binnen	familie
Ze begroet de vrouwen	sociaal
Ze heeft een cake meegenomen	hollands, traditioneel
Ze drinken koffie en thee met cake	gezellig
De moeder heeft kort geverfd haar	uiterlijk belangrijk
Varkens van bertie	dieren
Het huis van bertie	
Vrouw van bertie leest een boek aan de keukentafel	vrije tijd, ontspanning
Bertie heeft de oranje jas aan	praktisch, uiterlijk niet belangrijk
Andere vrouw komt thuis en doet jas uit	
De vrouwen praten aan de keukentafel	sociaal
Bertie staat in het bos	natuur
Vrouw leest de krant	ontspanning
Hond ligt te slapen op de stoel	dieren
Boer tom loopt met moeder door hal	familie
Ze gaan zitten op de picknicktafel	ruimte
Moeder besteed veel aandacht aan uiterlijk	uiterlijk belangrijk
Tom en moeder praten	sociaal
Erf van tom	ruimte
Vrouwen staan in de keuken	rolpatroon bev.
Tom neemt afscheid van moeder	sociaal
Erf van geert	ruimte
Het is donker	donker
Vrouwen maken zich op voor de spiegel	uiterlijk belangrijk, vrouwelijk
Lippenstift	uiterlijk
Vrouwen komen in huiskamer	
Huiskamer geert zit vol met mensen	sociaal
Vrouwen begroeten iedereen	sociaal
Ze eten taart en koffie	gezellig
Mannen drinken bier	gezellig
Het is een kring	gezellig, hollands

Vrouwen schenken iedereen bij en gaan rond met hapjes	rolpatroon bev, vrouwelijk
Het is donker	donker
Koeien van theo in stal	dieren
Theo staat in de stal met vrouw	
Het is donker in de stal	donker
Maan in de hemel	weerselementen, nacht
Het donkere erf van theo	ruimte
Wolken gaan voorbij aan maan	weerselementen
Theo en vrouw lopen over het donkere erf	ontspanning
Het is donker.	donker
Het huis van bertie	
Kat loopt op tafel	dieren
Vrouw schilt aardappelen aan keukentafel	rolpatroon bev, hollands
Kaarsen branden	gezellig
Andere vrouw kijkt tv	vrije tijd
Bertie wandelt in het donker met hond	ontspanning, dieren
Aardappels worden op bord geschept vanuit de pan	hollands
Pannen staan op tafel	hollands
Vrouwen eten aardappelen bloemkool en vlees	hollandse pot
Vrouwen praten tijdens ht eten	sociaal
Theo en vrouw spelen mens erger je niet	vrije tijd
Ze drinken wijn en bier	gezellig
Er ligt ook een dambord op tafel	ontspanning
Ze zitten aan de keukentafel	
De bloemengordijnen zijn dicht	traditioneel, gezellig
Blauwe lucht	weerselementen
Koeien in de mist	dieren
Het huis van jan	
Vrouwen zitten onder de deken in hun bed	gezellig
De stal in verlicht	dieren
Jan is de schapen aan het melken	dieren, vroeg gopstaan
Koeien in de mist	dieren
Het wordt ochtend	vroeg
De zon schijnt in huis	weerselementen
Een automatische stofzuiger gaat door het huis	machine
De vrouwen zitten op de slaapkamer	
Vrouw vlecht het haar in van andere vrouw	uiterlijk, vrouwelijk
De zon schijnt buiten	weerselementen
Het erf van geert	ruimte
Wolkenlucht	weerselementen
Een auto over en landweggetje	natuur
Vrouwen rijden met geert in de auto	rolpatroon bev.
Ze rijden over het platteland	natuur
00:21:33	
geert loopt met vrouwen in een duits dorp	vrije tijd
ze gaan naar een cafe	vrije tijd
ze gaan ontbijten	
broodjes, eieren, vleeswaren, kaas	gezond
ze drinken koffie en ontbijten	gezellig

tom in zijn loods	ruimte
tom wacht in de loods	
vrouw komt loods binnen	
tom praat met vrouw	sociaal
vrouw staat in keuken	rolpatroon bev.
andere vrouw rookt sigaret buiten	ongezond, stress
schuur van theo	
theo doet de poort open	
theo en vrouw hebben blauwe overal aan	vies
ze verplaatsen de koeien	dieren
koeien lopen	dieren
koeien gaan naar de stal	dieren
koeien eten stro in de stal	dieren
vrouw theo kijkt over het land	ruimte
ze staat bij een hek	
koeien in de wei	dieren
vuurtoren	hollands
duinen	natuur
erf van jan	ruimte
lammetjes in stal	dieren
yvonne praat met vrouwen jan in de stal	sociaal
de zon schijnt	weerselementen
00:29:00	
lammetje op de achtergrond	dieren
platteland	natuur
boer jan staat met yvonne bij een hek naast een sloot	natuur
het waait	weerselementen
ze kijken uit op de weilanden	ruimte
de zon schijnt	weerselementen
weilanden	natuur
schapen in de stal	dieren
jan zit met vrouwen aan picknicktafel	buitenleven
strobalen op de achtergrond	natuur
vrouw loopt met yvonne naar boven	
jan en vrouw geven elkaar een zoen	liefde, romantiek
vrouw praat met yvonne op bed	
jan en vrouw omhelzen in de schapenstal	sociaal, dieren
vrouwen zeggen elkaar gedag	sociaal
vrouw stapt in taxibus	
boer jan en vrouw staan voor het huis in de zon	sociaal, weerselementen
modder op het land	weerselementen, vies
het erf van bertie	ruimte
een tractor komt aanrijden	machine
vrouwen staan op het erf	ruimte
bertie gaat met vrouw in tractor	machine
ze rijden over het veld	natuur
het is grijs weer	weerselementen
00:37:55	
tractor rijdt over het veld	natuur
vogels om de tractor	dieren
de tractor ploegt het veld om	natuur, machine

gras in de wind koeien bij een sloot	natuur dieren
het erf van theo yvonne arriveert in jeep bij theo de deur gaat open en yvonne komt binnen theo en vrouw zitten aan de keukentafel ze drinken koffie ze praten aan de keukentafel 00:42:49 koeien in de wei koeien bij de sloot	ruimte vertrouwen gezellig sociaal dieren dieren
weiland met loods woonkamer van tom tom loopt met vrouw door weiland tom staat met vrouw in weiland tom en vrouw omhelzen elkaar tom en vrouw lopen gearmd op het erf jeep arriveert vrouw ruimt spullen op yvonne praat met vrouw in slaapkamer vrouw en yvonne lopen loods in vrouw zegt gedag vrouw zet koffer in auto en rijdt weg boer staat met vrouw op erf v-vogels in de lucht hond rent over erf vrouwen kijken uit zolderraam naar geert die met hond speelt	natuur modern natuur, ontspanning sociaal sociaal, natuur sociaal dieren dieren dieren
einde.	

Aflevering 11: geert en bertie kiezen

Intro met symbolen Erf, het is donker Tom staat in de loods met vrienden Vriendinnen staan in de woonkamer Mannen drinken bier en staan in een kring Vrouwen kletsen met elkaar Tom haalt kadettjes uit de auto Vrienden eten broodje hamburger in de keuken Kaarsen branden Vrienden proosten	donker sociaal sociaal mannelijk vrouwelijk hollands gezellig gezellig sociaal
Sloot met weiland Erf van geert Geert rijdt met vorkheftruck over erf Vrouw zit op bed te schrijven Hond staat erbij Geert staat voor zn winkeltje Geert loopt in huis Geert loopt naar vrouw in woonkamer toe Geert geeft vrouw een zoen. Ze omhelzen elkaar	natuur ruimte machine vrije tijd, ontspanning dieren kleinschaligheid liefde, romantiek

Vrouw zit boven te schrijven	ontspanning
Aardbeienplanten	natuur
Geert loopt met vrouw tussen planten door	natuur
Hond loopt naar ze toe	dieren
Geert en vrouw zitten op de bank	sociaal
Geert houdt vrouw vast	sociaal
Kerktoeren	dorps
paarden in het weiland	dieren
modder	vies
bertie loopt naar paarden toe	dieren
vrouwen drinken thee binnen	gezellig
de was hangt buiten in de tuin	ruimte
yvonne komt binnenlopen bij geert	vertrouwen
yvonne gaat met vrouw naar boven om koffer in te pakken	
vrouw praat met yvonne op bed	sociaal
vrouw neemt afscheid van geert en andere vrouw	sociaal
geert draagt de koffer van vrouw	mannelijk
geert moet huilen	verdriet
vrouw stapt in de auto en rijdt weg	
de anderen zwaaien	
geert staat met vrouw op het erf	ruimte
ze lopen omarmd naar binnen	liefde
jan komt zn auto uit.	
Hij gaat binnen in de huis van de vrouw.	
De vrouw woont in een stad/dorp	stad
De vrouw houdt van paarden	dieren
De vrouw heeft katten	dieren
Boer jan bekijkt het huis van de vrouw.	
De vrouw heeft een kleine tuin	geen ruimte
Ze gaan op de bank zitten	
Ze eten een gevulde koek	hollands
00:15:14	
huis van vrouw theo	
moeder van vrouw theo zit aan tafel met thee en een appeltaart	familie, traditioneel
vrouw theo dekt de tafel	ropatroon bev.
vrouw snijdt de taart aan	vrouwelijk
theo arriveert met de auto in de woonwijk	stads
theo heeft een bos bloemen bij zich	sociaal
hij loopt de voortuin in	
vrouw doet open en ze begroeten elkaar	sociaal
theo begroet de vrouwen	sociaal
weiland met huis	natuur
koeien in de stal	dieren
een boer werkt in de stal	handwerk
vrouw van tom loopt de stal in en begroet haar vader	sociaal
boer tom komt aan het grote bos tulpen	
hij begroet de vader van rimke	sociaal
hij heeft een doos bij zich met een kleine zwarte kat	dieren
de zwarte kat wordt in de schuur gezet	dieren

de vader van rimke staat in de wei	natuur
paarden de wei	dieren
jeep arriveert bij bertie	
00:21:14	
yvonne praat met vrouwen bertie op bank	sociaal
bertie praat met yvonne in het bos	sociaal
ze staan tegen een hek aan	ontspanning
huis van bertie	
vrouwen zitten aan tafel met bertie en yvonne	
kaarsen branden	gezellig
vrouw bertie gaat naar boen met yvonne	
ze praten op het bed	
bertie zit met vrouw aan de keukentafel	
vrouw neemt afscheid van anderen	sociaal
vrouw loopt weg met koffers	
theo zit met vrouw en moeder en dochter	
van vrouw appeltaart te eten met koffie	hollands
ze praten	sociaal,
de vrouw heeft veel kleding en schoenen	uiterlijk, vrouwelijk
weiland met huis van ouders rimke.	natuur
Boer tom zit aan tafel bij vader rimke.	familie
Ze drinken koffie en eten taart	hollands
Het is een ouderwets huis	ouderwets
Tom praat met de vader van rimke	sociaal
Tom begroet de zus van rimke en haar vriend	sociaal
Ze praten met elkaar	sociaal
Jan zit met vrouw in de auto	reizen
Ze rijden op de snelweg	
Ze arriveren bij een huis	
Jan geeft een hand aan de ouders van zijn vrouw	sociaal
De moeder komt koffie brengen	gezellig, rolpatroon bev.
Ze eten vlaai erbij	hollands
Er ligt een hond in de woonkamer	dieren
Ze gaan wandelen met de hond in de natuur	ontspanning, dieren
Een vuurtoren	nederland
Meeuwen in de lucht	dieren
Het strand	natuur
Golven	natuur
Theo loopt met vrouw op het strand	vrije tijd,
00:34:49	
theo en vrouw zitten in strandpaviljoen en drinken koffie	gezellig
platteland	natuur
auto rijdt over landweg	natuur
boer geret zit in de auto met een bos bloemen naast zich	reizen
vrouw van geert woont in een flat	stads
hij staat in de lift	kleine ruimte
zijn vrouw woont in een luxe en moderne stadsvilla	modern
er staat een grote gedekte tafel	
het huis is heel modern	modern
de boer schrikt er een beetje van	modern

koffiekopje onder een apparaat	modern
boer geert gaat zitten	
vrouw staat in haar keuken	rolpatroon bev.
geert en vrouw praten in de woonkamer	sociaal
een meer	natuur
een modern huis	modern
vrouw bertie dekt de tafel	rolpatroon bev.
bertie arriveert	reizen
vrouw doet open met haar hondje	dieren
bertie begroet de moeder en vader van vrouw	sociaal
ze gaan aan tafel	
ze eten broodjes , thee en jus d'orange	gezond
de hond zit bij bertie op schoot	dieren
ze praten met elkaar	sociaal
blauwe lucht met wolken	weerselementen
een kanaal	
bertie en vrouw lopen langs het water met hond	ontspanning, dieren
ze kijken naar een meer	natuur
het is donker	donker
een pan met eten op het fornuis	
bezoek komt binnen	sociaal
geert begroet de mensen	sociaal
vrouw staat in de keuken	rolpatroon bev.
de kaarsen branden	gezellig
geert praat met vorige man	sociaal
het huis van buiten	
geert begroet de kinderen van de vrouw	sociaal, familie
de vrouw maakt een sjique diner	sjique
ze eten pasta carbonara en creme brule	buitenlands eten, modern
een tram in amsterdam	drukke
station amsterdam centraal	stad
het is donker	donker
bertie staat te wachten in de hal	
vrouw komt aangelopen	
ze pakken de trein naar berlijn	reizen, stad
00:48:16	
ze gaan zitten in een coupe	
uitzicht op de donkere stad amsterdam	donker, stad
bertie zit met vrouw in trein	
uitzicht op platteland vanuit trein	natuur
mist, zon, wolken	weerselementen
bertie en vrouw kletsen	sociaal
Einde.	

APPENDIX C

Paradigmatische analyse

Hieronder worden de connotaties en hun oppositie kort besproken en geïllustreerd aan de hand van een scène uit de visuele laag van *Boer Zoekt Vrouw*:

1. *Mannelijk vs vrouwelijk*. Boer Tom is in zijn vuile overall aan zijn tractor aan het sleutelen.
2. *Ouderwets vs modern*. In de gedateerde keuken maakt boer Theo een pot filterkoffie. Vervolgens schenkt hij dit in twee ouderwetse kopjes en serveert hij er een plakje cake bij.
3. *Gezond vs ongezond*. Boer Theo en zijn vrouwen gaan ontbijten. De tafel ligt vol gezonde Hollandse producten zoals kaas, melk, eieren, een rol beschuit en aardbeien.
4. *Hollands vs buitenlands*. Hollandse koeien staan naast een slootje in de wei. In de verte draaien de wieken van een Hollandse molen. Het zicht reikt tot de horizon.
5. *Romantisch vs zakelijk*. Yvon zit met de boer op een klassiek bankje in de voortuin van de oude boerderij. De voortuin staat vol met prachtige bloemen.
6. *Platteland vs stad*. Yvon rijdt met haar jeep over mooie landweggetjes. Het landschap is uitgestrekt, de koeien staan in de wei en de bloemen bloeien.
7. *Leven met dieren vs. Leven zonder dieren*. Boer Jan sluit moeiteloos een schaap aan op de melkmachine. Zijn vrouw staat te klungelen met de uiers en weet niet hoe het moet.
8. *Dicht bij de oorsprong vs verwijderd van de oorsprong*. De groenten in het winkeltje van boer Geert zijn allemaal zelf verbouwd en komen vers van de verderop gelegen akker.
9. *In contact met weerselementen vs klinisch*. Boer Geert snijdt in de regen de rodekolen van hun stronk. Ondanks het slechte weer werkt hij gewoon door.
10. *Vies vs schoon*. Wanneer boer Tom zijn vrouwen een overall aanreikt weigeren de vrouwen deze aan te trekken. Even later staat boer Tom in overall en met laarzen aan in de

sloot en proberen de vrouwen hem stuntelig te helpen om te voorkomen dat hun smetteloze kleding vies wordt.

11. *Handwerk vs denkwerk.* Boer geert legt zijn handen op de rug van één van de vrouwen. Het zand onder zijn nagels en zijn ruwe handen laten zien dat hij dagelijks nog met zijn handen werkt.

12. *Hollandse pot vs internationale keuken.* De boer en zijn vrouwen eten boerenkool met worst. Als toetje wordt er een Mona-pudding omgedraaid.

13. *Ruimte vs ruimtegebrek.* Boer Tom rijdt met zijn tractor over zijn erf.

14. *Buitenleven vs binnenleven.* Boer Jan zit met zijn vrouwen buiten aan een picknicktafel te praten. De zon schijnt op hun gezichten.

15. *Traditie vs trends.* Oude tegeltjes aan de wand en delfsblauwe vazen op de kast verraden dat de boerderij door vorige generaties is ingericht en sindsdien niet meer is veranderd.

16. *Familie vs individu.* De woonkamer van boer Geert zit vol met familieleden. Het is een drukke maar gezellige boel.

17. *Kleinschaligheid vs schaalvergroting.* Boer Geert stalt zijn net geoogste groenten netjes uit in zijn eigen kleine groentewinkeltje naast de boerderij. De klanten worden begroet en tijdens het afrekenen wordt er een praatje gemaakt.

18. *Boeren vs stedelingen.* Boer Theo gaat zijn vrouw bezoeken in de stad. Hij arriveert in een woonwijk, parkeert zijn auto op de daarvoor bestemde plek en loopt zenuwachtig de voortuin van het kleine huisje in.

19. *Oude spullen vs nieuwe spullen.* In de woonkamer van boer Theo hangen keramieken bordjes aan de wand en staat nog een grote oude televisie.

20. *Liefde vs haat.* Boer Jan en zijn vrouw tekenen een groot hart op het strand van Texel.

21. *Rust vs drukte.* Op de drukke damrak staat presentatrice Yvon Jaspers, drommen mensen trekken aan haar voorbij. Daarna stapt ze in de jeep en rijdt ze naar de rust van het platteland.

22. *Dorps vs stads*. Boerin Bertie en haar vrouw maken een wandeling door het dichtbijgelegen dorp. Ze lopen langs het kerkje en door rustige straatjes die door ouderwetse lantarenpalen worden verlicht.
23. *Rolpatroon bevestigend vs rolpatroon verbrekend*. Terwijl bij boer Geert de vrouwen in de keuken staan om het eten te bereiden en hij zelf op de bank ligt, schiet boer Tom zijn vrouwen meteen te hulp wanneer hij ziet dat ze aardappelen aan het schillen zijn.
24. *Sociaal vs asociaal*. De keukentafel van boerin Bertie zit vol met vriendinnen. Ze zijn gezellig aan het eten en praten en hebben samen de grootste lol.
25. *Vertrouwen vs wantrouwen*. Presentatrice Yvon Jaspers komt op bezoek bij boer Geert. Omdat de keukendeur altijd open staat loopt ze zo naar binnen en begroet ze de boer en zijn vrouwen.
26. *Vlees-etters vs vegetariers*. Speklappen, hamburgers en gehaktballen. Boer Geert laat presentatrice Yvon Jaspers de grote hoeveelheid ingevroren vlees in zijn vriezer zien die hij heeft ingeslagen voor de logeerweek.
27. *Uiterlijk is niet belangrijk vs uiterlijk is wel belangrijk*. De vrouwen van boer Tom zijn in de vroege ochtend druk in de weer om zich mooi te maken. Ze zitten allemaal met een spiegel in de hand op hun bed. Ze maken zich op, krullen hun haar en kleden zich zo mooi mogelijk aan om indruk te maken op boer Tom.
28. *Gezellig vs kil*. Het is avond. In de boerderij van boer Theo brandt een kaarsje in een uitgeholde pompoen. Ondertussen worden er spelletjes ganzenbord en mens-erger-je-niet gedaan. Boer Theo drinkt daarbij een glas bier en zijn vrouw een glas rode wijn.
29. *Vrije tijd vs werk*. Boer Geert doet op klaarlichte dag een dutje op de bank in de boerderij.
30. *Ontspanning vs stress*. Boer Jan zit met zijn vrouwen onderuitgezakt op de bank. Ze hebben hun schoenen uit en kijken samen televisie.
31. *Vroeg opstaan vs uitslapen*. Het is half vijf, de wekker gaat en boer Theo staat snel op om zijn koeien op tijd te melken.
32. *Sober vs luxe*. Wanneer boer Geert het penthouse van zijn vrouw betreedt kan hij z'n ogen niet geloven bij het zien van al die luxe.

APPENDIX D

Syntagmatische analyse

Terwijl de stad bestaat uit geasfalteerde wegen, betonnen gebouwen en aangelegde parkjes, is er op het platteland nog ruimte voor de echte natuur. Men heeft op het platteland grote boerderijen met een bijbehorend stuk land met een weids uitzicht. In de stad moet men het juist vaak met een klein appartementje doen waar bovendien veel geld voor wordt gevraagd. De hond die de hele dag opgesloten heeft gezeten in een kleine flat moet 's avonds dan ook nodig worden uitgelaten. Op het platteland is dit niet nodig want daar rent de hond de hele dag over het erf, staan de koeien in de wei en lopen de kippen tussen het hooi. Boeren hebben dus dagelijks te maken met dieren en weten precies hoe ze er mee om moeten gaan. Stedelingen hebben daarentegen geen verstand van dieren en staan voor elk kwaaltje van hun huisdier bij de dierenarts op de stoep. Het voordeel is dat een dierenarts in de stad nooit ver weg is want alles zit in de stad tenslotte dicht bij elkaar. Vanwege de grote hoeveelheid mensen in de stad is het gemakkelijk om vrienden te bezoeken maar is de stad vaak ook een plek van drukte en chaos. Tegelijkertijd kenmerkt de stad zich door vluchtig en opportunistisch sociaal contact, terwijl men op het platteland nog de tijd voor elkaar neemt en vriendschap nog de diepte ingaat. Terwijl het platteland een plek is van rust, moet men in de stad uitkijken dat men niet per ongeluk onder een tram loopt of wordt aangereden door een scooter. Om de drukte van de stad te ontvluchten vertrekt men dan ook regelmatig voor lange of korte tijd naar het platteland. Hier hoeven geen hersens te worden gekraakt in een kantoor, maar kan men lekker met zijn handen in de aarde wroeten. Daarbij is het bovendien niet erg om vuil te worden want op het platteland is het uiterlijk niet belangrijk. Hier kunnen de laatste modetrends even worden vergeten en is het niet nodig om elk uur je make-up bij te werken. Tussen de boeren kan men authentiek zichzelf zijn en is praktische kleding die je beschermt tegen de weersomstandigheden de enige echte noodzaak. Dit is belangrijk omdat er op het platteland veel in de buitenlucht gewerkt wordt. In tegenstelling tot de bleke kantoormedewerkers in de stad, heeft de plattelandsbevolking vanwege het buitenleven altijd een gezonde bloos op de wangen. Bovendien wordt er op het platteland gezond gegeten met verse ingrediënten van het Hollandse land, zoals boerenkool, rode kool, aardbeien, aardappelen, appels en peren. In de stad heeft een groot deel van de stedelingen juist overgewicht vanwege ongezonde hamburgers, pizza's en ander fastfood waar zij zich dagelijks mee volstoppen. In de stad heeft men naast een ongezonde levensstijl vaak ook

weinig vertrouwen in de medemens. Fietsen moeten driedubbel op slot worden gezet omdat deze anders onder je eigen ogen worden gestolen. Op het platteland kent iedereen elkaar waardoor dergelijke praktijken vrijwel niet voorkomen. Daar wordt iedereen dan ook vriendelijk begroet en wordt er langs de kant van de weg altijd even een gezellig praatje gemaakt om de dagelijkse gang van zaken of de roddels over dorpsbewoners te bespreken. In de stad loopt iedereen echter langs elkaar heen en is het een ongeschreven regel om medepassagiers in de metro niet aan te kijken, laat staan te verblijden met een praatje. Het individualisme van de stad is dan ook een groot probleem en zorgt voor veel eenzaamheid. Het feit dat een oude vrouw in Rotterdam al vier jaar lang dood in haar appartement ligt terwijl niemand dit doorheeft, is iets dat op het platteland niet snel zal gebeuren. Het platteland mag vergeleken met de stad dus niet met de laatste trends mee gaan, het is wel een plek waar men elkaar nog begroet, en waar men in alle rust en ruimte een gezond en zorgeloos leven kan leiden.